

VALTIO-OPPI

YHTEISKUNTATUTKIMUKSEN LAITOS

LAPIN YLIOPISTO

*TURVALLISUUSARGUMENTIN KÄYTTÄMINEN YHTEISKUNNALLISESTI
MERKITTÄVISSÄ INVESTOINTIHANKKEISSA*

TAPAUSTUTKIMUS FENNOVOIMAN YDINVOIMALAITOSHANKKEESTA

Sami Baas (9758)

5.10.2011

Pro gradu -tutkielma

VALT1306

Petri Koikkalainen

Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Turvallisuusargumentin käyttäminen yhteiskunnallisesti merkittävässä investointihankkeissa; Tapaustutkimus Fennovoiman ydinvoimalaitoshankkeesta.

Tekijä: Baas, Sami

Koulutusohjelma/oppiaine: Poliittikatieteet/Valtio-oppi

Työn laji: Pro gradu –työ X Sivulaudaturtyö__ Lisensiaatintyö__

Sivumäärä: 93

Vuosi: SYKSY 2011

Tiivistelmä:

Yhteiskunnallisesti merkittävässä investointihankkeissa turvallisuusargumenttia voidaan käyttää hyödyksi omien päämäärien saavuttamiseksi. Tässä Pro gradu –tutkielmassa on tarkoitus selvittää turvallisuuspuheen menestymistä, ja sitä miten tämä on yhteiskunnassa havaittavissa. Argumentaatiota ja sen onnistumista voidaan tutkia kansainvälisen turvallisuuspolitiikan teorian avulla. Sovellettava turvallistamisen teoria on peräisin Kööpenhaminan koulukunnalta. Tätä teoriaa sovelletaan tässä tutkimuksessa kriittisen turvallisuudentutkimuksen koulukunnan näkemyksiä hyväksi käyttäen. Oman argumentaation onnistumisen seuraamiseksi voidaan laatia mittaristo. Mittariston asteikko seuraa yhteisön ilmentämää identiteettiä ja argumenttiin sovellettavaa politiikan muotoa. Yhteisön ilmentämää identiteettiä ja politiikan muotoa seuraamalla saadaan tarkempi kuva argumentin menestymisestä. Mittaristo voidaan jäsentää turvallisuussektoreiden mukaisesti. Sektoriajattelu liittyy läheisesti Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisen teoriaan. Täydellistä kuvaa yhteiskunnasta ei voida koskaan saada, mutta turvallisuuspuheen seuraaminen on yksi työkalu yhteiskunnallisesti merkittävien investointihankkeiden viestinnän suunnittelussa. Medialla on suuri merkitys turvallisuuspuheen kannalta. Median rooli on myös moninainen. Media on kenttä mitä havainnoidaan, mutta se voi olla myös turvallisuuspuheen tuottaja.

Avainsanat: Poliittikka, Turvallisuuspolitiikka, Yhteiskuntasuhteet, Viestintä, Identiteetti, Ydinenergia

Muita tietoja:

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi X

Suostun tutkielman luovuttamiseen Lapin maakuntakirjastossa käytettäväksi__

(vain Lappia koskevat)

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	4
1.1 Tutkimusaihe ja tutkimusongelma.....	4
1.2 Teoreettinen lähestyminen ja tutkimuksen eteneminen	5
1.3 Turvallisuuden koulukunnat	6
1.4 Uutta otetta teorian soveltamiseen	8
1.5 Turvattomuuden tila politiikan tekemisen välineenä	9
2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS	10
2.1 Globalisaatio.....	10
2.2 Yhteiskunta.....	11
2.3 Teorioiden uudistaminen	13
2.4 Uhkat ja riskit.....	16
2.5 Identiteetti.....	17
2.6 Kööpenhaminan koulukunta	24
2.7 Turvallisuuden syventäminen	28
2.8 Turvallistaminen ja turvallisuussektorit.....	30
2.8.1 Taloussektorille kuuluvat asiat	32
2.8.2 Poliittiselle sektorille kuuluvat asiat	33
2.8.3 Yhteiskunnalliselle sektorille kuuluvat asiat	34
2.8.4 Ympäristösektorille kuuluvat asiat	35
2.8.5 Sotilaalliselle sektorille kuuluvat asiat.....	36
3 AINEISTO, METODOLOGIA JA POLIITTINEN POHDINTA.....	37
3.1 Aineiston valinta, aikataulutus ja tutkijan asema	37
3.2 Metodologiset valinnat.....	38
3.3 Tutkittavan aineiston tarkempi esittely	39
3.3.1 Aineisto ja sen järjestäminen.....	39
3.3.2 Aineiston esittäminen kaaviona	42
3.4 Ympäristösektoriin kuuluvien teemojen poliittinen pohdinta	48
3.4.1 Yleistä	48
3.4.2 Luonnon turvallistaminen	50
3.4.3 Kotimainen keskustelu energiantuotannosta	51
3.4.4 Ydinpolttoaine, ydinonnettomuudet ja neljännen sukupolven reaktorit.....	53
3.5 Poliittiselle sektorille kuuluvien teemojen poliittinen pohdinta.....	57
3.5.1 Yleistä	57
3.5.2 Väärää tietoa.....	58
3.5.3 Sähkömarkkinat	59

3.5.4 Kotimaiset poliittiset päätökset.....	60
3.6 Sotilasalaksiin kuuluvien teemojen poliittinen pohdinta	61
3.6.1 Yleistä	61
3.6.2 Terrorismi ja huoltovarmuus	62
3.7 Taloudelliseen sektoriin kuuluvien teemojen poliittinen pohdinta	63
3.7.1 Yleistä	63
3.7.2 Mankala-periaate	64
3.7.3 Ydinvoimalaitoksen vaikutus yksityistalouteen	66
3.7.4 Alue- ja kuntataloudellinen vaikutus	67
3.7.5 Vaikutukset valtiontalouteen.....	69
3.8 Yhteiskunnalliselle sektorille kuuluvien teemojen poliittinen pohdinta	70
3.8.1 Yleistä	70
3.8.2 Identiteetit Suomessa.....	71
4 TULOSTEN ESITTELY	72
4.1 Turvallistamisen prosessi ja sen soveltaminen	72
4.2 Median rooli.....	75
4.3 Paikallinen vaikuttaminen	76
4.4 Teorioiden vakiinnuttaminen.....	79
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	81
KUVALUETTELO.....	85
Kirjat.....	86
Artikkelit.....	89
Muut julkaisut	90
Internet lähteet	90
Muut lähteet	92

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimusaihe ja tutkimusongelma

Tutkimusaiheeni on tutkia yhteiskunnallisesti merkittäviin investointihankkeisiin liittyvää julkista debattia, ja erityisesti sitä miten turvallisuusargumentteja hyödynnetään tässä keskustelussa. Tutkimus on tapaustutkimus Fennovoiman ydinvoimalaitosinvestoinnista. Tapaustutkimuksesta saatavaa tietoa pyritään myös testaamaan muihin yhteiskunnallisesti merkittäviin investointihankkeisiin.

Yhteiskunnallisesti merkittävällä investoinnilla tarkoitan sellaista hanketta, jolla on laaja-alaisia vaikutuksia yhteiskunnassa. Nämä hankkeet edellyttävät myös positiivisia panostuksia, eli investointeja, yhteiskuntaan. Hankkeiden mukanaan tuomat laaja-alaiset vaikutukset yhteiskuntaan voivat olla esimerkiksi energiansaannin turvaaminen, taloudellisten elinolojen turvaaminen tai työllisyyden parantaminen. Olen tietoisesti korvannut sanan hanke investoinnilla, sen negatiivisista konnotaatioista johtuen. Yhteiskunnallisesti merkittävä hanke voi olla esimerkiksi terroriteko, jolla on myös yhteiskuntaan merkittäviä vaikutuksia, yleensä ne tosin ovat negatiivisia eivätkä edellytä positiivisia panostuksia.

Tutkimusongelmanani on selvittää, mitkä asiat yhteiskunnassa indikoivat turvallisuuspuheen menestymistä ja miten tämä on yhteiskunnassa havaittavissa. Tutkimuksessa avataan esimerkkien avulla sitä, minkälaista turvallisuuspuhetta voidaan kehittää ja pitää yllä. Tutkimusaiheeni on kypsynyt hiljalleen omien intressien ja kokemusteni kautta. Minulle avautui mahdollisuus keväällä 2010 saattaa maisterinopintoni loppuun, ja jo tuolloin oli selvää, mitä aion tutkia. Käytin aikaani myös Japanin rannikolla sattuneen maanjäristyksen ja sen aiheuttaman tsunamin jälkivaikutusten seuraamiseen. Tämä hidasti tutkimuksen tekemistä, mutta Japanin tapahtumat ja sen esimerkit elävöittivät tutkimustani.

1.2 Teoreettinen lähestyminen ja tutkimuksen eteneminen

Aloitan teoreettisen lähestymisen aiheeseen globalisaatiosta ja taloudesta, sillä tämä todistaa sen, että sisä- ja ulkopolitiikka ovat vahvasti linkittyneitä toisiinsa. Tarkoitus on vakuuttaa lukija siitä, että käytetyn teorian soveltaminen aiheeseen on luontevaa ja mahdollista. Eritoten ydinvoimalaitoksiin liittyvä keskustelu viittaa myös globaaliin ilmastokeskusteluun, joten sitä kautta globaalius on vahvasti läsnä tässä tutkimuksessa. Vakavat ydinvoimalaitosonnettomuudet ovat vaikutuksiltaan lähes aina kansainvälisiä, joten paikallisuus, kansainvälisyys ja globaalius ovat tässä tapaustutkimuksessa tärkeitä teemoja.

Suomen ollessa mukana Euroopan unionissa, talouspolitiikkaamme vaikuttavat myös muiden maiden tekemät päätökset. Saksan tekemä päätös sulkea ydinvoimalaitoksensa tulee varmasti vaikuttamaan meidän energianhintaamme. Me suomalaiset asumme kylmän ilmaston alueella ja olemme riippuvaisia energian saannista. Edullinen energia ja sen saaminen on siis vahvasti intresseissämme.

Talouspoliittisen tarkastelun jälkeen käyn läpi kylmänsodan päättymistä ja sen vaikutuksia teorioiden kehittymiseen. Tarkoitukseni on vakuuttaa lukija siitä, että kansainvälisen politiikan teoria on sovellettavissa tutkimusaiheeseeni. Tukeudun tässä eri teoreetikoihin ja heidän näkemyksiinsä siitä, että eri tutkijoiden tekemä tutkimus rohkeallakin teoreettisella lähestymistavalla palvelee erityisesti turvallisuuden tutkimuksen kehittymistä.

Tämän jälkeen käsittelen uhkia ja riskejä, ja sitä kuinka niiden viittauskohteet ovat löydettävissä. Tämän keskustelun tarkoituksena on vakuuttaa lukija siitä, että tutkimusongelmalla on turvallisuuspoliittinen kytkentä käytettävään teoriaan. Tämä on tärkeää käytetyn teorian perussovellettavuuden kannalta.

Yhteiskunnallisesti merkittäville investoinneille on myös sosiaalisia vaikutuksia, jotka vaikuttavat eri kollektiiveihin. Eri kollektiivit puolestaan ilmentävät identiteettiä, joka määräytyy suhteessa toiseen. Kun toiseen liitetään pahuus, tulee heistä vihollisia. Tämä logiikka on turvallistumisen kannalta tärkeä, sillä sen avulla turvallistumisen prosessin eri asteita voidaan arvioida. Teoria identiteetistä liittyy läheisesti myös havaintooni päivän politiikan muodosta, joka korreloi identiteettien ilmentymistä. Näiden kahden indikaattorin avulla voidaan turvallistumisen prosessia seurata ja arvioida sen vaikutuksia eri hankkeille.

Turvallistumisen teoria on puolestaan Kööpenhaminan koulukunnalta. Koulukuntaa ja sen teoriaa käsittelemisen identiteetti osion jälkeen. Tulkitsen Kööpenhaminan koulukunnan teoriaa hyödyntäen kriittisen turvallisuuden tutkimuksen koulukunnan näkemyksiä. Tämän osio täydentää tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen.

Lopuksi teoreettisessa viitekehyksessä käydään läpi viisi eri turvallisuussektoria, jotka ovat ympäristö, sotilas, poliittinen, talous ja yhteiskunnallinen sektori. Nämä sektorit ovat Kööpenhaminan koulukunnalta. Tutkimusaineisto on jäsennelty sektorien mukaan. Yhdistämällä sektoriajattelu teorian kanssa, on mahdollista luoda mittaristo turvallistumisen prosessin seuraamiseksi.

Aineiston esittelyssä tuon esille myös omat sidonnaisuuteni tutkimusaiheeseen. Aineiston esittelyn yhteyteen olen myös liittänyt osuuden, jossa kerron tutkimuksessa käytetyistä metodeista. Samassa osiossa tuon esille tutkimuksen toteuttamisen kannalta myös muut relevantit seikat, kuten aikataulutuksen, aineiston riittävyyden ja aineiston käsittelyyn muutoinkin liittyvät seikat.

Aineiston esittelyn jälkeen teen poliittisen analyysin esille nousseista teemoista. Tämän analyysin teen sektoreiden sisällä, ja jokaisen sektorin analyysiä ennen kertaan hieman, miksi tietyt asiat kuuluvat juuri kyseiselle sektorille. Lopuksi vedän yhteen koko tutkimuksen ja esitän johtopäätökset.

1.3 Turvallisuuden koulukunnat

Tutkimukseni kannalta Kööpenhaminan koulukunnan teoriat ovat keskeisiä. Kööpenhaminan koulukunta on luonut turvallisuuden sektorit, perusteorian turvallistumisesta ja on edelläkävijä turvallisuustutkimuksen laajentamisessa. Sen merkittävimmät edustajat ovat Ole Waever ja Barry Buzan. He pyrkivät työllään vastaamaan turvallisuuspolitiikan teorioiden uudistamistarpeeseen, joka syntyi kylmän sodan päättymisestä. Kylmän sodan päättyminen merkitsi bi-polaarisen maailmanjärjestyksen muuttumista, multipolaariseksi.

Muita koulukuntia turvallisuuden käsitteen ympärille on syntynyt muuan muassa Pariisiin ja Walesiin. Pariisilaiset ovat omaksuneet turvallistamisen käsitteen, mutta erona

kööpenhaminalaisiin he kokevat sen positiivisena asiana, joka tapahtuu luonnostaan instituutioiden välillä. Kööpenhaminan koulukunnan mielestä turvallistamista pitäisi puolestaan välttää, sillä se antaa asioille vahvan leiman ja raamittaa asiat vahvasti dramaattisiksi. Walesin koulukunnassa on paljon samoja piirteitä kuin Kööpenhaminan koulukunnassa, esimerkiksi uhkien todellisuus ja pitäytymisessä perinteisissä valtasuhteissa. Merkittävin ero kööpenhaminalaisiin syntyy siitä, että Walesin koulukunta vie turvallisuuden käsitettä yhteisölliselle tasolle, pois valtiokeskeisestä turvallisuudesta.

Itse jaan Pariisin koulukunnan näkemyksen siitä, että turvallistumista tapahtuu luonnostaan. Walesiläisiltä olen omaksunut pyrkimyksen viedä turvallisuuden käsitettä, pois valtiokeskeisyydestä kohti yksilötasoa. Tätä sanotaan turvallisuuden syvenemiseksi, eli analyysitasoksi määritellään ihmiset valtion sijasta (Rampp 2009, 2). Turvallisuuden laajentumisen olen omaksunut puolestaan Kööpenhaminan koulukunnalta, ja sovellan heidän sektoriajatteluaan muiden koulukuntien oppien kanssa tapaustutkimukseeni. Valintaani tukee esimerkiksi Vuori (2004, 6), jonka mukaan turvallisuuden eri sektorit ja tasot noudattavat samaa logiikkaa turvallisuuskysymysten rakentumisessa, vaikka uhat ja turvallisuuden viitekohteet vaihtelevat tasoittain ja sektoreittain.

Alun perin turvallisuuden käsitteellisen laajentamisen tavoitteena oli löytää muita politiikan keinoja kuin perinteiset voimapolitiikan välineet (Laitinen 2009, 39). Kööpenhaminan koulukunta meni myöhemmässä tuotannossaan tämän edelle ja toi mukaan keskusteluun yhteiskunnallisen turvallisuuden käsitteen. Kiinteä osa yhteiskunnallisen turvallisuuden teoriaa on käsitys identiteetistä. Kööpenhaminan koulukunnan mukaan yhteiskunta koostuu instituutioista, joihin yhdistyy kansalaisten tunne yhteisestä yhteisön sisäisestä identiteetistä. Eri tutkijoiden mukaan Kööpenhaminan koulukunnan identiteetikäsitykseen liittyy kuitenkin paljon ristiriitaisuutta ja epäselvyyksiä, jotta heidän identiteettikäsityksensä voitaisiin ottaa yleisemmän teoretisoinnin lähtökohdaksi (Huru 2004; Waever 1995.)

Kylmän sodan aikainen turvallisuustutkimus rajoitti turvallisuuden käsitteen koskemaan kansallista turvallisuutta, joka johti käsitykseen turvallisuudesta objektiivisena ja politiikasta vapaana asiantilana (Vuori 2004, 5). Kööpenhaminan koulukunnan ansioksi voidaan lukea se, että se lähti akateemisella tasolla etsimään rohkeasti vastauksia kylmän sodan jälkeisen Euroopan turvallisuuspoliittisiin tarpeisiin (Huru 2004, 41). Puhuessaan identiteeteistä Kööpenhaminan koulukunta pyrkii eroon vanhalta kalskahtavasta

valtiokeskeisestä turvallisuusajattelusta (Huru 2004, 43). Kööpenhaminan koulukunnan teorat ovat muuttuneet paljon niiden alkuajoista lähtien, joten tutkijoiden tulee olla tarkkoina esittäessään tulkintoja Kööpenhaminan koulukunnan nykyisistä käsityksistä.

1.4 Uutta otetta teorian soveltamiseen

Tutkimus oli tarkoitus kirjoittaa esitystavaltaan keskusteleavammin. Keskustelevammalla esitystavalla tarkoitan sitä, että teoria ja aineisto olisi käsitelty yhdessä samojen kappaleiden alla. Opponointivaiheessa havaitsin, että asia ja lähestymistapani on niin haastava, joten oli parempi pitäytyä perinteisessä esitystavassa. Tällä tavoin työn akateemiset ansiot tulevat paremmin esille, ja näin ne ovat myös paremmin arvioitavissa.

Tutkimuksessa valitulla teoreettisella lähestymistavalla olen ottanut henkilökohtaisen riskin, tiedostaen että lähestyminen rikkoo turvallisuuspolitiikan traditioita, mikä ei välttämättä ole kaikkien mieleen. Teorian linkittäminen aiheeseen ei tapahdu esimerkiksi turvallisuuspoliittisten debattien, eli historian, kautta. Teoria ei myöskään linkity pelkästään eri koulukuntien tai tutkimussuuntausten kautta, jotka olisivat myös olleet perinteikkäitä tapoja lähestyä asiaa.

Perinteitä rikkoo myös se, että alun perin kansainvälisen politiikan teoriaksi muodostettua teoriaa sovelletaan tapauskohtaiseen tutkimukseen, joka tapahtuu yhden valtion sisällä ja on vahvan sisäpoliittinen asia, vaikkakin sillä on kytkentöjä eri politiikan osa-alueille. Itse miellän tutkimuksen ennen kaikkea poliittiseksi tutkimukseksi, enkä halua sitä tiukemmin lokeroidakaan.

Mikäli olisin pitäytynyt turvallisuuspoliittiselle tutkimukselle ominaisessa teoreettisessa lähestymistavassa, olisi tutkimus ollut toisen näköinen. Tutkimus ei olisi ollut uutta ja rohkeaa, mikäli tutkimukseni mielletään pelkästään turvallisuuden tutkimukseksi. Tietyn koulukunnan näkemyksen ja heidän teorian omaksuminen tai historiallisen kehityksen seuraaminen olisi johtanut siihen, että tällaista soveltavaa ja eri näkemyksiä yhdistävää, teoreettista otetta ei olisi muodostunut.

1.5 Turvattomuuden tila politiikan tekemisen välineenä

Turvattomuuden tila aloittaa turvallisuuspolitiikan (Booth 2007, 101). Poliittisten tarkoituksien saavuttamiseksi turvattomuuden tila voidaan myös synnyttää. Tätä tukee ajatus, että turvallisuus on puheteko, retorinen siirto poliittisessa pelissä. Ihminen voi kokea turvattomuutta, vaikka olisi turvassa, ja päinvastoin. Retorinen siirto muuttaa pelin normaalit säännöt ja siirtää käsiteltävän asian joko erityisen rajoitetuksi politiikaksi tai nostaa sen politiikan yläpuolelle. Tällaista retorista siirtoa kutsutaan turvallistamiseksi. Jokin, mikä ennen ei ollut uhka, nostetaan julkisesti vaaralliseksi asiaksi” (Korhonen 2008, 249-250 ja Buzan, Waever and De Wilde 1998, 23). Uhkan todellisuudella ei ole merkitystä, vaan sillä, miltä se saadaan näyttämään (Laitinen 2005, 52).

Booth jakaa Waeverin käsityksen siitä, että turvallisuuden julkilausuminen saa aikaan yleisössä erityisen reaktion ja antaa poliittiselle asialle suuremman merkityksen (Booth 2007, 108.) Turvallisuus ja turvallisuusargumentti ovat siis politiikan tekemisen välineitä, samoin kuin esimerkiksi sotavoimat ja niiden olemassa oleminen. Turvallistamisessa on kyse politisoitumisen seuraavasta vaiheesta (Buzan, Waever and De Wilde 1998, 29). Turvallistaminen ja sen hyväksyminen ovat poliittisia valintoja (Buzan, Waever and De Wilde 1998, 29). Turvallistaminen on puheakti, mutta silti se on alisteinen kulttuurisista tekijöistä, jotka voivat olla uniikkeja joillekin kulttuureille ja järjestelmille.

Turvallistaminen tarkoittaa kaikkien asioiden näkemistä turvallisuuden läpi (Laitinen ja Harle 2004, 4). Turvallistamisen teorialla on mielestäni läheinen yhteys Vilho Harlen (1991; 2000) toinen -vihollinen teoriaan. Teoriayhteyden vuoksi myös identiteetti on tutkimuksen kannalta tärkeä. Turvallistumisen prosessia ja johtopäätöksiä sen asteesta voidaan tehdä identiteetin avulla. Turvallistumisen tutkimisella pyritään saamaan tarkka kuva siitä, kuka turvallistaa, millä uhkakuvilla, kuka on turvallisuuden referentti, millä tuloksin ja missä olosuhteissa (Newman 2010, 85). Saatujen tietojen perusteella voidaan luoda tai tarkistaa omaa strategiaa haluttujen poliittisten päämäärien saavuttamiseksi.

Asioiden politisoituminen tarvitsee myös yrityksen. Politisoitunut asia voi puolestaan turvallistua turvallistamisyrityksen seurauksena. Uhkakuvien luomiseksi retoriikassa tarvitaan erottaa me toisesta, ja luoda toisesta tarvittaessa vihollinen yhdistämällä häneen pahuus (toinen-vihollinen teoria Harle 1991, 18). Esipolitisoituneessa vaiheessa yhteiskunta tunnustaa me- identiteettiä. Asian politisoituessa on selkeästi havaittavissa

toinen identiteetti, joka on erilainen kuin oma identiteetti. Turvallistuneessa tilanteessa toinen nähdään vihollisena, ja tämän liitoksen tekee turvallistamisyrityksen tekijä. Turvallistamisyrityksen onnistumisen edellytys on, että kuulijat hyväksyvät turvallistamispuheen. Koko tämän prosessin seurauksena terävöityy myös käsitys itsestä, eli oma identiteetti tulee määriteltä koko ajan tarkemmin.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Globalisaatio

Me kaikki elämme globaalia elämää. Globaali talous muokkaa olemassaolomme ehtoja ja globaaleilla poliittisilla asioilla voi olla paikallisia vaikutuksia (Booth 2007, 230.) Globaalit ilmastotavoitteet on hyvä esimerkki globaalien poliittisten asioiden paikallisesta vaikutuksesta. Sama pätee myös toisin, sillä esimerkiksi paikallisilla ydinvoima- tai vesivoimapäätöksillä voidaan toteuttaa globaalia politiikkaa. Paikallisuus tässä tarkoittaa valtion alueellista vaikutusta.

Beck (1999) on sitä mieltä, ettei markkinataloudessa voida vielä puhua globalisaatiosta, vaan kansainvälistymisestä. Globalisaatio markkinataloudessa tarkoittaa hänen mielestään sitä, että markkinatalous ottaa ylivallan päätöksenteosta. Tällaista kehitystä ei nyt tehdyissä ydinvoimapäätöksissä ole nähtävissä. Suomi kuuluu esimerkiksi Pohjoismaiseen sähköpörssiin, ja on myös EU- jäsenvaltio, ja siten on selvää, että ydinvoimapäätöksillä on ainakin kansainvälistä merkitystä.

Globalisaation käsite on lähtöisin kansainvälisen talouden tutkimuksesta, jonka perustana on vaihdon ja vuorovaikutuksen maailmanlaajuinen kasvu. Tämä tarkoittaa sitä, että samat tekijät vaikuttavat kaikkialla. Näitä tekijöitä ovat muun muassa ilmaston muutos, korkea öljyn hinta, hidas talouskasvu ja eriarvoisuuden lisääntyminen (Törnudd 2001, 60.) Suomalaisen yhteiskunnan turvallisuuteen vaikuttaa lähitulevaisuudessa merkittävimmin eriarvoistumiskehitys, jolla tarkoitetaan alueiden ja kansalaisten eriarvoistumista.

Eriarvoistumisen lisääntyminen aiheuttaa syrjäytyneisyyttä ja lisää yhteiskunnallisia jännitteitä, mikä johtaa rikollisuuden kasvamiseen (Hietanen 2008, 60).

Globalisaatioon kuuluu samanaikainen integraatio ja fragmentoituminen. Siitä seuraa kansainvälisten, kansallisten ja paikallisten asioiden rajojen hämärtyminen. Yhtenä seuraamuksena on myös vallan siirtyminen markkinoille (Törnudd 2001, 60.) Globalisaatio todennäköisesti aiheuttaa yhteentörmäyksen paikallisen ja globaalin hyvinvoinnin välille, ja tekee paikallisen identiteetin suojelemisesta legitimiä hankalampaa (Brown 2001, 135). Energiapoliittisilla päätöksillä on mielestäni samanlainen vaikutus. Globaalin ilmastoon hyvinvointi voidaan asettaa energiantuotantomuotoja koskeissa päätöksissä paikallisen identiteetin edelle, sijoittamalla paikkakunnalle esimerkiksi ydinvoima- tai vesivoimalaitos. Vaikutus identiteettiin on sitä suurempi, mikäli paikkakunnalla ei ole entuudestaan toimivaa voimalaitosta. Voimalaitoksen vastustajien identiteetti puolestaan on enemmän koetuksella sijoituspäätöksissä, kuin sitä kannattavien.

Ilman tehokasta energiapolitiikkaa suomalaiset olisivat eriarvoisessa asemassa muihin eurooppalaisiin verrattuna. Energiapoliittisilla ratkaisulla on merkitystä esimerkiksi Pohjoismaisen sähköpörssin toimintaan, ja sitä kautta pörssissä myytävään sähkönhintaan. Suomalaiset puolestaan tarvitsevat enemmän energiaa kuin esimerkiksi eteläeurooppalaiset. Tämä johtuu siitä, että me asumme kylmän ilmastoon alueella, jolloin energian tarpeemme on luonnollisesti suurempi. Ilman tämän huomioimista olisimme eriarvoistumiskehityksen tiellä. Sähköenergian hinnalla on puolestaan heijastinvaikutuksia talouden kehittymiseen, ja sitä kautta verotulojen kertymiseen. Energian hinnalla voidaan vaikuttaa myös työpaikkojen syntymiseen. Energiapoliittiset ratkaisut ovat tärkeitä taloudellisten edellytysten luomisessa. Talouden kehittyminen tuo työpaikkoja, joka puolestaan vähentää syrjäytymistä. Teollisuuden hyvinvointi tuo verotuloja, joilla hyvinvointiyhteiskunnan rakenteita pidetään yllä. Tätä kehitystä edesauttaa edullinen perusenergia.

2.2 Yhteiskunta

Yhteiskunnalla ja taloudella on merkittävä yhteys. Haasteita yhteiskunnan turvallisuudelle aiheuttaa hyvinvointiyhteiskunnan palveluiden kohtalo, talouden kehitys sekä nuorten

syрjäytyminen (Hietanen 2008, 60). Kansalaisen turvallisuus on normaaliaikana ensi sijassa lähiympäristön taloudellisten elinehtojen ylläpitoa, sekä laillisesta järjestyksestä, että muista yhteiskunnan perustoiminnoista huolehtimista (Visuri 1997, 225.) Energiapoliittisilla päätöksillä vaikutetaan kaikilla edellä mainituille alueille. Rakennettava voimalaitos tuo parhaimmassa tapauksessa vaurautta koko maahan. Voimalaitos tuo vähintäänkin kiinteistöverotuloja sijoituspaikkakunnalle, ja sen tuottama edullinen sähkö siivittää talouden hyvinvointia. Nämä kaikki yhdessä luovat osaltaan edellytykset huolehtia hyvinvointiyhteiskunnan perustoiminnoista.

Yhteiskunnan on huolehdittava, että epätasa-arvoisuus ei lisääny ja että kaikilla on mahdollisuus osallistua yhteiskunnan elämään. Muutoin koettu yhteisöllisyys on vaarassa (Booth 2007, 270.) Samoilla linjoilla on myös Brown (2001, 130), jonka mielestä valtion tehtävänä on hoitaa yhteisön eheyttä poistamalla epäarvoisuutta ja ylläpitää yhteiskunnan rakenteita. Poliittisesti ajateltuna yksilöt ovat ryhmien ja kansojen alkuperä, ja siksi yksilöt tulee nähdä äärimmäisenä turvallisuuden viittauskohteena (Booth 2007, 225,227).

Ihmiset ovat olleet vuorovaikutuksessa jo kauan ennen kuin valtioita alettiin perustaa. Valtiot ovat vain yksi ilmentymä sosiaalisesta vuorovaikutuksesta. Sosiologian näkökulmasta valtion ja yhteiskunnan käsitteellisen eriyttämisen kieltäminen on sama, kuin kieltäytyisi työkaluista analysoida valtion roolia modernissa yhteiskunnassa (Shaw 1993, 164-165.) Yhteisöllisyys on siis palautettavissa joukkoon yksilöitä, joten yksilön näkökulmasta tehty tutkimus on perusteltu. Yksilönäkökulman huomioimista turvallisuuspolitiikan alalla kutsutaan turvallisuuden syventämiseksi, eli turvallisuuden viittauskohteeksi hyväksytään myös muut kuin valtiot. Laajentumiseksi kutsutaan teoreettista lähestymistapaa, joka hyväksyy turvallisuuspolitiikan alaan kuuluvaksi myös muut kuin sotilassektorin asiat, pitämällä turvallisuuden viittauskohteen kuitenkin valtiossa.

Valtion territoriota ja populaatiota voidaan tuhota suurin määrin valtion sinänsä tuhoutumatta (Korhonen 2008, 248). Valtiot nykyisessä maailmanjärjestyksessä tulevat muutoinkin säilymään vielä pitkän aikaa. Korporatisaation ja yksityistämisen mukanaan tuomista haasteista huolimatta maailmassa tarvitaan järjestelmää, joka jakaa hyvinvointia (Booth 2007, 205). Kansainvälinen oikeus, joka on syntynyt vuosisatojen saatossa, takaa sen, että valtio säilyttää asemansa kansainvälisen politiikan tärkeimpänä toimijana (Visuri 1997, 214). Valtioiden rooli kansainvälisessä politiikassa säilyy, ja turvallisuuspoliittinen tutkimus tältä osin pysyy varmasti vitalina.

Taloudellisen toiminnan motiivina valtioilla on turvata kansakunnan materiaalinen hyvinvointi, jonka saavuttaminen vaatii maan resurssien tehokasta organisointia. Teknologinen kehitys on perusta talouden tuotantoprosesseille, ja määrää myös talouden kasvunopeuden (Alho 2001, 82.) Ydinvoimalaitos edustaa huipputeknologiaa, vaikkakin Fennovoiman laitoshankkeessa kyseessä on niin sanottu kolmannen sukupolven voimalaitos. Neljännen sukupolven voimalaitokset odottavat poliitikoilta uskallusta astua askeleen eteenpäin. Nämä laitokset vastaisivat kuitenkin monelta osin ihmisten huutoon ydinvoimalaitosten nostamista uhkakäsityksistä ja ne voisivat korvata jopa vesivoiman tarpeellisuuden säätösähkön tuottajana.

Alhon mukaan Suomen on huolehdittava itse huoltovarmuudesta kansallisin toimin, koska maamme sijaitsee logistisesti haastavalla alueella. Huoltovarmuuden tehtävänä on turvata puolustuksen, yhteiskunnan ja talouden elintärkeät toiminnot poikkeusoloissa (Alho 2001, 94-95.) Energiantuotannon hajautettu ratkaisu edesauttaa huoltovarmuuttamme. Sotatilassa kohteita on enemmän, ja siten sähkönsaanti turvatumpaa. Rauhanaikana puolestaan pystymme itse tuottamaan tarvitsemamme sähköä, emmekä ole sähköä suhteen aliomavaraisten naapurimaidemme armoilla.

Naapurimaistamme poikkeuksen tekee Venäjä, joka esimerkiksi aloittaa koko ajan uusia ydinvoimalaitoshankkeita, jotta sen maakaasua riittää vientiin (YLE 20.5.2011). Suomeen tuodaan Venäjältä lähes koko ajan 1500MW sähköä. Tämä määrä vastaa suunnilleen yhden uuden ydinvoimalaitoksen sähköenergian tuotantokapasiteettia. Pian myös vanhat laitoksemme joudutaan ajamaan alas niiden saavuttaessa teknisen käyttöikänsä. Olisi siis syytä tehdä päätökset niiden korvaamisesta, jolloin ydinvoimalla tuotettavan sähköä kokonaisturvallisuus paranisi.

2.3 Teorioiden uudistaminen

Kylmän sodan päättymisen aiheutti sen, että bipoläärinen maailmanjärjestys järkkäyi. Kylmän sodan päättymisen jälkeen vanhat turvallisuuspolitiikan mallit eivät enää olleet toimivia. 1990-luvulla alettiin puhumaan laajennetusta turvallisuudesta, kuitenkin viitekehyksenä käytettiin vanhaa kylmän sodan aikaista sotilaskeskeistä turvallisuutta (Huru 2004, Waever 1995.) Kylmän sodan jälkeen sotatoimilla ei kuitenkaan ole

pääsääntöisesti enää uhattu (Korhonen 2008, 247). Tästä johtuen turvallisuuspolitiikka ja sen tutkimus tarvitsevat mielestäni jatkuvaa päivittämistä. Tutkijoiden tehtävänä on pitää tätä keskustelua yllä, sillä muutoin kehitystä ei tapahdu. Samaa mieltä on myös Booth, sillä hänen mukaansa turvallisuuden käsitteen laajentamiseen ja päivittämiseen on selvästi paineita, koska kapea sotilaallisen turvallisuuden tutkimus on käynyt epäkelvoksi (Booth 1991, 318).

Jokainen tehty tutkimus turvallisuuden laajentamisesta edistää tieteen kehittymistä tällä osa-alueella. Turvallisuuspolitiikan laajentamista kritisoivilta pitää kysyä, kuinka kellään on oikeutta olla käsittelemättä asiaa turvallisuuspoliittisena, jos kohde tuntee itsensä uhatuksi (Booth 2007, 159.) Absoluuttista turvallisuutta ei voida koskaan saavuttaa, sillä se on unelma, ja siten suhteellinen käsite. Turvallisuus voi olla myös subjektiivista tai ei-subjektiivista. Ihminen voi kokea olevansa turvassa, vaikka ei ole, ja toisaalta kokea turvattomuutta, vaikka häntä ei uhkaisi mikään. Turvallisuutta ei kuitenkaan pidä samaistaa eloonjäämiseen, sillä eloonjäämisessä ei ole kyse turvallisuudesta. Eloonjääminen ei takaa turvallisuutta, koska se ei poista uhkia (Booth 2007, 105-106.) Nykyisessä maailmanpoliittisessa tilanteessa turvallisuuspolitiikka on mielestäni vahvan yksilökeskeistä ja siksi turvallisuuden syventäminen turvallisuusteoretisoinnissa on perusteltua.

Kansainvälisen politiikan ja turvallisuuden tutkimuksessa tiukkarajainen keskustelu ja rajanveto sisä- ja ulkopoliitiikan välillä aiheuttaa turhia ristiriitoja (Booth 1991, 322). Olennaista eroa ei myöskään ole havaittavissa valtioiden välisen ja niiden sisäisen politiikan välillä, vaan molemmat ovat elementtejä kansainvälisen järjestelmän sisäisessä dynamiikassa (Korhonen 2008, 249). Tällä perusteella katson voivani soveltaa alun perin kansainvälisen politiikan teoriaa omaan tutkimusaiheeseeni. Lisää kansainvälistä linkittymistä aiheuttaa se, että Suomi on Euroopan unionin jäsenvaltio, ja pelkästään Euroopan sisäinen turvallisuus on niin monimutkainen järjestelmä, että se käsittää lähes kaikki turvattomuudet (Buzan and Waever 2003, 357). Eurooppa-politiikka on kansainvälistä politiikkaa, jolla vaikutetaan myös jäsenmaiden sisäpoliittisiin asioihin. Suomalainen turvattomuustutkimus vuonna 1996 päättyi seuraaviin johtopäätöksiin: turvattomuuden aiheuttajat ovat maailmanlaajuisia, turvallisuus läpäisee kaikki elämän alueet, turvattomuus ja turvallisuus ovat monimutkaisia ilmiöitä ja turvattomuus ja turvallisuus liittyvät elämänehtoihin ja elämänkokemukseen (Ahvenainen 2004, 67).

Yksilöiden kokemat uhat voivat siis olla seurausta kansainvälisestä politiikasta, jolloin yksilönäkökulman käyttäminen on entistä perustellumpaa.

Kapitalismin, samoin kuin ydinteknologian, leviäminen identifioidaan nykyään uhkaksi kansalliselle turvallisuudelle. Turvallisuusuhkiksi nähdään myös terrorismi, taloudellinen lama ja ilmaston muutos (Buzan 1991, 134-135.) Kotimaista ydinvoimakeskustelua käydään luomalla uhkia kaikilla Buzanin mainitsemilla uhkakuvilla. Edellä mainitusta seuraa mielestäni se, että kansainvälisen politiikan teorioita on mahdollista soveltaa kansalliseen kontekstiin ja myös yksilön turvallisuuteen. Turvallisuus vaikuttaa monella politiikan alalla, kansallinen ja kansainvälinen turvallisuus ovat linkittyneitä toisiinsa ja turvallisuutta voi olla valtioilla ja yksilöillä. Tätä käsitystä tukee myös Booth, jonka mielestä nykypäivän turvallisuuden tutkijoille puolustaminen ja sen periaatteet ovat olennainen osa ymmärrystä, mutta ihmisoikeudet, ympäristöasiat, talouden kehittymisen haasteet sekä kilpailevien politiikkojen hienovaraisuus ovat yhtä tärkeitä (Booth 1991, 324). Varsinkin energiapolitiittiset päätökset ovat ennen kaikkea valtion talouteen vaikuttavia päätöksiä. Sitä tukemaan tai vastustamaan valjastetaan muita politiikkoja, kuten ympäristö-, puolustus-, energia- ja turvallisuuspolitiikka. Osaksi tästä syystä kansainvälisen politiikan turvallisuusteorioita voidaan soveltaa mielestäni myös sisäpolitiikan alaan kuuluviin turvallisuuspoliittisiin asioihin.

Traditionalistisemmat turvallisuuden tutkijat eivät näkemystäni varmasti hyväksy. Kuitenkin Boothin mielestä se, mikä pätee valtioille ja kansoille, pätee yksilöille ja perheille. Sota määrittää valtioiden käyttäytymistä ja samoin puute tai köyhyys voi määritellä yksilöiden tai perheiden käyttäytymistä (Booth 2007, 103.) Turvattomuus voi siis määritellä yksilöiden ja perheiden käyttäytymistä, kuten se määrittelee valtioiden käyttäytymistä. Kansainvälisessä politiikassa uhkaksi voidaan kokea jonkun alueen vaatiminen (Holsti 1992, 85). Kansallisessa politiikassa puolestaan uhkaksi voidaan mielestäni, edellä mainittua mukaillen, kokea jonkin alueen käyttötarkoituksen muuttaminen. Rinnakkaisuuksia kansainvälisellä ja kansallisella politiikalla on paljon, joten teoriat ovat mielestäni hyvin sovellettavissa kansalliseen politiikkaan.

2.4 Uhkat ja riskit

Uhkien arvioimiseen ei ole luotettavia menetelmiä. Tästä johtuen syntyy loputtomia argumentteja siitä, mikä on tärkeintä ja missä järjestyksessä uhkat pitäisi pyrkiä hoitamaan. Paras tapa olisi puntaroida todennäköisyyttä suhteessa seurauksiin. Tämä puhe koskee erityisesti ydinteknologian leviämiseen, asevarusteluun, saastumiseen, ylikansoittumiseen ja talouden lamaantumiseen liittyvään keskusteluun (Buzan 1991, 136.) Yhteiskuntatieteissä riskin käsite on epätarkka. Yleistäen voidaan kuitenkin sanoa, että riski koostuu vahingosta ja sen todennäköisyydestä. Riskit voidaan jakaa arkipäiväisiin tai katastrofaalisiin riskeihin. Katastrofaalinen riski on sellainen, että varautumisessa ei voida jättää huomioimatta pienintäkään todennäköisyyttä, koska se voisi johtaa katastrofaalisiin seurauksiin (Berg 2009, 92-93.) Riskien tunnistaminen on yhteiskunnallinen ja kulttuurinen prosessi, jossa arvot, uskomukset ja tieto yhdistyvät mielipiteeksi (Berg 2009, 93).

Esimerkiksi Fennovoiman ydinvoimapäätösprosessissa mahdollisten maanjäristysten suuruudesta oli eriäviä tietoja ja suunnitteluarvoksi otettiin pienempi arvo. Seismologianlaitoksen tutkimus, jonka oli tilannut Fennovoima, voitti Säteilyturvakeskuksen tilaaman ÅF-Consultin tekemän tutkimuksen. Eroa näiden tutkimusten välillä on vain 0,03*g kallioperän vaakasuuntaisella huippukiihtyvyydellä, Seismologian laitoksen arvon ollessa pienempi (STUK 2009, 34). Ilmeisesti säteilyturvallisuusviranomaiset ovat todenneet, että maanjäristys ei johda ydinvoimalaitoksilla katastrofaalisiin riskeihin, eikä niihin tarvitse varautua korkeimman käytettävissä olevan arvon mukaan. Itse olisin Fukushima onnettomuuden jälkeen valmis ajattelemaan toisin. Kaikessa viestinnässä retoriikkaan täytyy kiinnittää huomiota, sillä varsinkin ydinvoimaan liitettävissä tapauksissa sijoituspaikkakuntien asukkaat tutkitusti miettivät niitä seurauksia, mitä epätodennäköisin onnettomuus voi aiheuttaa (Litmanen 1999, 79). Viestinnän epätarkkuus on omiaan luomaan mielikuvia viranomaisten epäpätevyyydestä, vaikuttamaan yleiseen mielipiteeseen ja siten koko hankkeeseen suhtautumiseen. Sosiologisessa tutkimuksessa on osoitettu, että sekä kannattajien että vastustajien näkemykset ovat yhdistelmä tietoa, arvoja sekä uskomuksia. Yksilötasolla taustalla vaikuttavat henkilöiden koulutus, ammatillinen sitoutuminen ja yhteisölliset riskitulkinnat (Litmanen 1999, 82.)

Tutkijoiden näkemyksen mukaan yleisön huolet ja pelot ydinlaitoksista muodostuvat yhdistämällä erilaisia tietoja, suhteuttamalla kerättyjä tietoja omiin arvoihin sekä yhteisöllisellä riskitulkinnalla (Litmanen 1999, 78.) Yhteiskunnallisella tasolla on siis havaittavissa, että jokainen yhteisö muodostaa oman valikoivan kuvansa ympäristöstä, mikä heijastaa havaittuja uhkia (Litmanen 2009a, 194). Ihmiset siis itse aiheuttavat turvattomuutensa tai saavuttavat turvallisuutensa (Booth 2007, 214-219). Tätä havaintoa voidaan hyödyntää esimerkiksi vesivoimalaitosten välttämättömyyden perustelemiseen. Hallinto, media, tiedeyhteisö ja painostusryhmät voivat kyllä osaltaan vaikuttaa ihmisten riskikuvien muodostumiseen (Litmanen 2009a, 195). Tulkinnat riskeistä heijastelevat kunkin yksilön sosiaalista taustaa, sillä yksilöt ovat tietyn kulttuurin jäseniä, jolloin he jakavat sen arvoja. Yhteisön arvot puolestaan sekoittuvat riskitulkintoissa omiin tietoihin, uskomuksiin ja arvoihin. Ihmiset muodostavat riskikäsityksensä sosiokulttuurisessa, poliittisessa ja taloudellisessa viitekehyksessä, joka on osa yhteiskunnan arkipäiväistä elämää (Litmanen 2009a, 193).

2.5 Identiteetti

Ydinvoiman merkittävä sosiaalinen vaikutus on jakaa yhteiskunta kahtia, kannattajiin ja vastustajiin (Kantola 1999, 111). Sama pätee mielestäni myös muihin yhteiskunnallisesti merkittäviin investointeihin. Yleisen hyvän tavoittelussa joudutaan yleensä aina tallomaan joidenkin yksilöiden oikeuksia, jolloin heistä tulee hankkeen vastustajia. Ydinvoimalaitosinvestoinneissa kannattajat ja vastustajat voidaan luokitella Litmanen tutkimusten mukaan siten, että teknisen koulutuksen saaneet miehet suhtautuvat erittäin myönteisesti ydinvoimaan, kun taas humanistisen koulutuksen saaneet miehet, ja erityisesti naiset, ovat usein ydinvoiman vastustajia (Litmanen 1999, 80.) Ydinvoimalaitoshanke uhkaa aina myös muuttaa paikkakunnan perinteisen sosiaalisen rakenteen, jolloin osa ryhtyy itsepuolustukseen, ja osa taas valmistautuu sopeutumaan (Litmanen 1999, 83). Myös muilla hankkeilla on samantapainen vaikutus. Tällöin syntyy kilpailevia rinnakkaisia identiteettejä, kuten kannattajat ja vastustajat, päättäjät ja kansalaiset, vaikka he kaikki tunnustaisivat pääasiallisena identiteettinään suomalaisuutta. Paikallisella kulttuuriperinteellä on myös oma paikkansa valtion ideassa (Buzan 1991,123).

Kulttuurin merkitystä ei siis saa vähätellä. Ellei hankkeessa oteta huomioon eri kulttuureja, voi se vaikuttaa halutun lopputuloksen saavuttamiseen.

Maailmanpolitiikassa identiteetti on ongelmallinen käsite, sillä se yrittää homogenisoida useita erilaisia identiteettejä yhdeksi (Booth 2007, 140). Homogenisointi ei kuitenkaan ole tärkeää kansallisessa turvallisuuspolitiikassa, vaan juuri se, että poikkeavuudet huomataan. Eri identiteettien ja niiden erityistarpeiden huomioiminen on tärkeää kaikissa yhteiskunnallisesti merkittävissä hankkeissa. Ellei eri identiteettien tarpeiden huomioimiseksi luoda strategiaa, voi se pienimmilläänkin aiheuttaa viivästyksiä hankkeelle.

Yksilöt ja yhteisöt ovat nykyään paljon sivistyneempiä kuin aikaisemmin, joten nykyään halu olla mukana yhteisten asioiden hoidossa on paljon suurempaa (Booth 2007, 199). Poliittisesti ajateltuna yksilöt ovat ryhmien ja kansojen alkuperä, ja siksi yksilöt tulee nähdä myös turvallisuuden äärimmäisenä viittauskohteena (Booth 2007, 225, 227). Perinteinen turvallisuuskeskustelu on ollut valtiokeskeistä, mutta 1980-luvulta alkaen ihmiskunta on noussut turvallistettavaksi yksiköksi. Yksilöitä ja pieniä ryhmiä, valtio tai globaalitasolla turvallistettaessa, haasteeksi nousee pienuus. Ihmiskunta puolestaan on liian suuri yksikkö, jolla ei myöskään ole selvää me-identiteettiä (Korhonen 2008, 251-252.) Globaalilla identiteetillä ei ole rajoja, joka ylläpitäisi erilaisuutta. Tällöin ei myöskään voi olla käsitystä toisesta (Brown 2001, 131). Tähän kulminoituu haasteet, joita vastaan globaaleja uhkia turvallistavat joutuvat taistelemaan.

Yhteiskunnan eri osajärjestelmien vuorovaikutuksessa merkittävässä roolissa on politiikka, johon liittyy olennaisesti valta ja sen käyttö. Valta nähdään kykynä toteuttaa yksilöiden, ryhmien tai valtioiden asettamat päämäärät. Valta on myös kykyä ohjata muita ihmisiä haluttuun suuntaan (Suominen 1999, 18.) Tämä on tärkeä turvallistumisen prosessin kannalta. Pelkistetysti ajateltuna esittäjä pyrkii eri puheakteissa ohjaamaan muita ihmisiä siten, että he jakaisivat samat uhkakuvat niiden esittäjän kanssa. Sama logiikka pätee valtion, ryhmien ja yksilön turvallisuuksille. Areenat vain voivat olla erilaiset.

Kööpenhaminan koulukunnan edustajat Buzan ja Waever tekivät 1990-luvun alussa identiteetistä tärkeimmän turvallisuuspolitiikan viittauskohteen. He saivat tästä paljon kritiikkiä osakseen, sillä teoreettisessa mielessä ei ole eroa puolustetaanko valtiota, yhteiskuntaa vai identiteettiä. Kaikissa tapauksissa subjekti on heille muu kuin ihminen, vaikka heidän turvallisuudestaan ollaankin huolehtivinaan (Huru 2004, 29.) Kööpenhaminan koulukunta näkee identiteetin keskeisimpänä turvallisuuden

viittauskohteena. Varsinainen turvallisuuden kohde heille on kuitenkin yhteiskunta, jota siis ilmentää sen identiteetti (Huru 2004, 48). Kööpenhaminan koulukunta näkee identiteetin annettuna, ja siten käytännöllisesti katsoen muuttumattomana, ja nostaa identiteetin yhteiskunnan perimmäiseksi arvoksi. Hurun ja McSweeneyn mukaan identiteetti ei ole muuttumaton vaan dynaaminen, ikään kuin sopimuksenvarainen ulottuvuus. Hurun mielestä identiteettikeskustelu ei ole tarpeeton, mutta turvallisuusongelmat eivät johdu erilaisista identiteeteistä, vaan erilaisista edustettavista intresseistä politiikassa. Nämä intressikonfliktit puolestaan heijastuvat identiteettitasolle ja vaikuttavat identiteettien muovautumiseen (Huru 2004, 30; McSweeney 1999, 72-78.) Uhkan torjumiseksi luodulla retoriikalla muovataan näkemystä toisesta tai tehdään siitä vihollinen liittämällä toiseen pahuus. Prosessi määrittelee samalla myös sen, miten oma identiteetti ilmenee ja näyttäytyy.

Identiteettiä ei voi pitää itsestäänselvyytenä, vaan se on seurausta ihmisten ja intressiryhmien välisestä keskustelusta. Turvallisuusuhkat eivät vain synny siksi, että ihmisillä on eri identiteetti, vaan voi hyvinkin olla niin, että identiteetit ovat syntyneet turvallisuusuhkan seurauksena (McSweeney 1999, 72-73.) Identiteetti ei myöskään ole yhteisön ominaisuus, vaan yksilöt valitsevat, mitä identiteettiä he ilmentävät ja rakentavat suhteessa toiseen. Tämä rakentuminen tapahtuu puolestaan kaikissa käytävissä diskursseissa (McSweeney 1999, 77-78.) McSweeneyn esittämästä kritiikistä Kööpenhaminan koulukunnan identiteettikäsitystä kohtaan käy hyvin ilmi, että ihmiset voivat ilmentää useita eri identiteettejä. Suomalaisuuden rinnalle voi tulla muita identiteettejä, kuten esimerkiksi ydinvoiman sijoitustapauksessa, simolaisuus ja pyhäjokilaisuus. Uhkan ilmentyessä on tarpeen ilmentää muita identiteettejä yhteisöllisyyden saavuttamiseksi ja me- hengen luomiseksi. Tällöin jokainen voi valita, mitä identiteettiä alkaa ilmentämään, esimerkiksi investointihankkeen kannattajaa vai vastustajaa.

Brown on identiteettikäsityksessään samoilla linjoilla McSweeneyn kanssa. Eroavaisuuksia kuitenkin on löydettävissä, joissa hän puolestaan lähestyy Kööpenhaminan koulukunnan käsitystä. Liberaalista näkökulmasta ainoa oikea identiteetin ilmentymä on ihmiskunta (Brown 2001, 127-128). Me voimme ilmentää myös sattumalta tai valinnan kautta sarjan muitakin toissijaisia identiteettejä, mutta ihminen ei voi olla ilman identiteettiä (Brown 2001, 128). Mielestäni sattumalla ei ole mitään tekemistä identiteetin ilmentämisen kanssa, vaan tämä ajatus vastaa Kööpenhaminan koulukunnan identiteettikäsitystä, jossa identiteetti on

yhteiskunnan ominaisuus. Identiteetti perustuu aina valintaan. Mikäli sattuma otetaan mukaan, kertoo se mielestäni siitä, että havainto on ulkopuolisen tekemä ja mahdollisesti irrotettu kontekstistaan. Tällainen havainto voidaan tehdä, kun ei perehdytä alueen kulttuuriin ja uhkan taustoihin. Täytyy muistaa, että muut eivät määrittele identiteettiä, vaan sen tekee jokainen itse.

Brown (2001, 129) jatkaa vielä, että kommunitarisesti ajateltuna identiteetissä ei ole kyse siitä kuka sinä olet, vaan siitä kuka sinä et ole. Identiteetissä on kyse erilaisuudesta, ja rajat ylläpitävät erilaisuutta. Kommunitaristinen näkemys tukee käsitystä, että yksilöt voivat itse määritellä identiteettinsä. Esimerkiksi voimalaitokset luovat itsessään erilaisia rajoja. Ydinvoiman tapauksessa: simolaiset, pyhäjokilaiset, pohjois-suomalaiset, 5 km vyöhyke, 20 km vyöhyke, kannattajat ja vastustajat. Vesivoiman tapauksessa: tulvan uhkaamat, ne joita tulva ei uhkaa, peittyvien alueiden maanomistajat, ei maan omistajat ja niin edelleen.

Ihmiset identifioivat itsensä, eivät valtiot tai heimot, jotka kertovat heille keitä he ovat (McSweeney 1999, 180). Identiteetit, intressit ja moraaliset valinnat ovat erottamattomasti osa turvallisuutta ja turvallisuuspolitiikkaa, niin käytännön kuin akateemisen keskustelun tasolla (McSweeney 1999, 198). Identiteetin muodostumiseen ei tarvita tiettyä aikaa, vaan ne voivat syntyä samassa, kun uhka ilmenee. Toisin sanoen kun yksilöt havaitsevat, että he kuuluvat johonkin yhteisöön tai ryhmään, on rinnakkaisidentiteetti jo muodostunut. Turvallistaminen tarvitsee, ja on siten myös identiteetin rakentamista. McSweeneyn mukaan kollektiivinen identiteetti rakentuu aina ihmisten tekemien valintojen kautta sosiaalisissa ryhmissä. Tällöin ei voida koskaan varmuudella tietää jakavatko muut sen, jolloin se voisi kasvaa kansalliseksi identiteetiksi (McSweeney 1998, 138.)

Harlen mukaan aluksi on vain me ja he (toinen). Silloin kun heihin liitetään pahuus, voidaan puhua vihollisesta (Harle 1991, 18). Mielestäni turvallisuuspoliittisissa asioissa alkutilanteessa, ennen politisoitumista, yhteiskunta ilmentää asian suhteen vain yhtä identiteettiä. Tämä yhteinen identiteetti voi olla esimerkiksi suomalaisuus. Näin tapahtuu siksi, ettei kenelläkään ole tarvetta erottautua, koska uhkia ei ole havaittavissa. Vasta asian politisoituessa voidaan havaita me ja he, ja tämä tilanne puolestaan vastaa Harlen alkutilannetta. Identiteetiksi voi ydinvoimalaitostapauksessa muodostua esimerkiksi jako hankkeen vastustajiksi tai kannattajiksi. Toinen erottautuu omasta identiteetistä erilaiseksi, kun asia koetaan oman elämän kannalta uhkaavaksi, ja on tarpeen uhkan poistamiseksi luoda retoriikkaa, joka tukee omia tavoitteita.

Toisesta siis tulee vihollinen, kun siihen liitetään pahuus. Vihollinen luodaan poliittisia tarkoitusperiä varten, jolloin kyse ei ole välttämättä totuudesta vaan mielikuvista (Harle 1991, 11). Vihollinen on siis intersubjektiivinen, ja se luodaan retoriikalla puheakteissa poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Turvallistuneessa tilanteessa on siten mielestäni havaittavissa me ja vihollinen. Tällöin poikkeukselliset keinot ovat sallittuja turvallisuushukan torjumiseksi. Hyvän ja pahan vastakohtaisuus löytää aina tiensä kaikkeen politiikkaan, jossa ihanteet edistävät poliittisia tavoitteita (Harle 1991, 13). Ihanne voi olla esimerkiksi idyllinen mökkimaisema. Ihanne ei siis pelkästään edistä poliittisia tavoitteita, vaan se voi myös luoda sellaisia.

Mikäli kuvaillet jotkut toisena, et voi valittaa siitä, että sinut kuvaillaan myös toisena (Booth 2007, 222). Sama pätee vihollisuuteen. Lyhyesti määriteltynä vihollinen on erilainen kuin me tai minä, mutta minän määrittelyssä käytetään eri sääntöjä kuin vihollisen määrittelemisessä (Harle 1991, 16, 42). McSweeneyn mukaan me korjaamme koko ajan identiteettikäsitystä itsestä sekä toisesta. Kollektiivinen identiteetti rakentuu ihmisten tekemistä valinnoista, eikä siis ole yhteiskunnan ominaisuus, joka vallitsee samanlaisena kaikkialla, kuten Buzan sen ajattelee olevan (McSweeney 1996, 89.) Ihmiset valitsevat identiteettinsä suuresta mahdollisuuksien joukosta. Maailmassa ei ole yhtään yhteiskuntaa, jossa vallitsisi tabula rasa, eli alkutilannetta ilman sosiaalisia paineita ja jo olemassa olevia identiteettejä (McSweeney 1996, 89).

McSweeneyn teoriaa voidaan soveltaa siten, että alkutilanteessa ennen uhkan havaitsemista yhteiskunnassa ilmenee vain yksi identiteetti, esimerkiksi suomalaisuus. Tabula rasa tilannettahan ei ollut olemassa. Uhkan havaittua ilmentyy rinnakkaisidentiteetti, joka periaatteessa on seurausta siitä, että korjataan käsitystä itsestä. Tämän prosessin seurauksena havaitaan, että ilmestyy myös muunlaisia identiteettejä, eli toinen. Tämä kehitys kuvaa mielestäni sitä, että uhka on politisoitunut. Mikäli uhka vain kasvaa eikä sitä pystytä voittamaan, korjataan omien poliittisten päämäärien saavuttamiseksi käsitys toisesta viholliseksi. Tämä kehitys tarkoittaa mielestäni sitä, että asia on turvallistunut ja erikoistoimenpiteet ovat sallittuja uhkan torjumiseksi. McSweeneyn mukaan identiteettikehitys voidaan havaita asiaan liittyvistä eri diskursseista, joissa identiteetti rakentuu (McSweeney 1996, 90). Nämä diskurssit ovat löydettävissä esimerkiksi mediasta tai muusta aiheeseen liittyvästä aineistosta.

Yhteiskunnassa ihmiset ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Kaikki voivat kyllä olla omia itseään, mutta silti he ovat myös yhteisönsä jäseniä (Booth 2007, 138.) Yhteisön määrittelemisessä on olennaista kysyä, missä me lopumme ja he alkavat (Booth 2007, 134). Tämä kuvailee mielestäni hyvin sitä prosessia, miten me tuotamme kuvaa itsestä ja toisesta. Yhteisön käyttäminen terminä houkuttaa siihen liitettävistä positiivisista konnotaatioista johtuen, kuten yhteinen identiteetti, jaetut intressit, yhteiset velvollisuudet, yhteenkuuluvuuden tunne, yhteinen sosiaalinen näkemys ja yhteinen kulttuuri (Booth 2007, 134). Uhkia luodaan retoriikalla, samoin myös me- henkeä. Me- hengen luomiseksi on hyödynnettävä kaikki positiiviset konnotaatiot, jotta poliittiset päämäärät saadaan saavutettua mahdollisimman täydellisinä.

Boothin (2007, 140) mielestä identiteettipolitiikka on maailmanpolitiikassa ongelmallinen käsite, sillä se yrittää homogenisoida useita erilaisia identiteettejä yhdeksi. Tämän keskustelun voidaan myös ajatella liittyvän valtioiden rajoihin. Yleismaailmallisesti ajateltuna rajat ja rajaseudut ovat mielivaltaisia, ne vain sulkevat joukon yksilöitä ja tekevät heistä mielivaltaisesti osan samaa poliittista maailmaa (Brown 2001, 128-129.) Yhden valtion alueella suoritettavan turvallisuuspoliittisen tutkimuksen kannalta en näe mitään ongelmaa käyttää identiteettiä, sillä homogenisointi on turhaa. Pyrkimys onkin päästä yleisestä yksityiseen, homogenisoimisella ei saavuteta mitään. Tärkeää on tiedostaa, että yhteiskunnan sisällä on monia rinnakkaisia identiteettejä, joista voi tulla uhka hankkeen halutun lopputuloksen kannalta. Median rooli korostuu siinä, miten se kuvaa osapuolet "me-ne" retoriikallaan (Buzan, Waever and De Wilde 1998, 124). Kotimaisissa tutkimuksissa median suuri vaikutus, varsinkin ydinvoimaan liittyvissä hankkeissa, on todettu jo aiemmin (Litmanen 2009a, 202). Tämä puoltaa myös median roolia diskurssien alkulähteenä, josta retoriikkaa ja identiteettien ilmentymistä voidaan havainnoida.

Suuriin rakennushankkeisiin liittyy myös muita identiteettiin vaikuttavia ilmiöitä, jotka koetaan uhkaavaksi omalle elämäntyylille. Esimerkiksi Olkiluoto kolmen työmaa on osoittanut, että se tuo mukanaan alueelle ulkomaista työvoimaa. Tämänkaltaisen muuttoliike on osa maailmantalouden globalisaatiota (Heisler 2001, 226). Työ teetetään niillä, ketkä sen halvimmalla tekevät. Muuttoliikkeeseen vaikuttavat olosuhteet muuttuvat nopeasti, samoin kun sen tuottamat havainnot ja realiteetit lähtö- ja vastaanottopaikoilla (Heisler 2001, 226). Yksi työmaa loppuu jossain maassa, ja toisessa uusi työmaa on jo odottamassa. Monikansallinen muuttoliike vaikuttaa merkittävästi yksilölliseen ja kollektiiviseen identiteettiin, sekä luo uusia identiteettejä (Heisler 2001, 225). Muuttoliike

vaikuttaa ihmisiin ja instituutioihin kaikilla tasoilla. Vaikutus ulottuu yksilöllisestä tasosta jatkuen kaikenkokoisiin ja kaikenlaisiin kollektiiveihin, ja jopa putatiiviseen globaaliin systeemiin (Heisler 2001, 225).

Valtion oletetaan hoitavaan siirtolaisuuteen liittyvät asiat keskitetysti, mutta merkittävimmät vaikutukset siitä ovat silti alueellisia. Siirtolaiset elävät ja työskentelevät kylissä ja kaupungeissa. Alueelle siirtolaisuus tarkoittaa muutosta, se nähdään uhkana työllisyydelle ja totutulle elämänmenolle. Parhaimmillaan siirtolaisuus alueella merkitsee arvostettuja työntekijöitä, sekä kulttuurin rikastuttajaa (Heisler 2001, 243.) Kulttuurin rikastuttajana siirtolaisuus voi luoda uusia identiteettejä. Postmodernissa yhteiskunnassa siirtolaisten poislukeminen voi olla vain postmodernin yhteiskunnan poliittinen ilmentymä, eikä niinkään ajatonta muukalaisuuden pelkoa. Yhteinen nimittäjä alueella oleville yksilöille on kansalaisuus, joka sitoo heidät yhdeksi populaatioksi, josta valta saadaan ja johon hallinnollisia päätöksiä voidaan alistaa. Toiseus voi olla välttämätön elementti rakennettaessa kansalaisuutta postmoderneissa yhteiskunnissa. Mikäli alueen väestö kokee vahvemaksi identiteetiksi kansalaisuutta alemman identiteetin, tulee kansalaisuudesta hallinnolle entistä tärkeämpi (Heisler 2001, 237-238.)

Heislerin ajatus kansalaisuuden tärkeydestä hallinnolle mielestäni heijastaa pyrkimyksiä arkipäiväistä uhka niin, ettei se turvallistuisi ja johtaisi erityispolitiikan tekemiseen. Normaalitytilanteessa ennen uhkan ilmentymistä voi esimerkiksi suomalaisuus olla yhteinen nimittäjä alueella olevalle joukolle yksilöitä. Turvallistettaessa suurten rakennushankkeiden yhteisölle tuomia uhkia, kuten alueelle tulevan ulkomaisen työvoiman aiheuttamat lieveilmiöt, on tarpeen ilmentää ja hyödyntää omaa paikallista identiteettiä. Tällöin on kyse hallinnon kanssa kilpailevasta turvallistamisyrityksestä. Tällöin yritetään turvallistaa oma kulttuuri rakennushankkeen sijasta. Heislerin kirjoitus tukee omaa käsitystäni turvallistumisen prosessin todellisesta ilmentymisestä sekä kilpailevien turvallistamisyritysten ilmentymisestä yhteiskunnassa.

Suomalaisten kielteinen suhtautuminen siirtolaisuuteen voi johtua siitä, että pohjoismaisessa hyvinvointivaltiossa on enemmän yksilön yhteiskunnallisen turvallisuuden kannalta turvattavaa etua kuin muissa valtioissa. Pohjoismainen hyvinvointivaltio on sosiaalisesti kattava, vaikkakin lukee pois ulkomaalaiset käyttämällä suvereenia oikeuksiaan (Brown 2001, 122-123.) Pohjoismainen hyvinvointivaltio tukeutuu vahvasti vanhaan valtiokeskeiseen järjestelmään. Suomessa muukalaiskielteisyys voi siis

mielestäni olla sisäsyntyistä, valtion synnyttämää. Seuraava askel tästä on muukalaisviha. Eri muodoissaan muukalaisviha on pitkä askel siihen suuntaan, jossa identiteetin eroavaisuudet tulkitaan hyvän ja pahan vastakohtana (Harle 1991, 167). Tämä logiikka tukee mielestäni turvallistumisen prosessia, ja sen todellista ilmentymistä yhteiskunnassa. Alkutilanteessa, jolloin uhkaa ei vielä ole, ei ilmene myöskään muukalaiskielteisyyttä. Hankkeen tultua julkiseksi sen politisoituessa alkaa ilmentymään muukalaiskielteisyyttä yhteiskunnassa. Todellisuudessa tällaista käytöstä yhteiskunnassa on, mutta sitä ei tuoda esille, eli ilmentyminen tapahtuu julkisesti esimerkiksi mediassa. Mikäli uhka ei vieläkaan poistu, on tarpeen muokata omaa identiteettikäsitystä, ja äärimmäisenä keinona aletaan ilmentää muukalaisvihaa liittämällä muukalaisiin pahuutta, kuten rikollisuus. Muukalaisuudella tarkoitan esimerkiksi siirtolaisten ilmentämää itselle vierasta identiteettiä.

Siirtolaisuutta yhteiskunnassa perustellaan intressiperusteisesti, esimerkiksi väittämällä että ulkomaalaista työvoimaa täytyy tuoda, koska omat työntekijät eivät tee matalapalkkatöitä. Sitä yritetään perustella myös moraalisesti väittämällä, että siirtolaiset auttavat rakentamaan talouttamme, joten olemme velkaa heille säädylisen huomioimisen yhteiskunnassamme. Humanitääriset perustelutkaan eivät ole vieraita, niillä argumentoidaan, että näillä vainotuilla ihmisillä ei ole muuta paikkaa. Viimeisenä perusteluna käytetään myötätuntoa ja sitä, että siirtolaiset yrittävät vain saada toimeentulon perheelleen (Heisler 2001, 229.) Esimerkiksi ydinvoimaan liitettävää siirtolaisuutta perustellaan ainakin moraalisilla argumenteilla. Ydinvoimalaitoksen rakentajat tulevat Suomeen tekemään työtä, joka parantaa talouttamme. Heislerin mukaan muuttoliike nähdään uhkana yhteiskunnalliselle turvallisuudelle. Muuttoliikettä on syytetty siitä, että se heikentää sivilisaatiota ja muuttaa taloudellisen ja henkilökohtaisen turvallisuuden välisiä suhteita. Muuttoliike nousee useasti esille poliittisessa keskustelussa, koska se häiritsee yhteiskunnan yhteenkuuluvuuden tunnetta (Heisler 2001, 229.)

2.6 Kööpenhaminan koulukunta

Kööpenhaminan koulukunnan seuraaminen on haastavaa, ja monet akateemiset väittelyt ovat seurausta siitä, että ei ole perehdytty kronologisesti Kööpenhaminan koulukunnan teoksiin ja heitä kritisoivien tutkijoiden tuottamiin materiaaleihin. Tiedeyhteisössä on

tuotettu runsaasti materiaalia Kööpenhaminan koulukunnasta. Viimeisimpien tulkintojen mukaan Kööpenhaminan koulukunta voi ottaa huomioon yksilöt turvallisuuden referentteinä, eli viittauskohteena, mutta perimmäisenä turvaamisen kohteena, objektina, on silti valtio tai yhteiskunta. Kööpenhaminan koulukuntaa ja heidän liberaalia, poststruktuurista ja neorealistista näkemystä kutsutaan myös turvallistamisen tutkimukseksi (Booth 2007, 163). Niinpä Kööpenhaminan koulukuntaa kutsutaan myös turvallistamisen koulukunnaksi. Heillä turvallisuuden käsite liittyy olennaisesti valtion käsitteeseen (Korhonen 2008, 248). Tästä seuraa, että Kööpenhaminan koulukunnalle turvallisuusongelmia ovat ne, jotka uhkaavat valtion suvereniteettia tai itsenäisyyttä.

McSweeney kritisoi voimakkaasti Kööpenhaminan koulukuntaa ja turvallisuuden viittauskohteen pitämistä valtiossa. Hän kritisoi myös sitä, että Kööpenhaminan koulukunta ei ole täysin pystynyt irrottautumaan strategisen tutkimuksen perinteestään. Totuus kuitenkin on, että kansallinen ja kansainvälinen ympäristö ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa, joten valtioilla on intressejä toistensa sisäpolitiikka kohtaan, jolloin on hankala nähdä tuleeko uhka valtion turvallisuutta kohtaan ulkoa vai sisältä. (McSweeney 1999, 55-58, 66.)

Kööpenhaminan koulukunta on teoriansa julkaisun jälkeen muuttanut kantaansa pariinkin kertaan. Kööpenhaminan koulukunta on korjannut vuoden 1991 käsityksiään myöhemmissä teoksissaan, ja nyttemmin tunnustaa ihmisten ja ihmisryhmien merkityksen turvallisuuden referenttinä. Tämän linkin yksilön turvallisuuteen he rakentavat sosiaalisen identiteetin kautta, ja nostavat yhteiskunnallisen sektorin turvallisuuden objektiksi valtion turvallisuuden rinnalle (McSweeney 1999, 68-70.) Tulkintani mukaan McSweeney tarkoittaa edellisessä kommentissaan viittauskohteella turvallisuuden objektia. Viittauskohteista, eli referenteistä, Kööpenhaminan koulukunnalla ei ole yhtenäistä näkemystä, he vain toteavat, että myös muut kuin valtiot voivat olla niitä (Booth 2007, 163). Kööpenhaminan koulukunnan kannalta on kuitenkin parempi, että on kaksi viittauskohdetta kuin yksi (McSweeney 1999, 78).

Alun perin kaikki viisi turvallisuussektoria, poliittinen, taloudellinen, yhteiskunnallinen, ympäristö ja sotilas sektori olivat valtiosektorin haavoittuvaisuuksia. Kööpenhaminan koulukunnan edustajan Buzanin luomat sektorit olivat alun perin valtion turvallisuuden heikkouksien osa-alueita. On kuitenkin väärin tulkita Buzania niin, että hän tunnustaisi yksilöt turvallisuuden kohteiksi. Sotilaallisen voiman merkityksen vähenemisen Buzanin

voidaan katsoa hyväksyneen, mutta silti hän pidättäytyy valtiokeskeisyydessä, eikä näin tuo toivottua laajentumista turvallisuuspolitiikkaan (McSweeney 1999, 59-61.)

Eniten keskustelua Kööpenhaminan koulukunnan uudistetussa teoriassa, jossa yhteiskunta nostetaan valtion tasolle turvallisuuden viittauskohteena, kohdistuu kysymykseen siitä, mikä on yhteiskunnan turvallisuutta. Williams muotoilee tämän niin, että yhteiskunnan turvallisuutta voi uhata mikä tahansa, joka vaarantaa ”meidät”. Tämän avulla voidaan nähdä mikä tahansa ei-perinteinen voima, kuten muuttoliike, haasteena kulttuuriselle identiteetille, mikä voi johtaa identiteetin turvallistamiseen (Williams 1998, 435.) Williamsin kommentti tukee myös käsitystäni siitä, että turvallistaminen ja identiteetti ovat keskeisiä turvallisuuspolitiikan käsitteitä.

Kööpenhaminan koulukunnan edustajien mielestä vallanpitäjät voivat aina yrittää nimetä jonkun asian turvallisuushaksi, ja näin oikeuttaa poikkeukselliset toimet uhan hoitamiseksi (Waeber 1995, 54). Kööpenhaminan koulukunta väittää siis, että turvallisuuden uhat ovat vain diskurssin osia, joita poliittinen eliitti tuo julki valitsemissaan asioissa. Koulukunnan näkemys olettaa muun muassa, että poliittinen valta kuuluu pelkästään valtion poliittiselle eliitille, turvallisuusasiat ovat erityistä politiikkaa, turvallisuus käsitteenä sisältää mystiikkaa ja asioiden turvallistamista pitää välttää. Kööpenhaminan koulukunnan näkemys on elitistinen, koska se huomioi vain huippupoliitikot, valtiot, uhatut eliitit, ja näkee, että asioiden esiin nostaminen vaatii erityistä valtaa.

Boothin näkemys ei tue Kööpenhaminan koulukunnan näkemystä, sillä turvallisuus asioiden olemassaolo ei riipu poliittisesta menestyksestä tietyn yleisön edessä, sillä kukaan ei ole niin kuuro kuin sellainen, joka ei halua kuulla. (Booth 2007, 166-167.) Koulukunnan näkemys asioiden turvallistamisesta tarkoittaa asioiden militarisointia, johtuen heidän valtiokeskeisestä ajattelustaan (Booth 2007, 164-166.) Mielestäni tämä on turvallisuuden tutkijoiden kannalta tärkeä havainto, ja se tulee ymmärtää juuri niin, että Kööpenhaminan koulukunnalle turvallistaminen on militarisointia. Mutta jos turvallistamisen referentti, viittauskohde, on esimerkiksi yksilö, ei turvallistamista tule tällöin ymmärtää militarisointina. Myös Laitisen mielestä asioita tulisi pikemminkin ei-turvallistaa (Laitinen 2005, 54). Oman tulkintani mukaan Laitinen esittää tämän kommenttinsa Kööpenhaminan koulukunnan teorian kontekstissa, mistä johtuu ei-turvallistamisen pitäminen kannatettavana.

Tutkimuksessani käytän aineiston jäsentelyssä Kööpenhaminan koulukunnan sektoriajattelua, mutta olen omaksunut turvallisuusajattelun syventämisen Kööpenhaminan koulukunnan ajattelun vastaisesti. Mielestäni turvallisuuden objektina voivat olla valtiot, yhteisöt ja yksilöt. Uskon myös perustelleeni tämän liitoksen varsin luotettavasti historiallisten seikkojen ja eri tutkijoiden näkemyksiin perustuen. Turvallisuuspolitiikan terminologia ei ole vielä täysin vakiintunutta ja se aiheuttaa turvallisuudentutkimukselle omat haasteensa. Turvallisuuspolitiikan kohteella voidaan, kirjoittajasta riippuen, tarkoittaa mielestäni myös turvallisuuden referenttiä tai turvallisuuden objektia. Turvallisuuden vastaanottaja on puolestaan sama asia kuin turvallisuuden kohde, ilmaisussa katsantokanta on vain eri. Omat tulkintani olen tehnyt luottaen tähän erotteluun. Käsitteiden sekalaisuus johtuu siitä, että debatti on vielä vaiheessa, eivätkä käsitteet ole päässeet vakiintumaan. Ymmärryksen lisääntyminen vaatii aina myös käsitteistön laajentamisen, ja tämä on ongelmallista luettaessa vanhempaa tutkimuskirjallisuutta. Tässä tutkimuksessa turvallisuuden referentti, eli viittauskohde tarkoittaa myös turvallisuuden objektia.

Kööpenhaminan koulukunta ja sen ansiot ovat tiedeyhteisössä kiistattomimmat siinä, että se on pannut alulle keskustelun turvallisuuden käsitteen laajentamisesta, pois sotilaallisesta, kansallisen turvallisuuden tutkimuksesta. Tätä voidaan kutsua myös perinteiseksi turvallisuusajatteluksi. Ramppin mukaan kansallisen turvallisuuden keskeisenä tutkimuksen kohteena on valtion alueellinen yhtenäisyys. Uudelleen määritelty turvallisuus keskittyy yhä valtioon, vaikka uhkat sen turvallisuudelle ovat laaja-alaisemmat. Näitä uusia uhkia ovat esimerkiksi ekologiset uhkat, taloudelliset haasteet, kansannousut sekä terrorismi. Tätä kehitystä sanotaan turvallisuuden laajentumiseksi (Rampp 2009, 2.) Laajennettu turvallisuuden käsite ei ole uusi, vaan sitä on käytetty jo ETYK:in Helsingin asiakirjassa vuonna 1975. Tuolloin laajennetun turvallisuuden käsite sisälsi, poliittiset ja sotilaalliset asiat, ihmisoikeudet sekä talouden ja ympäristöyhteistyön kysymykset (Visuri 1997, 227.) Brandt Report 1980, Palme Report 1982 ja Brundtland Report 1987 uudelleen käsitteellistivät turvallisuuden riippuvaisuussuhteena valtioiden ja kansainvälisten systeemien välillä. Ne yrittivät myös sitoa yksilöturvallisuuden humanitääriseksi arvoksi ja laajentaa kapeaa kansallisen turvallisuuden käsitystä tätä kautta (McSweeney 1999, 51.)

2.7 Turvallisuuden syventäminen

McSweeney tuo Kööpenhaminan koulukunnan identiteetin kanssa kilpailevaksi käsitteeksi diskurssin, johon eri tahot osallistuvat (McSweeney 1999, 77; katso myös Huru 2004, 39). Mielestäni diskurssi ja identiteetti eivät kuitenkaan ole toisiaan pois sulkevia käsitteitä, vaan toisiaan tukevia ja kulkevat käsi kädessä. Tätä käsitystä tukee myös Hurun tulkinnat McSweeneystä, jonka mukaan turvallisuusteoretisointinsa lähtökohtana McSweeneyllä on kuitenkin ihmiset. Heidän turvallisuuden perustarpeensa ilmenevät kaikissa yhteiskunnallisissa toimissa. Yhteiskunnallisen olemisen perustan turvallisuus puolestaan liittyy erottamattomasti kollektiivin identiteettiin, joka rakentuu intresseittäin eri moraalivalintojen kautta. Yhteiskunnallinen toiminta koostuu turvallisuuskysymyksistä, jotka liittyvät yhteisiin tietoihin, normeihin, käytäntöihin sekä järjestelytaitoihin. Mikäli luottamus näiden turvallisuuskysymysten hoitamisesta vaarantuu, voidaan puhua identiteetin pettämisestä ja turvallisuusongelmasta (Huru 2004, 45-46; McSweeney 1999, 208-216.) Edellä kuvattu tukee käsitystäni identiteetistä ja sen korjaamisesta, siten myös käsitystä toisen ja vihollisen muodostumisesta.

Yksilönturvallisuuteen liittyy haasteita. Yksilönturvallisuuden tutkimus on luonteeltaan ongelmien ratkomista, ja siksi siihen suhtaudutaan kriittisesti, jopa kriittisen turvallisuuden tutkimuksen harjoittajien kesken. Yksilön turvallisuuden tutkijat haluavat yleensä myös pidättäytyä tutkimusotteessaan, koska haluavat tulla huomioiduiksi mieluummin politiikan maailmassa kuin akateemisessa maailmassa (Newman 2010, 77, 81-82, 87-92.) Jotta voidaan puhua kriittisestä yksilön turvallisuuden tutkimuksesta, pitää tiedemiesten yksilön turvallisuuden tutkimuksen sisällä keskustella teoreettisesti, ja siten vakiinnuttaa käsitteistöä (Newman 2010, 78). Yksilönturvallisuusorientoituneesta tutkimusotteesta johtuen, myös tätä tutkimusta voidaan kritisoida akateemisessa maailmassa. Ansioksi mielestäni on kuitenkin luettavissa pyrkimys vakiinnuttaa ja selkiyttää termistöä. Tutkimus on aina myös tiedeyhteisön sisällä käytävää debattia, ja edistää itsessään tiedeyhteisön sisällä asetettuja akateemisia tavoitteita.

Laaja teoreettinen lähestyminen yksilön turvallisuuteen on saanut runsaasti kritiikkiä turvallisuuden tutkijoilta. Kritiikin mukaan kaikki asiat voidaan nähdä uhkana yksilölle, jolloin koko tutkimussuunta menettää merkityksensä ja tulee analyttisesti kelvottomaksi (Newman 2010, 82). Asia voi olla juuri näin, mikäli tutkimusote ymmärretään kapea

alaisesti kansainvälisen politiikan teorian lähtökohdista käsin. Globalisaatio ja kansainvälistyminen mahdollistavat näiden teorioiden soveltamisen monimutkaisiin yksittäisten valtioiden alueella oleviin tapauksiin. Tätä tukee myös Newmanin (2010, 84) näkemys, jonka mukaan kriittisessä turvallisuuden tutkimuksessa on kyse siitä, että pyritään laajentamaan näkemystä pois sotilaallisista haasteista, kohti talouden ja ympäristön asettamia turvallisuushaasteita, tai haastetaan valtion asema turvallisuuden kohteena. Yhteiskunnallisesti merkittävissä investointihankkeissa liikutaan osittain myös talouden ja ympäristön turvallisuushaasteissa, ja tällöin valtion asema turvallisuuden kohteena on mielekästä haastaa. Myös Rampp (2009, 4-8) kannustaa laajentamaan näkökulmaa turvallisuuteen sen ongelmista riippumatta. Keskustelu ja käsitteet sen ympärillä ovat niin tuoreita, että ne eivät ole vielä muuttuneet todeksi, ja ilman keskustelua ne eivät muutukaan. Yksilökeskeistä lähestymistä turvallisuuteen arvostellaan tutkimuskirjallisuudessa sen epätarkkuudesta, mutta yksilön turvallisuus yhdistettynä turvallistamisen kanssa, kuvailee lukuisten ongelmien yhdistymisen turvallisuudesta käytävässä diskurssissa. Ramppin kannustamana olen tässä tutkimuksessa toiminut juuri niin, että sovellan turvallistamisen prosessia yksilönäkökulmaan, ja jäsennelläkseni asioita hyödynnän Kööpenhaminan koulukunnan eri sektoreita. Turvallisuuden syvenemisen kehitys on kiistanalainen turvallisuustutkimuksessa, koska valtion sijasta yksilöt on tehty turvallisuuden toimijoiksi ja vastaanottajiksi. Tyypillisesti tämän kritiikin esittäjät kannattavat ajatusta kansallisesta, perinteisestä, turvallisuuskäsityksestä. Myös yksilön turvallisuuden näkökulman kannattajat käyvät sisäistä keskustelua turvallisuuden laajenemisesta (Rampp 2009, 3.) Turvallisuuden tutkimus on siis varsin hajanainen ja kompleksinen ala.

Kriittinen ja ei-perinteinen turvallisuuden tutkimus voidaan erottaa suhteestaan turvallisuuden referenttiin ja turvallistamiseen. Ei-perinteiset turvallisuuden tutkijat säilyttävät turvallisuuden referentin valtiossa, mutta laajentavat analyysinsä valtion turvallisuudesta koskemaan myös taloutta, yhteiskuntaa, ympäristöä ja politiikka. Kriittiset turvallisuuden tutkijat puolestaan pitävät referenttinä yksilöitä ja yhteisöjä valtion sijaan (Newman 2010, 85.) Kööpenhaminan koulukunnan edustajat voidaan siten luokitella myös ei-perinteisiksi turvallisuuden tutkijoiksi.

2.8 Turvallistaminen ja turvallisuussektorit

Turvallistaminen on puheakti, mutta se on alisteinen kulttuurisille tekijöille. Nämä voivat olla uniikkeja eri kulttuureissa. Menestyksekkään turvallistamisen juoni rakentuu olemassaolon uhasta, peruuttamattomuuden pisteestä, sekä keinosta uhan torjumiseksi. Turvallistajan tulee olla myös arvovaltaisessa asemassa suhteessa yleisöön (Vuori 2004, 8-9; Buzan, Waever and De Wilde 1998, 23-24.) Pelkkä diskurssin esittäminen ei turvallista uhkaa, vaan kysessä on turvallistamisyritys. Vasta kun diskurssi on yleisön taholta hyväksytty, tapahtuu uhkan turvallistuminen (Buzan, Waever and De Wilde 1998, 25.) Turvallistamisessa on kyse puheaktin onnistumisesta, eikä niissä käsitellä todennettavissa olevia faktoja, vaan vaihtoehtoisia, hypoteettisia tulevaisuuksia (Korhonen 2008, 251).

Kaikilla yhteiskunnilla on sääntöjä, ja turvallistamisessa on kyse näiden sääntöjen rikkomisen oikeuttamisesta. Turvallistaminen oikeuttaa tekoja, jotka muuten eivät olisi sallittuja, ja näin se tekee moraalittomista moraalisia (Vuori 2004, 6-7.) Tämä tarkoittaa mielestäni sitä, että poliittisten päämäärien saavuttamiseksi tehdyt moraalittomat teot saavat yleisen hyväksynnän. Ydinvoiman tapauksessa se voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että valtioeliitin turvallistaessa kansallisen energiantarpeen, maanomistajien uhkaaminen pakkolunastuksella saisi yleisen hyväksynnän. Turvallistamisella voidaan siis pyrkiä oikeuttamaan tiettyjä toimia, nostamaan kysymys päätöksentekoon, pelottelemaan, kontrolloimaan tai jälkikäteisesti oikeuttamaan tehdyt toimenpiteet (Vuori 2004, 10).

Osa turvallisuuden tutkijoista problematisoi turvallistamisen. Kööpenhaminan koulukunnan normatiivinen ajatus oli myös, että asioita tulisi pikemminkin ei-turvallistaa (Laitinen 2005, 54). Turvallistamisen katsotaan vievän asiat pois normaalista demokraattisesta päätöksenteosta, kohti poikkeuksellista päätöksentekoa. Kritisoijien mukaan tällöin voi poliittisten päämäärien saavuttamiseksi esiintyä manipulointia pelolla ja vapauksilla (Newman 2010, 85.) Nämä tutkijat kannattavat siis ei-turvallistamista, joka puolestaan voi merkitä asioiden tärkeyden menettämistä (Booth 2007, 168). Negatiivinen suhtautuminen turvallistumiseen johtuu mielestäni siitä, että turvallistamista tarkastellaan tiukasti Kööpenhaminan koulukunnan lähtökohdista käsin. Kaikki varmasti jakavat ajatuksen siitä, että asioiden militarisointia tulee välttää, mikä Kööpenhaminan koulukunnan oppeja tiukasti noudattaen on synonyymi turvallistamiselle (Booth 2007, 168). Edellä mainitulla

tavalla ajateltuna turvallistamista pitääkin välttää. Nyky-yhteiskunnassa on kuitenkin sotavoimilla uhkaamisen lisäksi monenlaisia politiikan toteuttamisen keinoja.

Turvallistamisen teoria pitäisi myös päivittää, ja käsittää se yhteiskunnassa olemassa olevaksi ilmiöksi, joka ei ole tekemisissä militarisoimisen kanssa. Militarisoiminen on äärimmäinen keino, jolla ei mielestäni nyky-yhteiskunnassa voida saavuttaa kaikkia poliittisia tarkoituksia. Se voi pikemminkin sulkea portteja, kuin avata niitä. Turvallistaminen on laajasti sovellettuna paljon parempi keino, mikäli sen prosessi ja soveltaminen hallitaan. Ei-turvallistamisessa on mielestäni kyse siitä, että eri turvallistamisyritykset voivat liittyä samaan asiaan, positiivisesti tai negatiivisesti. Positiivinen linkittyminen kasvattaa turvallistajien määrää, kun taas negatiivinen puolestaan tarkoittaa kilpailevia turvallistamisyrityksiä (Buzan and Waever 2009, 256.) Kilpaileva turvallistamisyritys on ei-turvallistamista, joista kuulee käytettävän myös nimitystä arkipäiväistäminen. Ei-turvallistajat pyrkivät pitämään asian poliittisena, ilman että sen suhteen tarvitsisi tehdä erityispolitiikkaa. Samalla he mahdollisesti pyrkivät turvallistamaan jonkun muun asian. Tällöin näiden asioiden välille syntyy kilpailua. Esimerkiksi voimalaitoskeskustelussa ympäristön puolesta taistelevat yrittävät turvallistaa luonnon, luoden uhkakuvia voimalaitosten aiheuttamista vaaroista.

Turvallisuuden viittauskohde voi Boothin mielestä olla mitä tahansa yksilöstä globaaliin maailmaan. Turvallisuuden viittauskohteen selvittämiseksi täytyy kysyä, kenelle turvallisuutta pitää saada, mitä uhkia vastaan ja miten se saavutetaan (Booth 2007, 173.) Esimerkiksi ihmiskunta ekologisena turvallisuusobjektina on turvallistamisen diskursseissa varsin menestyksekkäs. Tämä johtuu osaksi siitä, että sillä on omat turvallistamiseen erikoistuneet joukot. Näitä joukkoja ovat muun muassa Greenpeace, World Wide Fund ja World Watch Institute (Korhonen 2008, 252.)

Kööpenhaminan koulukunnan mukaan tutkimalla diskurssia ja poliittisia asetelmia voidaan tutkia turvallistamisen onnistumista. Tutkimuskysymykseksi voidaan määritellä, milloin jokin retorinen ja semioottinen asetelma saa sellaisen muodon, että yleisö sallii vakiintuneiden sääntöjen loukkaamisen asian hoitamiseksi (Buzan, Waever and De Wilde 1998, 25). Kööpenhaminan koulukunnan teorian kritisoijat puolestaan kehottavat turvallisuuden tutkimuksen opiskelijoita itse päättämään, mitkä olemassa olon muodot kiinnostavat heitä eniten, käytännössä relevantti referentti valikoituu tutkimuskohteen kautta (Booth 2007, 186). Keskustelussa referentistä tai objektista on syytä muistaa, että

eri tutkijat mielestäni tarkoittavat sillä usein samaa asiaa. Kysymys on siitä, kenen turvallisuutta tutkitaan. Edellä käyty keskustelu on akateemista ja mikäli hyväksytään se seikka, että viittauskohde tai objekti voi olla mikä vain, voidaan tämä keskustelu sivuuttaa tarpeettomana.

Boothin mielestä Buzanin laajennetun turvallisuuden sektorit ovat sotilaallinen sektori (voimallinen pakottaminen), poliittinen sektori (auktoriteetti, hallinto ja tunnustaminen), taloudellinen sektori (kaupan, tuotannon ja rahoituksen suhteet), yhteisöllinen sektori (kollektiivisen identiteetin suhteet) sekä ympäristösektori (ihmisten ja biosfäärin suhde) (Booth 2007, 162.) Sotilas sektorilla kohde on usein valtio tai valtion poliittinen järjestelmä. Valtiollisella eli poliittisella sektorilla objekti on suvereniteetti tai valtion ideologia, mutta institutionalisoituneessa maailmassa kohde voi hyvin olla myös ylikansallinen elin, kuten EU. Taloudellisella sektorilla kohdetta on hankalampi osoittaa, mutta kansallinen talous tai globaalitalous voivat olla tällaisia kohteita. Yhteiskunnallisella sektorilla kohde voi olla laaja kirjo kollektiivisia identiteettejä, jotka voivat toimia itsenäisesti valtiosta riippumatta kuten kansat ja uskonnot. Ympäristösektorilla kohde voi olla tietyn lajin tai elinpiirin säilymisestä mutta myös ilmaston ja biosfäärin säilyttämisestä (Buzan, Waever and De Wilde 1998, 21-23.)

Kaikki sektorit ovat enemmän tai vähemmän kosketuksissa toisiinsa, ja näin ollen asiassa ei ole yhtä totuutta. Tutkijan vastuulle on jäänyt tehdä päätös siitä, mille sektorille hän tietyn uhkan sijoittaa. Päätös on pyritty tekemään mahdollisimman johdonmukaisesti noudatteleamalla kirjallisuudesta saatua tulkintaa. Suurimpana ohjaavana tekijänä on ollut toteamus, että laajennetut uhkat voidaan käsittää vain suhteessa uhkan osoittaman kohteen kanssa (Buzan, Waever and De Wilde 1998, 21-23). Luokittelun epäonnistuminen ei toisaalta vaikuta lopputuloksiin, sillä luokittelu auttaa lähinnä vain jäsentämään tutkimusta. Turvallistumista voi tapahtua jokaisella sektorilla. Turvallistumisen havainnointi ja sen mekanismin tuntemus on tutkimuksen kannalta paljon oleellisempaa kuin luokittelu.

2.8.1 Talussektorille kuuluvat asiat

Talussektoriin liitettäviksi turvallisuus asioiksi on katsottava liittyvän uhat, jotka osoittavat kansalliseen talouteen tai globaaliin talouteen (Buzan, Waever and De Wilde 1998, 21-23).

Myös tätä pienemmät yksiköt ovat mielestäni kriittisen koulukunnan oppeja mukaillen mahdollisia. Näitä pienempiä yksiköitä voivat olla esimerkiksi kunnat.

Yrityksiä ei voi turvallistaa, koska liberaaliin talousjärjestelmään kuuluu, että yritysten tulee kilpailla keskenään. Parhaiten asiansa hoitanut selviytyy. Kööpenhaminan koulukunnan mukaan tähän on olemassa vain yksi poikkeus, valtiolle strategisesti tärkeät sotateollisuuden yritykset (Buzan, Waever and De Wilde 1998, 100.) Mielestäni tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Nykyisessä globaalissa maailmassa rahoituslaitokset ovat myös saavuttaneet tällaisen aseman. Euroopan unionin, IMF:n ja Euroopan keskuspankin yhteiset toimenpiteet muun muassa Kreikassa ja Portugalissa vuonna 2011, ovat mielestäni hyvä osoitus siitä. Kriisivaltioiden tukeminen estää suurien rahoituslaitosten kaatumisen, joka voisi johtaa hallitsemattomaan taloudelliseen epävakauteen. Euroopassa. Nykyisessä maailman tilanteessa rahoituslaitokset ovatkin mielestäni paljon tärkeämpiä kuin sotateollisuuden yritykset.

Kööpenhaminan koulukunta tunnustaa, että taloudelliset uhkat kansallisen turvallisuuden uhkina ovat mahdollisia, mutta niihin pitää suhtautua varauksella. Perinteisen turvallisuuden tutkimuksen kannalta tällaista ei ole havaittavissa, koska ne eivät sisällä vihamielistä käyttäytymistä. Taloudellinen lama kuitenkin selvästi profiloituu uhkaksi (Buzan 1991, 130, 134-135.) Maailma on muuttunut Buzanin (1991) kirjoituksen jälkeen paljon, ja hänen näkemyksensä taloudellisesta uhasta linkitettiin perinteiseen turvallisuuden tutkimukseen. Itse näkisin niin, että valtion tehtävä on suojella kansalaisiaan mahdollisuuksien mukaan markkinavoimilta. Valtioiden suorittamat toimenpiteet laman torjumiseksi on suojelua markkinavoimia vastaan. Näin esimerkiksi vuonna 2011 tehdyt Kreikan ja Portugalin tukitoimet ovat taloudellisen uhkan torjumista.

2.8.2 Poliittiselle sektorille kuuluvat asiat

Poliitikkojen tekemät huonot päätökset uhkaavat heidän omaa ja puolueensa asemaa, joka voi aktualisoitua aina seuraavissa vaaleissa. Tämän pitäisi kannustaa päättäjiä tekemään hyviä päätöksiä. Poliittinen turvallisuus tarkoittaa uhkaa valtion olemassa ololle, sen tunnustamiselle tai sen sisällä toimiville poliittisille elimille (Buzan, Waever and De Wilde 1998, 144). Puolueet ovat poliittisia elimiä ja kansanedustajat niiden jäseniä.

Taloudellinen uhka voi huonon politiikan seurauksena muodostua poliittiseksi uhkaksi. Kytkeä tulee vaalien ja puolueiden vaaleissa saaman kannatuksen kautta.

Medialla on tässä tärkeä rooli, kuten turvallisuuspoliittisissa asioissa yleensä. Poliittiset päätökset tulee pystyä kertomaan niin hyvin, että kansalle muodostuu intersubjektiivinen kuva päätöksen erinomaisuudesta. Olen pannut merkille, että nykypoliitikot eivät julkisuudessa perustele napakasti tehtyjä päätöksiä. Faktat usein jäävät poliittisen jargonin varjoon. Faktojen selkeä esiintuominen mahdollistaisi jokaiselle nopean perehtymisen ja niiden todentamisen. Esimerkkinä Fennovoiman periaatepäätöslupa, johon liittyvää keskustelua olen seurannut pidemmän aikaa. Vasta tutkimusaineiston läpikäytyäni vakuutuin myönteisen poliittisen päätöksen tarpeellisuudesta kansalaisten ja valtion hyvinvoinnin turvaamiseksi. Poliitikkojen pitäisi mielestäni nähdä kansa vallan lähteenä, esimiehenä, jolle tehdyt päätökset pitää alistaa muutoinkin kuin vaalipäivänä. Media suorittaa tärkeää poliittista valvontatehtävää, ja aina kun on tilaisuus, tulisi päätöksiä tuoda julkisuuteen perusteluineen.

2.8.3 Yhteiskunnalliselle sektorille kuuluvat asiat

Yhteiskunnallisella sektorilla viittauskohde voi olla mikä tahansa kollektiivi, joka määrittelee, identiteettinsä olevan uhattuna (Buzan and Waever 2003, 70). Nykyisessä maailmanjärjestyksessä tärkeimmät objektit yhteiskunnallisella sektorilla ovat heimot, klaanit, kansat, sivilisaatiot, uskonnot ja rotu (Buzan, Waever and De Wilde 1998, 123). Edellisistä Kööpenhaminan koulukunnan kommenteista voidaan havaita, että koulukunnan käsitys turvallisuuden objektista ja viittauskohteesta ei ole täysin selkiytynyttä. McSweeney pitää Kööpenhaminan koulukunnan yritystä laajentaa objektien määrää vastauksena kritiikkiin heidän turvallisuusteoretisointinsa valtiokeskeisyydestä (McSweeney 1999, 52-67). Tämä osoittaa sen, että Kööpenhaminan koulukunta on myös itse huomannut ongelmalliseksi valtiokeskeisyyden ja pyrkii identiteetin kautta siirtymään turvallisuuden inhimillisiin subjekteihin.

Kansainvälisessä politiikassa uhkaksi voidaan kokea jonkun alueen vaatiminen (Holsti 1992, 85). Paikallisesti samasta ilmiöstä voi mielestäni olla kyse, kun jonkun alueen perinteinen käyttötarkoitus yritetään muuttaa muuksi kuin se nyt on. Voimailaitosten

sijoittamistapauksissa ja erityisesti ydinvoimalan tapauksessa tämä voisi tarkoittaa sitä, että kalastukseen perinteisesti käytetty alue muutetaan teollisuusalueeksi, tai että keräilytalouteen käytettyä aluetta ei voida enää käyttää kuten ennen. Tällöin alueen menetys koetaan yhteisöllisesti uhaksi, ja kollektiivi pystyy näin määrittelemään, että sen identiteetti on uhattuna.

Sosiaalista turvallisuutta tavoiteltaessa on välttämätöntä pyrkiä turvaamaan työllisyys, korkea tulotaso sekä perinteiset elinkeinot markkinoiden voimilta (Buzan 1991, 245). Tässä nähdään jälleen linkittyminen muille sektoreille, ja se, että valtio ei voi edistää yhtä asiaa supistamatta muita. Ydinvoimalan rakentamista, kuten muitakin yhteiskunnallisesti merkittäviä investointihankkeita perustellaan myös siten, että se lisää sosiaalista turvallisuutta turvaamalla teollisuuden elinvoimaisuuden, ja sitä kautta työpaikat. Kuitenkin ydinvoimalaitos jakaa yhteiskunnan kannattajiin ja vastustajiin, sekä supistaa tiettyjen kollektiivien mahdollisuutta toteuttaa niille tyypillisiä tapoja ja perinteitä.

2.8.4 Ympäristösektorille kuuluvat asiat

Ympäristösektorilla viittauskohde voi olla tietyn lajin tai elinpiirin säilymisestä, mutta myös ilmaston ja biosfäärin säilyttämisestä (Buzan, Waever and De Wilde 1998, 21-23). Ympäristösektoriin kuuluvia asioita ovat Kööpenhaminan koulukunnan mukaan ekosysteemin häiriöt, energiaongelmat, populaatioon liittyvät ongelmat, ruokaongelmat, taloudelliset ongelmat ja kansalaisten epäsopeus. (Buzan, Waever and De Wilde 1998, 74-75). Vuoden 1998 Kööpenhaminan koulukunnan tulkinnoista poiketen Booth (2007, 162) sijoittaa ympäristösektorille ihmisten ja biosfäärin suhteeseen liittyvät asiat. Boothia mukaillen pyrin käsittelemään talouteen liittyvät asiat taloudellisella sektorilla ja kansalaisten epäsopeuden sotilaallisella sektorilla. Energiaongelmia käsitellään poliittisella sektorilla, koska nykyajan energiaongelmat ovat vahvan poliittisia.

Ympäristösektorilla uhkat ovat hyvin harvoin globaaleja. Globaaleiksi voidaan luokitella vain otsonikato ja ilmaston lämpeneminen. Hyvin usein uhkat ympäristösektorilla ovat alueellisia, kuten järvien saastuminen (Buzan and Waever 2003, 465.) Yritykset turvallistaa luontoa ovat yleensä johtaneet vain aiheen politisointiin. Turvallistaminen on onnistunut vain rajoitetusti ja yleensä paikallisesti, usein vain siellä missä on tapahtunut

selvästi osoitettava onnettomuus, kuten ydinkatastrofi (Korhonen 2008, 252.) Tämän kappaleen merkittävin anti on turvallistumisen prosessin havainnollistaminen. Ensin asiat siis politisoituvat, jonka jälkeen ne voivat vasta turvallistua.

Suosittu motto, ajattele globaalisti ja toimi lokaalisti, sopii ympäristösektorille hyvin, sillä tuhovaikutuksien estäminen lähtee nimenomaan paikallisesta toiminnasta (Buzan, Waever and De Wilde 1998, 87). Esimerkiksi Tshernobylin ydinkatastrofi, jonka syy oli puutteellinen turvallisuuskulttuuri ja puutteellinen turvatekniikka, olisi voitu estää paikallisin toimin. Onnettomuuden estämiseksi olisi ollut ensisijaisen tärkeää tarjota asiantuntemusta turvallisuuskulttuurin kehittämisessä ja teknisissä asioissa ennen onnettomuuden tapahtumista. Tämä ei tietenkään olisi ollut helppoa, sillä tuolloinen Neuvostoliitto oli sulkeutunut, eikä yhteistyö länsimaiden kanssa ollut itsestäänselvää.

Ympäristösektorilla on helpoimmin havaittavissa eroavaisuudet eri turvallisuuksien kohteille. Valtio yleensä kestää osiensa menetyksen, esimerkiksi ydinlaskeuman seurauksena (Buzan 1991, 63). Valtio säilyy, aluerajat pysyvät muuttumattomina, ainoina eroina on, että aluetta ei voi asuttaa ja tuskin sellaista aluetta vallataankaan. Yksilön ja yhteisön osalta tilanne on toinen. Mikäli vakava laskeuma tulisi esimerkiksi poronhoitoalueelle, voisi koko elinpiiri muuttua käyttökelvottomaksi. Tällöin totutun elinkeinon ja kulttuurin harjoittaminen kävisi mahdottomaksi. Tämä voisi johtaa vähitellen yhteisön integroitumiseen hallitsevan kulttuurin kanssa, ja siten kulttuuriperinteen katoamiseen.

2.8.5 Sotilaalliselle sektorille kuuluvat asiat

Sotilassektorilla objekti on usein valtio tai valtion poliittinen järjestelmä. Perinteinen turvallisuuskäsitys näkee valtion tehtäväksi puolustaa aluettaan ulkopuoliselta hyökkäykseltä (Buzan 1991, 277). Kylmän sodan jälkeen sotatoimilla ei kuitenkaan pääsääntöisesti ole enää uhattu (Korhonen 2008, 247). Ennen vahva talous loi edellytykset vahvoille asevoimille, kun taas nykyään asevoimien tehtävä on suojata taloutta (Visuri 1997, 124). Sotilaallinen voima on menettänyt merkitystään taloudellisen voiman ja tiedonvälityksen merkitysten kasvun vuoksi (Visuri 1997, 143). Boothin (2007, 162) näkemys on mielestäni kuvaavampi. Hänen mielestään sotilaallisen sektorin asiat

ovat sellaisia, mihin kuuluu voimallista pakottamista. Boothin tulkintaa noudattaen poliisitoimen asiat ovat siinä tapauksessa luonnollinen osa sotilassektoria.

Kuuselan (2004, 73) kirjoittamassa Maanpuolustuskorkeakoulun julkaisussa todetaan, että Suomessa puolustusvoimilla on konsepti puolustaa Suomea kaikissa tilanteissa. Tämän systeemin tarkoituksena on taata koko Suomen toimintakyky kaikissa tilanteissa. Tästä käytetään nimitystä ”täydellinen kansallinen puolustus”. Se käsittää sotilaallisen-, taloudellisen ja siviilipuolustuksen, sekä hyvinvoinnin ja terveydenhuollon samoin kuin kaikkien teknisten sistemien toimivuuden, yleisenjärjestyksen ja turvallisuuden. Kuuselan kirjoitusta tulkiten turvallisuuden laajentaminen ei pitäisi myöskään olla sotavoimien intressien vastaista, kaikki riippuu sotavoimien kyvystä mukautua ja ottaa uusia rooleja (Booth 2007, 171). Mielestäni Suomen puolustusvoimien tulisi tiedostaa, että se kilpailee Suomessa samoista resursseista kuin muutkin toimialat. Tällöin yhteiskuntasuhteiden hoitamisen kannalta olisi tärkeää osallistua yhteiskunnan toimintaan, muutoinkin kuin paraatein. Puolustusvoimien tulisi ottaa suurempi rooli, varsinkin jos sille tilaisuutta sellaiseen tarjotaan. Muutoin verorahat eivät ole tehokkaassa käytössä. Esimerkiksi ydinonnettomuuden puhdistustyöt vaativat laajaa puhdistustöihin osallistuvien henkilöiden joukkoa. Kokemusta ja mahdollisuutta Suomessa tällaisen mobilisaation järjestämiseen ei ole kenelläkään muulla kuin puolustusvoimilla.

3 AINEISTO, METODOLOGIA JA POLIITTINEN POHDINTA

3.1 Aineiston valinta, aikataulutus ja tutkijan asema

Tutkimukseni aineistona käytettiin Fennovoiman ydinvoimalaitoksen lupapäätösprosessin periaatepäätösvaiheeseen (PAP), Työ- ja Elinkeinoministeriöön (TEM) saapuneita lausuntoja ja mielipiteitä. Tarkoitukseni oli ottaa mukaan myös ympäristövaikutusarviointivaiheeseen (YVA) saapuneet lausunnot ja mielipiteet, mutta tutkimusekonomisista syistä rajasin ne pois lopullisesta aineistosta. YVA- prosessiin

saapuneet lausunnot painottuivat lähes pelkästään ympäristösektorille kuuluviin asioihin, ja siellä esitetyt teemat toistuivat PAP- aineistossa

Tutkimukseen liittyvän teorian läpikäyminen aloitettiin lokakuussa 2010, jonka jälkeen analyysirunko laadittiin marraskuun lopulla. Varsinaisen aineiston alustava läpikäyminen aloitettiin joulukuun alussa, ja tämä työvaihe oli valmis tammikuussa 2011. Tammikuusta maaliskuun loppuun laajennettiin, täsmennettiin ja syvennettiin teoriaosuutta. Huhtikuun alussa aloitettiin aineiston käsittely uudelleen, jolloin se muutettiin numeeriseksi, graafista esittelyä varten. Tutkimus valmistui elokuussa 2011 (tutkimuksen hyvästä aikatauluttamisesta Tuomi ja Sarajärvi 2009, 142.)

Tätä tutkimusta varten ei ole saatu ulkopuolista rahoitusta, eikä tutkijalla ole myöskään muita intressejä edustettavanaan tutkittavassa asiassa, ellei 15 000kWh vuotuista sähkönkulutusta oteta huomioon. Taustoiltaan tutkija on 34-vuotias mies, joka on työskennellyt lyhyen aikaa Loviisan ydinvoimalaitoksessa ja asuu Simon sijoitustapauksessa 100km vyöhykkeellä ydinvoimalaitoksesta. Identiteetiltään hän on lappalainen ja alkuperäisten Lapinmaan asukkaiden jälkeläinen.

3.2 Metodologiset valinnat

Analyysirunko rakennettiin Kööpenhaminan koulukunnan viiden eri turvallisuussektorin mukaan, joita ovat ympäristö-, sotilas-, poliittinen, taloudellinen, ja yhteiskunnallinen sektori (sektoreista Buzan, Waever and De Wilde 1998, 21-23; analyysirungosta Tuomi ja Sarajärvi 2009, 113). Tämän jälkeen aineisto luokiteltiin ja tiivistettiin (koodiston luominen Tuomi ja Sarajärvi 2009, 92-93). Varsinaista poliittista analyysiä varten tein aineistolle sisällönanalyysin, jotta voin kuvailla aineistoa kvalitatiivisesti (teemoittelu) ja tätä aineiston esittelyä varten tein sille sisällön erittelyn (luokittelu), jotta voin kuvata aineiston kvantitatiivisesti (sisällönanalyysistä, kvalitatiivisesta ja kvantitatiivisesta tutkimuksesta Tuomi ja Sarajärvi 2009, 108). Analyysini on siis sekoitus teorialähtöistä analyysiä, sekä teoriaohjaavaa analyysiä (eri analyysimalleista Tuomi ja Sarajärvi 2009, 96-98).

Tutkimuksen edetessä havaitsin, että analyysirunkoni on aiheen kannalta perusteltu, sillä Yhdysvalloissa, Englannissa ja Hollannissa tehtyjen tutkimusten mukaan ydinjätteitä koskevat huolenaiheet voidaan jaotella kuuteen eri ryhmään: terveys- ja turvallisuushuolet,

taloushuolet, ympäristöhuolet, sosiaaliset huolet, teknis-proseduaaliset huolet sekä viimeiseksi eri vaihtoehdot (Lahtinen 1999, 93.) Vaikka edellä mainitut tutkimukset on tehty ydinjätteiden aiheuttamista huolenaiheista, niin ne soveltuvat mielestäni hyvin myös tutkimaani tapaukseen, sillä ydinjätteet ovat peräisin juuri ydinvoimalaitoksista ja huolenaiheet ovat osin samoja.

Tämä käsillä oleva tutkimus on poliittisen analyysin osalta laadullinen tutkimus. Tutkimus on myös abduktiivinen tutkimus, mikä tarkoittaa sitä, että teorian muodostukseen on koko ajan liittynyt johtava ajatus. Tässä työssä johtavana ajatuksena on ollut laajennetun turvallisuuden käsite ja turvallisuuden viittauskohteen ulottaminen yksilötasolle (abduktiivisesta tutkimuksesta Tuomi ja Sarajärvi 2009, 95; viittauskohteen syventämisestä Rampp 2009, 2.) Soveltavasta tutkimuksen teosta johtuen tämä tutkimus on subjektiivista, eli tutkijan ymmärryksen tuotosta. Tarkoituksena on ollut selvittää miten turvallisuusargumentteja käytetään ydinvoimalaitoshankkeessa eri kantojen perusteleamiseen (tutkimuksen subjektiivisuudesta Tuomi ja Sarajärvi 2009, 20, 28-31, 150.)

Tämä tutkimus edustaa fenomenologis-hermeneuttista tutkimusperinnettä, joka olettaa että ihmisten toiminta on aina intentionaalista ja merkityksillä ladattua (tutkimusperinteistä Tuomi ja Sarajärvi 2009, 34). Aineisto itsessään on hyvin intentionaalista ja merkityksillä ladattua. Joidenkin lausuntojen ja mielipiteiden tarkoituksena on saada viranomaisen tekemään itselle edullinen päätös käsillä olevassa asiassa. Tutkijan esiymmärrys lähtee luokittelujen tekemisestä, jatkuen aina poliittiseen analyysiin itse aiheesta (tutkijan esiymmärryksestä Tuomi ja Sarajärvi 2009, 35). Tämä tarkoittaa sitä, että toinen tutkija toisena ajankohtana ei välttämättä saa täsmälleen samanlaisia tuloksia kuin nyt on saatu.

3.3 Tutkittavan aineiston tarkempi esittely

3.3.1 Aineisto ja sen järjestäminen

Tutkimusaineistona käytin siis Fennovoiman ydinvoimalaitoshankkeen PAP- vaiheessa TEM:iin saapuneita lausuntoja ja mielipiteitä. Näitä tuli kaiken kaikkiaan 256 kpl, joista 162

kpl yleisen kuulutuksen perusteella ja loput 92 kpl erityisten lausuntopyyntöjen perusteella. Määrät voivat poiketa jossain muualla esitetyistä dokumenteista. Näin siksi, että olen pyrkinyt poistamaan päällekkäisyyksiä, sekä käsitellyt yhden diaarin alla annetut useat eri mielipiteet ominaan. Aineistosta nousi esille kaikkiaan 703 kpl luokiteltavia turvallisuusargumentteja, jotka jaoin viidelle eri turvallisuussektorille. Erilaisia teemoja nousi esille yhteensä 115 kpl. Sektoreittain ne jakautuivat seuraavasti: ympäristösektori 29 kpl, sotilas sektori 8 kpl, poliittinen sektori 37 kpl, taloudellinen sektori 34 kpl ja yhteiskunnallinen sektori 7 kpl.

Yleisempi teemoittelu, eli tiivistäminen, olisi ollut mahdollista. Tuolloin poliittisen pohdinnan kirjoitusrunkona toimiva teemoittelu olisi myös tullut yleisemmälle tasolle, mutta se ei olisi mahdollistanut asioiden yksityiskohtaista käsittelyä. Tutkimusekonomisista syistä kaikkia 115 teemaa ei kuitenkaan käsitellä erikseen, ainoastaan niistä tärkeimpiä. Halusin kuitenkin jättää kaikki erilaiset teemat näkyviin, jotta teemojen runsaus voidaan havainnoida.

Taulukosta 1 voidaan havaita turvallisuussektoreittain, mitä teemoja saapuneiden lausuntojen ja mielipiteiden eri asiat edustavat. Teemoittelun eri sektoreittain olen tehnyt sen mukaan, miten mielipiteiden ja lausuntojen lähettäjät ovat asian ilmentäneet. Sektorit ovat puolestaan vuorovaikutuksessa toistensa kanssa, joten täysin yksiselitteistä jakoa on mielestäni mahdotonta tehdä. Teemoittelun esittäminen mahdollistaa tutkimuksen arvioinnin, ja se esitetään tutkimuksessa seuraavalla sivulla.

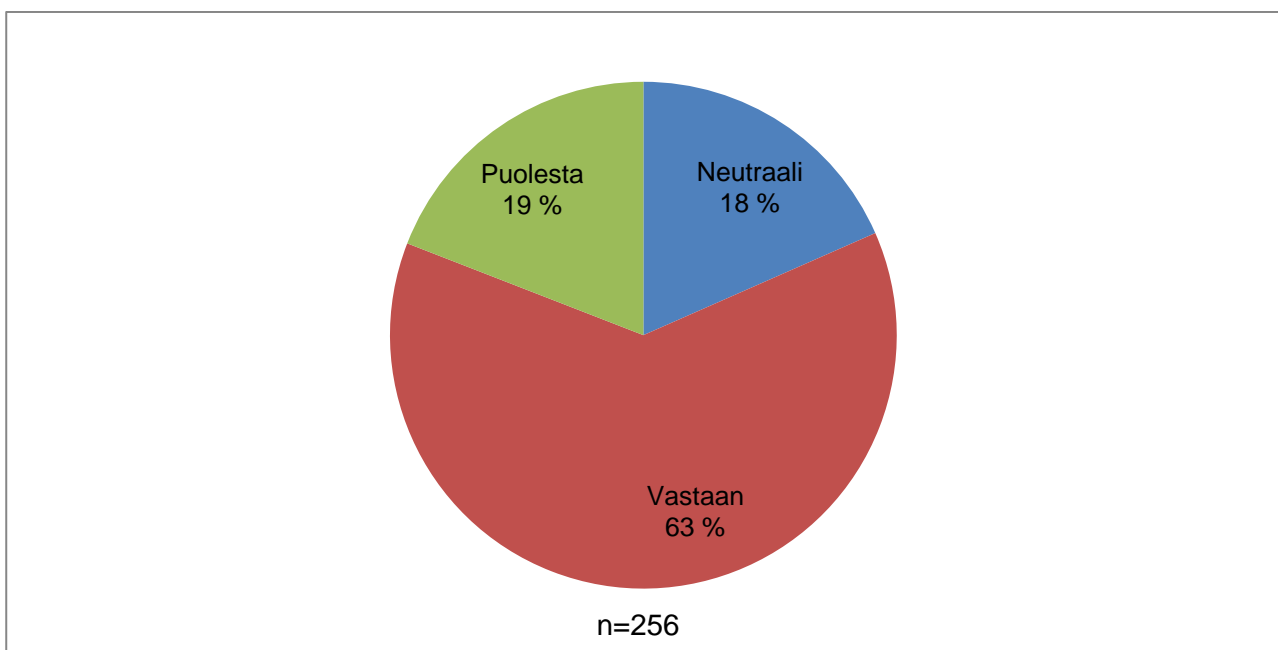
LAUSUNTOJEN JA MIELIPITEIDEN TEEMOITTELU

VIITTAUS	YMPÄRISTÖSEKTORI	SOTILASSEKTORI	POLITIINENSEKTORI	TALOUDELLINENSEKTORI	YHTEISKUNNALLINENSEKTORI
LUPAPÄÄTÖSVAIHE	PAINEVESIREAKTORI 40% VÄH. JÄTETTÄ VOIMALAITOSALUE VIRKISTYSALUETTA PROSESSI AHEUTTAA PAHOINVIOINTIA VOIMALA TUKEE ILMASTOTAVOITTEITA SUOJAVYÖHYKE RAKENNUSKIELLOSSA ENERGIAANSÄÄSTÖ VAIHTOEHTONA LAITOSALUEEN ERITYISET LUONTOARVOT	ELINTARVIKETUOTANTOALUE	MAA-ALUEIDEN PAKKOLUNASTUKSET VAIHTOEHTOISET PAIKKAKUNNAT ALUEPOLIITTISET VAIKUTUKSET PUUTTEELLINEN YVA PUUTTEELLINEN SOVA YDINVASTUUVAKUUTUS LOPPUSIJOTUSRATKAISUN PUUTTUMINEN PUUTTEELLISET KUULEMISET EI OLE JÄRJESTETTY KANSANÄÄNESTYSTÄ TILASUUDET TIEDOTTAMISTA MUNAISUUSIOLAKI STUKIN YVL-OHJEEN VELVOITTAVUUS UUDETURVALISET TUOTANTOMUODOT GEN4YDINVOIMALAT HAKIJA YLIVOIMAINEN VASTUSTAJA POHJOINEN-ETELÄ ASETELMA STUKIN AMMATITAITO VAIKUTUKSET ELINKEINOLLE ARVIOIMATTA KV-SOPIMUSTEN VELVOITTAVUUS SAAMELAISKÄRÄJIÄ EI OLE KUULTU PAKKASPÄIVINÄ 2000MW VAJE VANHAT YVL KORVATTAVA 7000MW NAAPURIKÄRÄJÄN ALIOMA VARAUS FORTUMIN VAVHA ASEMA POHJOISMAISSA	TONTTIEN ARVO LASKENUT TEOLISUUDEN PIENEMPI ENERGIAINTARVE GEN4YDINVOIMALA FORTUMIN INTRESSIT RUOTSINPYHTÄÄLLÄ ARVON MÄÄRITYS PAKKOLUNASTUKSISSA HAIITTA MERITUULIHANKKEILLE HAIITTA LUONNONTUOTEALALLE HALPA ENERGIA EDISTÄÄ TEOLISUUTTA LOVIISA EI OLE KEHITTYNYT VVL-ANSIOSTA KAIKKI ELINKEINOT TARVITSEEE ENERGIAA FENNOVOIMAN KYKY TOTEUTTAA HANKE MANKALA: YDINONNETTOMUSKORVAUS MANKALA: EU-KILPAILUSÄÄNNÖT MANKALA: VAIN KIINTEISTÖVEROTUOTOT	YHTEISKUNNALLINENSEKTORI LAITOS PILAA KULTTUURIMAISEMAN KESÄMÖKKEILY OSA SUOMALAISUUTTA SAAMELAISKULTTUURI SOSIAALINEN KAHTIAAKAUTUMINEN IDENTITEETTI
RAKENTAMINEN	MELUHAITTA YMPÄRISTÖLLE LIKENNE LISÄÄ ONNETTOMUUSRISKIÄ MAISEMA PILAANTUU UHANALAISET KASVIT VAARANTUU INFRA UHKA LINNUILE JA MAISEMALLE LOUJINNAN VAIKUTUS RAKENNUKSIIN	RAKENTAJIEN AIEHUUTTAMAT LIEVEILMIÖT	JULKISTEN RESURSSIEN RIITTÄVYYS RAKENTAJAT MAKSAVAT VEROT MUUALLE SÄHKÖVERKKO VEROVAROIN VALVONTA LISÄÄ TURVALLISUUTTA VALVONTA JA TUTKIMUS VEROVAROIN	PARANTAA TYÖLLISYYTTÄ NOSTAA KUNNAN KIINTEISTÖTULOJA NOSTETTA YRITYSTOIMINTAAN YKSIKKÖKOKO HAASTE SÄHKÖVERKOLLE	KOTITARVEKALASTUS KERÄILYTALOUS
KÄYTTÖ	JOHTAA URAANIN LOUHINTAAN UHKA LUONNOLLE HAITAT TERVEYDELLE KOHOITTA LASTEN LEUKEMIA RISKIÄ LAUHDVEDEEN AIEHUUTTAMAT ONGELMAT MERENPINTOJEN NOUSEMINEN SÄHKÖLUNJA UHKA TERVEYDELLE ÖLJYONNETTOMUUKUDET YDINONNETTOMUUS YDINPOLTTOAINEEN KULJETUS VÄLVARASTOINTI SAASTEET EI PYSÄHDY RAJALLE JODITABLETTIEN TARVE KÄYTÖNAIKANA PELASTUSYKSIKÖIDEN YHTEISTYÖ FENNOVOIMAN VARAUTUMINEN	TUOTANNON HAJAUTTAMINEN URAAIN RIKASTAMINEN SUOMESSA HUOLTOVARMIUS TERRORINKOHOE YDINMATERIAALIN LEVIÄMINEN	KOLONNIALISMI:SÄHKÖNTUOTANTO RIIPPUMATTOMUUS TUONTISÄHKÖSTÄ UUSI REAKTORITEKNIikka SAKSALAISET PEITTELEVÄT SEISOIKSIVÄT SÄHKÖAJUTOT LISÄÄ ENERGIAINTARVETTA VESIVOIMAA TARVITTAAN LISÄÄ KIINTEISTÖJEN HINNAT NOUSEE	LAPIN IMAGO POROTALOUS PUHDAS, ERITYINEN LUONTO PILAANTUU VAIKUTUKSET MATKAILULLE VAIKUTUKSET KALASTUSLINKEINOLLE LAITOS UHKAA CERN-HANKETTA SUOMESSA KORKEA KÄYTTÖASTE SUOMESSA KORKEA TURVALLISUUSTASO LUO KILPAILUA SÄHKÖMARKKINOILLE MAHDOLLISUUS TUOTTAA KAUKOLÄMPÖÄ ENERGIAN SIIRTOHINTA PIENENE KORVAA MENETTYÄ TEOLISUUTTA LISÄÄ SUOMEN KILPAILUKYKYÄ OSAAMINEN LISÄÄNTY SUOMESSA LENTOKIELTOALUEEN VAIKUTUKSET	
KÄYTÖSTÄPOISTO	LOPPUSIJOTUSRATKAISUN PUUTE	YDINMATERIAALIN LEVIÄMINEN	KOLONNIALISMI:JÄTTEIDEN SIOITUS	LOPPUKUSTANNUKSET VALTIOLLE	

Taulukko 1: Aineiston teemoittelu turvallisuussektoreittain

3.3.2 Aineiston esittäminen kaavioina

Kuvassa 1 havainnollistetaan, että ydinvoimalaitosta vastustavia lausuntoja ja mielipiteitä tuli reilusti yli puolet kaikista annetuista. Hanketta puolustavia jätettiin alle viidesosa ja neutraaleja lähes yhtä paljon. Aineistossa hankkeen suuri vastustus johtuu mielestäni käsittelyvaiheen luonteesta, eikä se siis missään nimessä heijasta yhteiskunnan todellista suhtautumista ydinvoimaan. Ydinvoiman lisärakentamista kannattavien tai siihen välinpitämättömästi suhtautuvien, ei tarvitse ilmaista mielipidettään jolloin on luonnollista, että vähemmistö vastaajista on kannattajia. Poikkeuksen tästä tekevät ne kannattajat, joilla on hankkeessa suurempi intressi edustettavanaan, kuten Fennovoiman osakkaat. Tällöin on hyvä tuoda esille julkisesti seikat, joilla hankkeen tärkeyttä perustellaan, ja mitä seurauksia hankkeen kariutumisella voi olla.

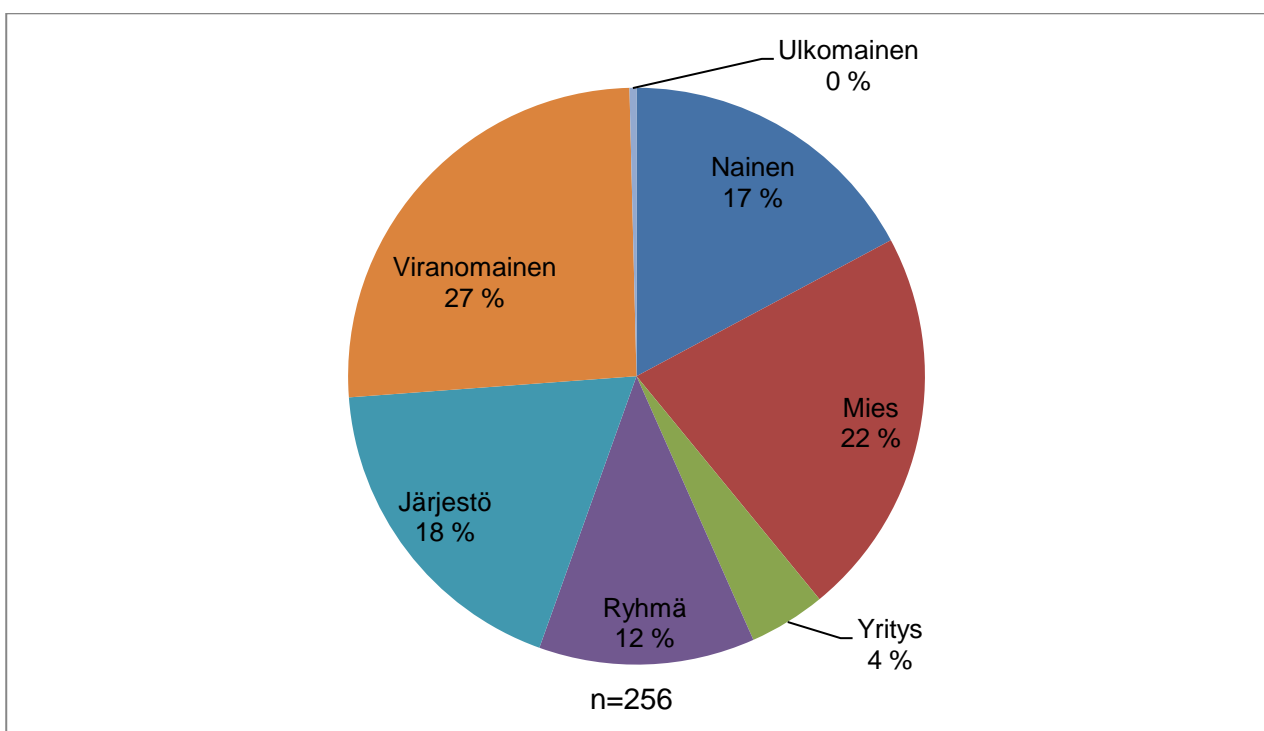

Kuva 1: Hankkeen kannatus tutkimusaineistossa

Kuvassa 2 esitetään lausujien ja mielipiteiden lähettäjien jakauma eri ryhmittäin. Suurin ryhmä ovat viranomaiset, joilta tuli yli neljäsosa kaikista vastauksista. Toiseksi suurimman ryhmän muodostavat miehet, joilta tuli hieman yli viidesosa kaikista vastauksista. Kolmanneksi suurimman ryhmän muodostavat järjestöt ja vasta neljäntenä tulevat naiset. Molemmilla ryhmillä vastauksia oli hivenen alle viidesosa kaikista annetuista vastauksista. Ryhmät olivat viidenneksi suurin lausuntojen tai mielipiteiden lähettäjä, noin kymmenesosan edustavuudellaan. Yrityksiltä tuli vain noin kahdeskymmenes osa kaikista

annetuista lausunnoista ja mielipiteistä. Ulkomaisia vastauksia saatiin vain yksi, Norjan valtion antama lausunto.

Viranomaisten ryhmään luokittelin kuuluvaksi kaikki kunnat, valtion eri elimet, yliopistot ja mahdolliset viranomaistehtäviä hoitavat yritykset. Ryhmänä annetuksi mielipiteeksi laskin kuuluvaksi eri yksilöiden yhdessä lähettämät mielipiteet, ja siten sen sisälle kuuluvat esimerkiksi perheet. Järjestösektorille luokittelin kuuluvaksi eri etujärjestöt, liikkeet ja yhdistykset. Yritysten antamiksi vastauksiksi luokittelin kaikki muut yritysten nimissä annetut vastaukset, jotka eivät kuuluneet viranomaissektorille. Miehillä tarkoitetaan miesten yksilöinä antamia vastauksia, ja naisilla naisten yksilöinä antamia vastauksia.

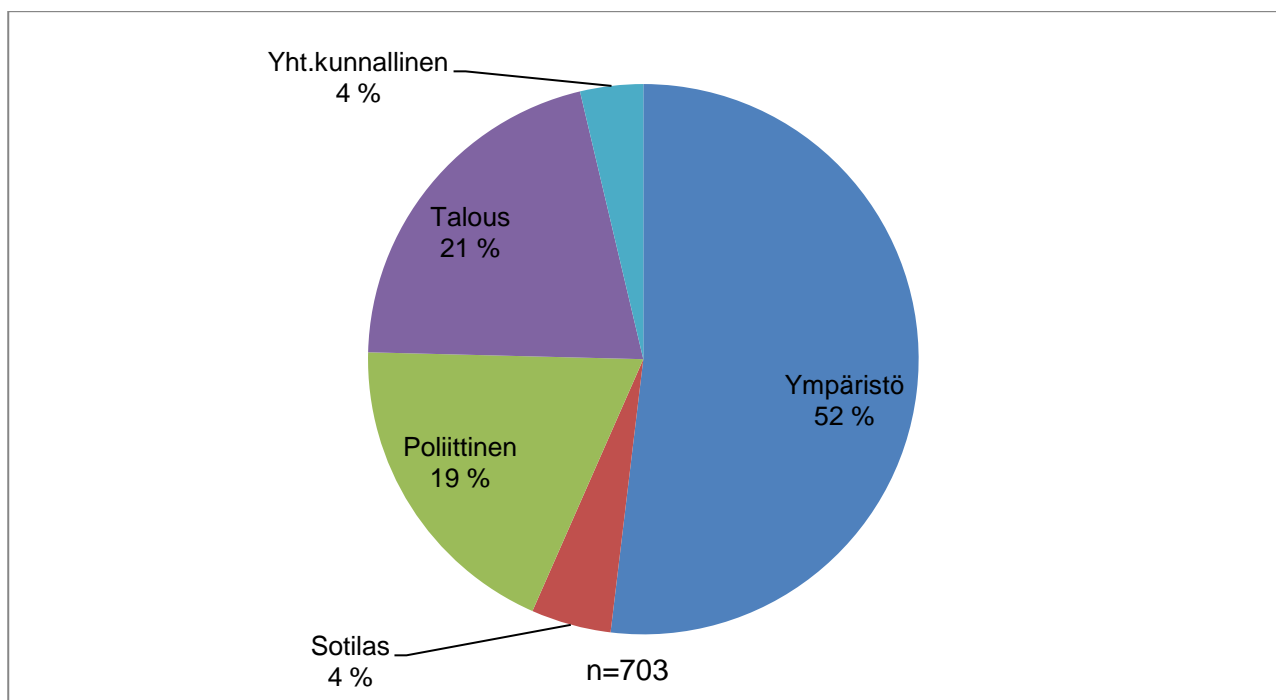

Kuva 2: Lausuntojen ja mielipiteiden lähettäjien jakauma

Kuvasta 3 havaitaan, miten vastaukset jakautuivat eri turvallisuussektoreittain. Kuten jo aikaisemmin mainitsin, vastauksista sain 703 eri luokiteltavaa turvallisuusargumenttia selville, jotka sijoitin teoriaohjautuvasti eri turvallisuussektoreille. Annetuissa lausunnoissa ja mielipiteissä luokiteltavien argumenttien määrä vaihteli nollasta kahteentoista, ja ne saattoivat kuulua usealle eri sektorille. Ympäristösektori on argumenttien osalta selvästi suurin. Ympäristösektorille luokiteltavia argumentteja tuli yli puolet. Jäljelle jäi kaksi tasavahvaa paria, joista ensimmäisen muodostaa taloussektori ja poliittinen sektori. Näille

sektoreille sijoitettavia argumentteja tuli noin viidesosa kaikista annetuista. Loput noin kymmenesosa argumenteista sijoitettiin tasan sotilas sektorille ja yhteiskunnalliselle sektorille.

Tämä tarkastelu antaa mielestäni oikeutuksen tutkia asiaa laajennetun turvallisuuden käsitteen kautta, sillä jokainen turvallisuussektori sai mainintoja annetuissa vastauksissa. Viittausten määrästä ei kuitenkaan voi tehdä johtopäätöstä siitä, millä sektorilla sijaitsee turvallisuuden referentin kannalta olennaisimmat kysymykset. Mikäli turvallisuuden referentiksi valitaan Fennovoima, voi heidän edustamansa asian kannalta kriittisin olla yhteiskunnallinen sektori, joka mainittiin vain 26 kertaa. Esimerkiksi jos saamelaiskulttuuri turvallistetaan onnistuneesti, voi se periaatteessa johtaa siihen, että Pyhäjoen sijoituspaikka nousee Simon edelle. Näin ollen paikallisen kulttuurin tuntemus on tarpeen tällaista analyysiä tehdessä. Vain siten hankkeen kannalta kriittiset paikalliset olosuhteet voidaan huomioida hankkeessa luotettavasti.

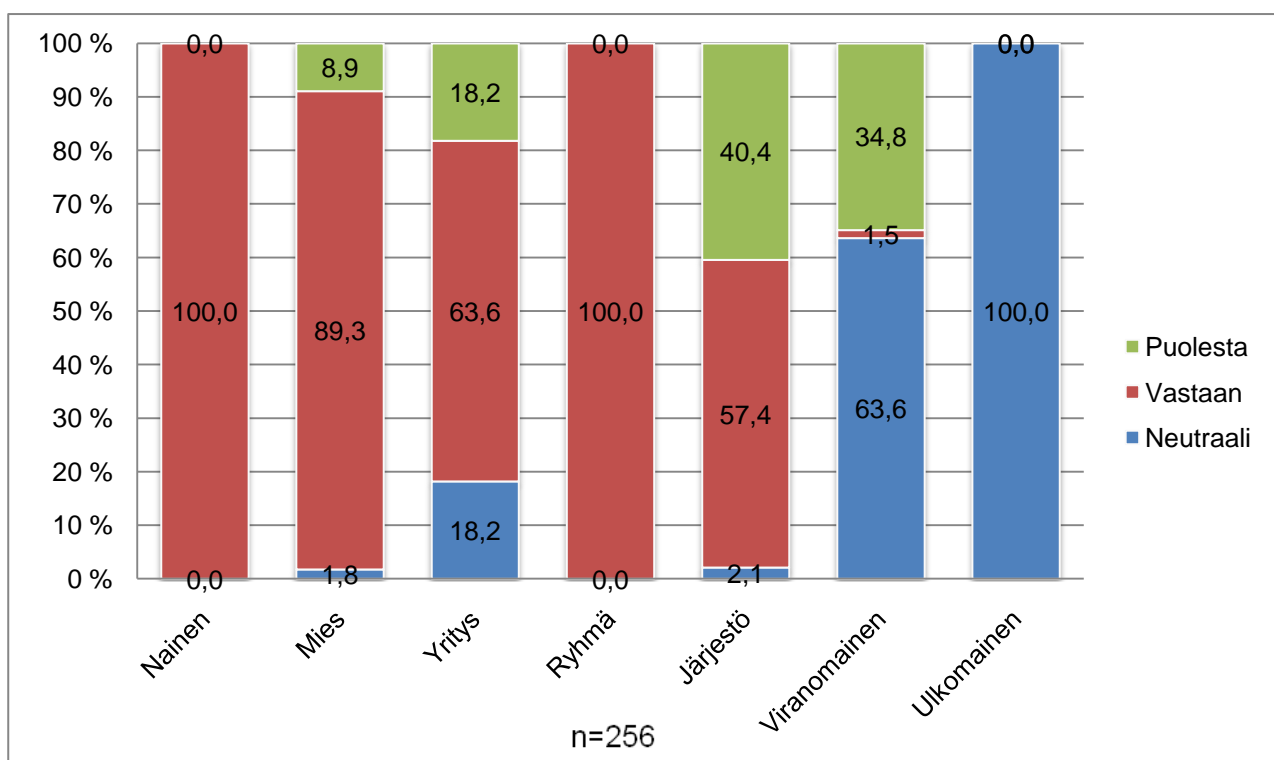

Kuva 3: Lausuntojen ja mielipiteiden sisältämien viittausten jakautuminen turvallisuussektoreittain

Edellä olevan yleisemmän esittelyn jälkeen voidaan siirtyä tarkastelemaan aineistoa hieman syvällisemmin. Seuraavasta kuvasta 4 nähdään eri lähettäjäryhmien antamien vastausten jakautumisen kannan mukaan. Naisten ja miesten vastauksissa on selkeä ero, sillä miesten antamista vastauksista lähes 9% kannattaa ydinvoimahanketta. Yhtenä

selittävänä tekijänä voi olla, että naiset perinteisesti kantavat huolta perheestä, ja siksi huomioivat ympäristössä tapahtuvia tulevaisuuteen vaikuttavia muutoksia tarkemmin.

Viranomaisten antamissa lausunnoissa ja mielipiteissä on mielenkiintoisia piirteitä. Vain 1,5% oli hanketta vastustavia. Tämä voi johtua mielestäni siitä, että asian valmistelu on korkealla poliittisella tasolla, ja siten hankkeen selkeä vastustaminen ei ole suomalaisessa hallintokulttuurissa soveliaista. Tämä leimaa mielestäni myös saapuneiden vastausten retoriikkaa siten, että epäkohdat tyydytään tuomaan julki neutraalisti, yhteiskuntaa rakentavaan sävyyn. Tästä syystä neutraalien lausuntojen ja mielipiteiden määrä on ryhmän sisällä suuri 63,6%. Neutraalien vastausten suuri määrä selittyy myös sillä, että osassa vastauksia pyydettiin lisää tietoja ja lisääaikaa, jotta oman hallinnonalan viranomaisvelvoitteet voidaan hoitaa asiankuuluvasti. Viranomaisten antamien hanketta tukevien, vastausten määrä on myös melko suuri eli 34,8%. Tämä selittyy mielestäni sillä, että tiettyjen viranomaistahojen on selkeästi kannatettava hanketta, jotta se voi edetä. Mikäli vaihtoehtoisia laitospaikkakuntia olisi ollut vain yksi, olisi myös hanketta kannattavien viranomaisten määrä ollut pienempi. Tässä projektissa useat kunnat halusivat ydinvoimalan sijoitettavan alueelleen kiinteistöverotulojen ja positiivisten heijastinvaikutusten toivossa, joten se näkyy myös tuloksissa.

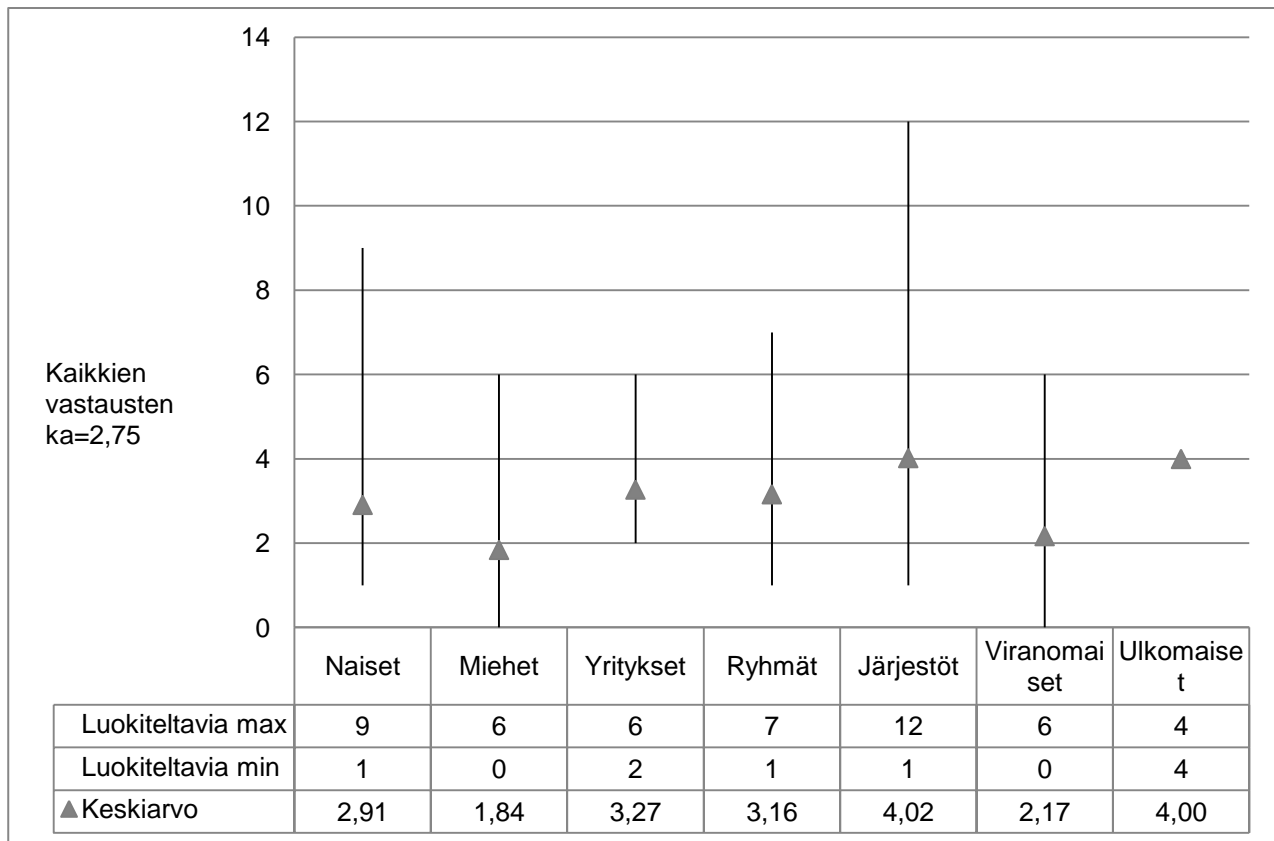

Kuva 4: Lähettäjäryhmien sisäisen kannatuksen jakautuminen

Seuraavassa kuvassa 5 esitellään se, miten luokiteltavia argumentteja ilmentyi lähettäjäryhmittäin. Keskimääräisesti luokiteltavia argumentteja vastauksesta löytyi 2,8 kpl, kun otetaan huomioon kaikki saapuneet lausunnot ja mielipiteet. Korkeimman tuloksen saavuttivat järjestöt, joiden lähettämistä lausunnoista tai mielipiteistä löytyi keskimäärin 4,0 luokiteltavaa argumenttia. Järjestöluokasta löytyy myös lausunto tai mielipide, jossa oli eniten luokiteltavia argumentteja (12 kpl) yhtä vastausta kohden. Miesten ja viranomaisten antamien lausuntojen tai mielipiteiden joukosta löytyvät ne vastaukset, joista ilmeni vähiten luokiteltavia asioita (0 kpl). Viranomaisten tulosta selittää se, että Fennovoiman intresseissä on ollut kiirehtiä asian käsittelyä, joka on johtanut useisiin asiakirjatäydennyksiin matkanvarrella. Tästä syystä viranomaisilla ei ole aina ollut tarpeeksi lähtötietoja antaa virallista lausuntoa annetun aikataulun puitteissa. Tällöin viranomaiset ovat omissa lausunnoissaan pyytäneet täydennyksiä, ja mahdollisuuden lausua asiasta perustellummin myöhemmin. Miesten tulosta selittää ehkä se, että he ovat naisia spontaanimminkin lausuneet mielipiteitä, mutta jättäneet perustelut esittämättä. Tuloksena on kyllä rekisteröitävä mielipide, mutta mitään muuta arvoa mielipiteellä ei mielestäni ilman perusteluja ole.

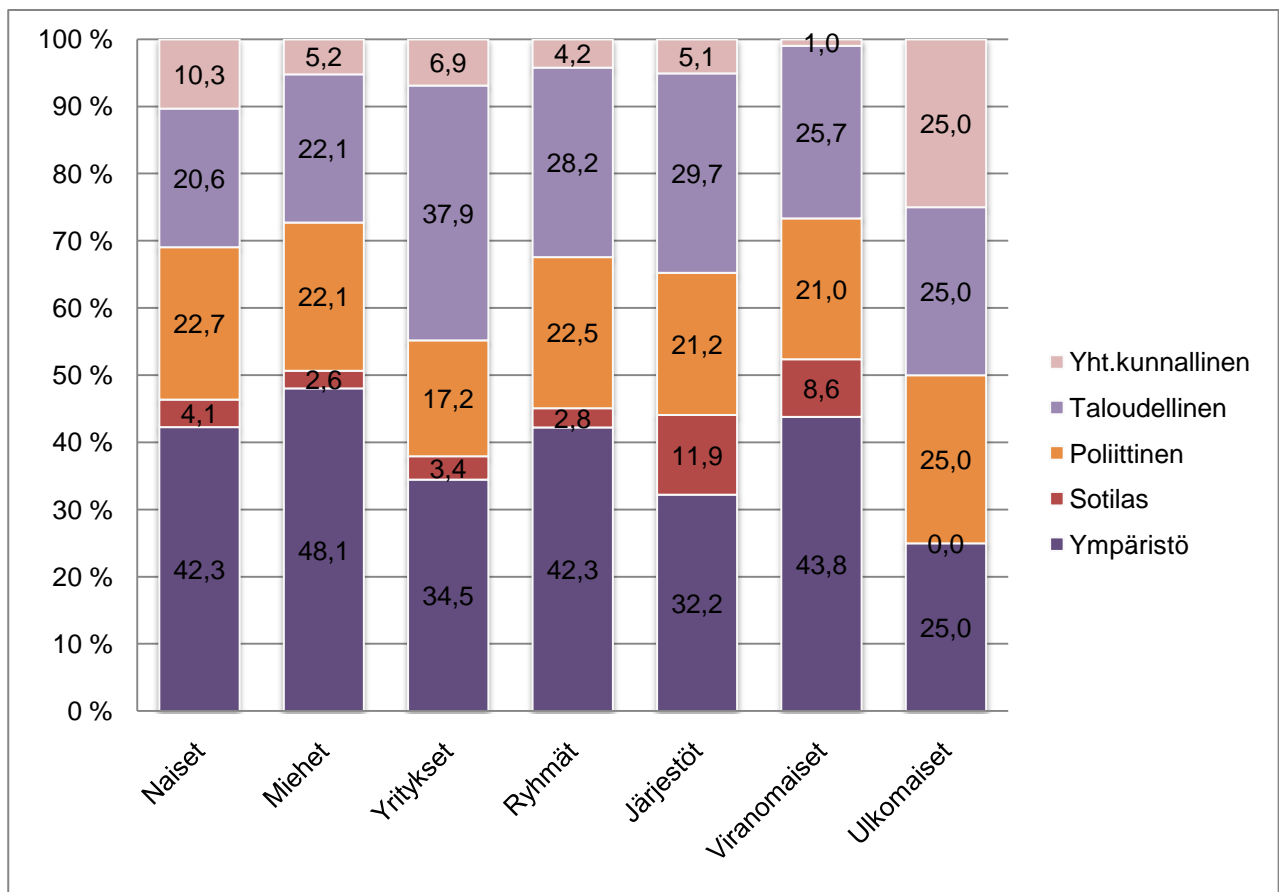
Naiset sen sijaan toivat esille keskimäärin 2,9 kpl luokiteltavia asioita vastausta kohden, joka on enemmän kuin kaikkien vastausten yhteenlaskettu keskiarvo. Mielestäni tämä kertoo siitä, että naisten lähettämät mielipiteet oli vahvasti perusteltuja ja harkittuja. Naisten ja miesten erilainen ympäristö, sekä naisten vastuullinen rooli yhteiskunnassa tuo tekoihin harkintaa ja kauaskatseisuutta. Naisilla voi olla myös aikaisempaa kokemusta tällaisista prosesseista, mistä syystä he omaavat tällaisissa prosesseissa paremmat toimintamallit kuin miehet. Aikaisemmissa tutkimuksissa on jo todettu, että 70-luvulta lähtien naiset ovat perinteisesti vastustaneet ydinvoimahankkeita enemmän kuin miehet (Litmanen 1999, 78). Naiset ovat voineet verkostoitua ja tätä myötä he ovat voineet periä myös toimintamallit, vaarallisiksi kokemiensa hankkeiden vastustamiseen.

Yritysten vastauksista voidaan mielestäni päätellä, että ne ajavat usein hyvin rajoitettua intressien joukkoa. Tästä syystä annettujen argumenttien määrän keskiarvo ja hajonta ovat melko pientä verrattuna muihin ryhmiin. Yritysten antamissa vastauksissa oli keskimääräistä enemmän esiintuotuja argumentteja. Tämä kertoo siitä, että oma kanta pyrittiin perustelemaan tehokkaasti päämäärien saavuttamiseksi.

Kuva 5: Lausunnoissa ja mielipiteissä ilmenneiden luokiteltavien asioiden määrä lähettäjäryhmittäin

Seuraavaksi kuvassa 6 tarkastellaan käsillä olevaa aineistoa lähettäjäryhmittäin, ja sitä miten asiat jakautuivat eri sektoreille. Miesten ja naisten esiin tuomien asioiden jakautuminen sektoreittain on hyvin samankaltaista. Merkittävin ero löytyy siinä, että naiset viittasivat useammin yhteiskunnalliselle sektorille kuin miehet. Yhteiskunnalliselle sektorille kuuluu esimerkiksi kulttuuri. Naisille kodin lähiympäristön tapahtumat, kuten mahdolliset lieveilmiöt, ovat tutumpia kuin miehille. Yhteiskuntamme osaltaan synnyttää eron miesten ja naisten välisen lähiympäristön eroavaisuuteen. Miehet useimmiten käyvät töissä ja naiset hoitavat kotia. Tämä on osaltaan seurausta vanhempainvapaa järjestelmästämmme. Luonnollisesti tämä eroavaisuus johtaa siihen, että naiset pystyvät kodin lähiympäristöön tai siihen vaikuttavia asioita tuomaan paremmin esille. Mielipiteiden ja lausuntojen osalta ei ollut yllättävää, että yritykset nostavat eniten esille taloussektorille kuuluvia asioita.

Kuva 6: Lausunnoissa ja mielipiteissä ilmenneiden asioiden jakautuminen sektoreille eri lähettäjäryhmittäin

3.4 Ympäristösektoriin kuuluvien teemojen poliittinen pohdinta

3.4.1 Yleistä

Ympäristösektorille kuuluvia asioita ovat ekosysteemin häiriöt, energia ongelmat, populaatioon liittyvät ongelmat, ruoka ongelmat ja konfliktit siviilien kesken (Buzan, Waever and De Wilde 1998, 74-75). Kyse voi olla myös tietyn lajin tai elinpiirin säilymisestä, mutta myös ilmaston ja biosfäärin säilyttämisestä (Buzan, Waever and De Wilde 1998, 21-23). Mitään tyhjentävää luetteloa ympäristösektorille kuuluvista asioista ei ole olemassa. Näkökulmani on myös yksilön turvallisuudessa, joten olen ympäristösektorille sijoittanut terveyteen ja hyvään elämään liittyvät asiat.

Uhkat ja vaarassa olijat ovat ympäristösektorilla tapauskohtaisia ja harvoin universaaleja (Buzan, Waever and De Wilde 1998, 85). Vaikka Tshernobylessä tapahtui vakava onnettomuus, on sen vaikutusalue melko pieni verrattuna ilmastonmuutoksen vaikutusalueeseen (Berg 2009, 93). Globaaleiksi uhkiksi voidaan luokitella vain otsonikato ja ilmaston lämpeneminen (Buzan and Waever 2003, 465). Tshernobyl- tyyppisen onnettomuuden estäminen vaatii asianmukaisen ydinvoimalaitoksen hallinnoinnin, joten se on alueellinen asia. Mahdollinen onnettomuus koskettaisi koko Eurooppaa ja olisi kansainvälinen asia (Buzan, Waever and De Wilde 1998, 86). Globaali se ei kuitenkaan olisi, ja tämän on viimeksi osoittanut todeksi Fukushima onnettomuus.

Kaikki ympäristöstä tulevat vaatimukset eivät nouse poliittiselle agendalle, sillä valmistelijat suodattavat niistä osan pois ennen esittelyä päättäjille. Kuten aikaisemmin mainitsin, niin valmiiksi politisoidussa asiassa valmisteluvaiheeseen osallistuvilla ei ole samanlaista mahdollisuutta vaikuttaa asioihin. Valmistelutyöhön osallistuu yleensä myös eturyhmiä, mikä lisää niiden vaikutusmahdollisuuksia. Valmistelutyöhön osallistuvilla sivuelimillä on useita funktioita, joista tärkein ydinvoimaan liittyvissä asioissa on kooptointifunktio. Kooptoinnilla tarkoitetaan sitä, että eturyhmät pyritään sitouttamaan tehtyihin päätöksiin (Suominen 1999, 19.) Eturyhmät ovat johtavia toimijoita ympäristösektorilla. Näitä ovat esimerkiksi WWF, WWI ja Greenpeace (Buzan, Waever and De Wilde 1998, 77).

Yhteiskunnallisella tasolla on havaittavissa, että jokainen yhteisö muodostaa oman valikoivan kuvansa ympäristöstä, mikä heijastaa havaittuja uhkia (Litmanen 2009a, 194). Hallinto, media, tiedeyhteisö ja painostusryhmät voivat vaikuttaa ihmisten riskikuvien muodostumiseen (Litmanen 2009a, 195). Itse lisäisin tähän listaan vielä poliitikot. Edellä kävi ilmi, että virkamiehillä on mahdollisuus vaikuttaa siihen, mikä politisoituu ja mikä ei. Hallinnolla tarkoitetaan yleisesti virkamiehiä, joten on hyvä eriyttää poliitikot omaksi ryhmäkseen. Hallituspuolueiden poliitikot voivat toistaa virkamiesten tuotoksia, sillä asiat valmistellaan virkamiesten toimesta. Oppositiossa olevat poliitikot tuottavat omaa diskurssiaan, eivätkä siksi toista virkamiesten tuottamaa diskurssia.

3.4.2 Luonnon turvallistaminen

Yritykset turvallistaa luontoa ovat yleensä johtaneet vain aiheella politikointiin. Turvallistaminen on onnistunut vain rajoitetusti ja yleensä paikallisesti, sekä usein siellä missä on tapahtunut selvästi osoitettava onnettomuus, kuten ydinkatastrofi (Korhonen 2008, 252.) Turvallistuminen voi siis tapahtua alueellisesti tai muutoin rajoitettuna. Tshernobylin onnettomuus johtui siitä, että kokeen vaikutuksia reaktoriin ei koehenkilöstö täysin ymmärtänyt. He ohittivat kriittisiä suojamekanismeja voidakseen toteuttaa kokeensa, johon ei ollut myöskään haettu tai saatu viranomaisten hyväksyntää. Kokeella oli tarkoitus selvittää sähköturbiinin pyörimisaika reaktorin hätäsulkutapauksessa, jotta sen perusteella olisi voitu arvioida, voidaanko varavoimaa tuottavat generaattorit käynnistää hitaammin. Tämä olisi puolestaan alentanut niiden käyttökustannuksia (Park 1989.)

Suomessa on keskusteltu paljon siitä, onko tällainen onnettomuus mahdollista. On selvää, että reaktorin omistavalla taholla on erilaisia intressejä voimalaitosta kohtaan. Siten heillä on myös tarpeellista tutkia erilaisia tilanteita. Tätä taustaa vasten tarkasteltuna Suomessakin kokeet voisivat olla mahdollisia. Suomessa on totuttu Tshernobyl perusteiseen kritiikkiin toteamaan, että meillä ei ole RBMK (grafiittihidasteinen kiehutusvesireaktori) tyyppisiä reaktoreita käytössä. Vastaavankaltainen onnettomuus ei tämän mukaan siis olisi meillä mahdollista. Mielestäni turvallisuuskulttuuri ydinvoimalaitoksissamme on huomattavasti paremmalla tasolla kuin entisessä Neuvostoliitossa. Ydinvoimayhtiöt ja viranomaisemme tekevät tiivistä yhteistyötä. Suomen ydinvoimalaitokset pääsevät vuotuisissa käyttölukemissa kärkeä, mikä kertoo siitä, että ydinvoimayhtiöt panostavat henkilöstöön, prosesseihin sekä laitteistoihin. Tämä haastaa myös viranomaiset tekemään työnsä paremmin.

Lausunnoista ja mielipiteistä kävi ilmi, että osa koki prosessin henkilökohtaisesti erittäin kuormittavaksi. He joutuivat irrottamaan aikaa perheeltään omien ja muiden, intressien edustamiseksi. Tehtävät siis kasaantuivat. Tämä mielestäni viittaa siihen ilmentymään, että nämä henkilöt nauttivat luottamusta yhteisössä. Heillä usein on mahdollisuus myös turvallistaa asioita. Tilaisuuksien osanottajalistoja seuraamalla pystytään arvioimaan henkilöiden merkittävyyttä asian edistämisessä. Tehtävien kasaantuminen voi toisaalta ilmentää myös resurssien vähäisyyttä ydinvoiman vastustajien keskuudessa.

Yleinen pahoinvointi oli vastustajien tuottamassa argumentaatiossa vahvasti esillä. Yleiseen pahoinvointiin viitattiin muun muassa virkistysalueiden menetyksenä, paikallisyhtiön kahtiajakautumisella, ajankäytön ongelmina sekä taloudellisena epävarmuutena. Vahvasti tunnepohjaisena argumenttina näitä olisi mielestäni pitänyt tuoda esille mieluummin paikallistason politiikassa. Usein kuntapäätäjät elävät yhteisössä, ja pystyvät paremmin samaistumaan kuntalaisten tilanteisiin. Prosessi pitäisi kaikkine kuulemistilaisuuksineen nähdä hyvänä asiana, sillä kysymys on mahdollisuudesta ilmaista mielipiteensä. Aineistossa kritisoitiin sitä, että viranomaiset järjestivät tilaisuudet niin, että puheenvuoroja piti pyytää ennakoon. Tämä toimintamalli koettiin demokratiaa rajoittavana. Puheenvuoroja myönnettiin rajoitetusti ja vain ennalta esitettyihin kysymyksiin. Tämä ilmentää mielestäni viranomaisten mahdollisuutta suodattaa asioita, jopa manipuloida, myös valmiiksi politisoidussa prosessissa. Toisaalta vapaamuotoinen puhe ei välttämättä johda selkeisiin toimenpide-ehdotuksiin, ja olisi siten myös ajan haaskausta.

3.4.3 Kotimainen keskustelu energiantuotannosta

Suomessa on tutkittu viidennen ydinvoimalaitoksen lupapäätökseen liittyviä ilmiöitä. Tutkimuksessa todettiin, että median suhtautumisella ydinvoimaan oli merkittävä vaikutus myönteisen lupapäätöksen saamiseksi. Muutosta aikaisempaan on selitetty sillä, että media kyllästyi vastustajien kyvyttömyyteen esittää mitään konkreettista ydinvoiman vaihtoehdoksi (Litmanen 2009a, 202). Kyvyttömyys esittää konkreettisia vaihtoehtoja ilmenee myös Fennovoiman lupapäätösprosessissa. Vaaditaan, että pitäisi panostaa energiatehokkuuteen, kuitenkin ei esitetä mitään rahoitusmalleja tai sitä miten eriarvoistumiskehitys otettaisiin energiatehokkuuden kasvattamisessa huomioon. Suomessa energiankulutus asukasta kohti oli jo vuonna 2001, 65% korkeampi kuin Euroopan unionin keskiarvo, ja 39% korkeampi kuin OECD maiden keskiarvo. Luonnollisesti näin, sillä Suomi sijaitsee kylmän ilmaston alueella ja meidän teollisuustuotantomme on energiaa kuluttavaa (Litmanen 2009, 13-14).

Suomessa ympäristön puolesta toimivat tahot tuntuvat olevan kaikenlaista energiantuotantoa vastaan. Tuulivoimalat pilaavat maiseman ja vaikuttavat haitallisesti linnustoon. Vesivoimalaitokset puolestaan tuhoavat kosket, ja altaat upottavat alleen

merkittäviä luontoarvoja omaavia alueita. Hiili- ja turvevoimalat aiheuttavat haitallisia päästöjä. Ydinvoima aiheuttaa jäteongelman, joka uhkaa ihmiskuntaa jopa satoja tuhansia vuosia. Samaan aikaan sähkönhintapiikit aiheuttavat sähkönkuluttajille Suomessa 40-400 miljoonan euron vuotuisen lisäkustannuksen (Lampinen 2009, 59). Tämä johtuu siitä, että markkinoilla ei ole sähköä tarpeeksi kattamaan kysyntää. Sähkö on kalleimmillaan talvella, jolloin energiaa tarvitaan lämmitykseen. Esimerkiksi nykyinen hallituspuolue Vihreä liitto (Vihreä liitto 2010), ei ole esittänyt mitään reaalista vaihtoehtoa miten energian hinta pidetään myös tulevaisuudessa niin alhaalla, että jokaisella on mahdollisuus lämmittää kotinsa. Vihreä liitto esityksessään operoi pääasiassa kokonaisenergian tarpeella ja jättää tarkoitushakuisesti huippukulutuslukemilla operoinnin vähemmälle. Vihreän liiton kansanedustajille matala energian hinta ei ole edes tärkeää. He olisivat ehdotuksillaan myös vyöryttämässä kustannuksia energiatehokkuuden lisäämisestä kansalaisille. Heidän mallinsa lisää alueellista eriarvoisuutta ja yhteiskunnan eriarvoistumista yleensäkin. Itse en ainakaan halua, että esimerkiksi vanhukset joutuvat jättämään kotinsa talvella lämmittämättä, koska energia on niin kallista. Eläketuloilla ei myöskään paranneta rakennusten energiatehokkuutta.

Tuleva sähkönkulutusta mittaavan laitteiston muutos mahdollistaa energiaa myyville yhtiöille veloituksen markkinahintaperusteisesti reaaliajassa. Sähkönhinta tällä hetkellä kuluttajille on noin 0,07 euroa/kWh. Parhaimmillaan sähkön hinta on pörssissä ollut 1,40 euroa/kWh (Savon Sanomat 22.2.2010). Mikäli sähkönhinta nousisi pysyvästi tälle tasolle, tarkoittaisi se omakotitaloasujalle 21 000 euron vuotuista sähkölaskua 1 000 euron sijasta. Suurimmat vaikutukset tällä olisi Pohjois-Suomessa asuville, ja johtaisi alueiden eriarvoistumisen merkittävään lisääntymiseen.

Edellä mainituista syistä johtuen energiapolitiikkaan liittyvät ratkaisut ovat mielestäni tärkeitä. Energiapoliittisilla ratkaisuilla voi olla kansantaloudellisesti merkittäviä seuraamuksia, ja huono politiikan teko voi aiheuttaa eriarvoistumista. Tutkimuksissa on todettu, että suomalaisen yhteiskunnan turvallisuuteen vaikuttaa lähitulevaisuudessa merkittävimmin eriarvoistumiskehitys, jolla tarkoitetaan alueiden ja kansalaisten eriarvoistumista. Eriarvoistumisen lisääntyminen aiheuttaa syrjäytyneisyyttä ja lisää yhteiskunnallisia jännitteitä, joka voi johtaa rikollisuuden kasvamiseen (Hietanen 2008, 60).

Tuleva sähkönkulutuksen mittaustavan muutos aiheuttaa kotitalouksille ennustettavuuden muuttumista omassa taloudessa. Tämä aiheuttaa sen, että talvella muuhun kulutukseen

on vähemmän rahaa käytettävissä. Sillä voi olla myös kansantaloudellisia heijastinvaikutuksia. Muutoksen tapahduttua aika näyttää, tuleeko sähkön kuluttajamarkkinoille sellaisia tuotteita, joissa veloitus pysyy entisenkaltaisena. Ydinvoimahankeen puolustajat ovat puolestaan tuoneet hyvin esille sen, että toteutuessaan Fennovoiman hanke tuo kilpailua sähkömarkkinoille. Ruotsissa on havaittu, että kolme suurinta tuottajaa Vattenfall, Sydkraft ja Fortum dominoivat sähkömarkkinoita (Litmanen 2009, 18). Antamalla luvan Fennovoimalle, poliitikot pyrkivät estämään vastaavanlaisen kehityksen meillä Suomessa. Tätä epäsuotuisaa kehitystä vasten Fennovoiman lupa on hyvin perusteltu.

3.4.4 Ydinpolttoaine, ydinonnettomuudet ja neljännen sukupolven reaktorit

Ympäristöä koskevissa lausunnoissa ja mielipiteissä tuotiin moninaisesti esille syntyviä uhkia. Näitä olivat muun muassa rakennusaikainen melu, luontoarvot, liikenteen aiheuttamat riskit, ydinonnettomuus, välivarastointi, loppusijoitus, uraanin louhinta sekä terveyshaitat. Asioita tuotiin esille lakien ja sopimusten kautta, väitteitä pyrittiin tukemaan tutkimustulosten avulla, sekä ympäristödiskursseja pyrittiin tukemaan mahdollisten taloudellisten menetysten kautta. Hankkeen vastustajat olivat rakentaneet oman kantansa niin, että halutaan saada kaikki tai ei mitään. Toisin sanoen heille kelpaa vain nollavaihtoehto eli, että minkäänlaista ydinvoimalaitosta ei rakenneta. Ydinvoimalaitoskonstruktion vaihtamista turvallisempaan neljännen sukupolven ydinvoimalaitokseksi, ei tuotu esille. Ympäristöargumenteilla hanketta vastustaneiden kannalta Fennovoiman hankkeessa on kuitenkin tapahtunut turvallistumista. Voimalaitosta ei saa rakentaa hakemuksessa olleen suurimman vaihtoehdon mukaan. Osa vaihtoehtoisista sijoituspaikkakunnista on myös tippunut pois. Huomionarvoista oli mielestäni myös se, että hankkeen vastustajat eivät mielestäni olleet lukeneet muiden lähettämiä lausuntoja ja mielipiteitä. Mikäli näin olisi toimittu, olisi voitu rakentaa paljon toimivampia diskursseja ja mahdollisesti pystytty verkostoitumaan. Tällä tavalla toimimalla olisi voitu saada omalle asialle suurempaa julkisuutta.

Nykyisestä kaupallisesti saatavilla olevasta ydintekniikasta painevesireaktori tuottaa 40% vähemmän jätettä kuin kiehutusvesireaktori. Tämä tuli ilmi aineistosta. Ydinjätteen määrän kannalta tällä on mielestäni suuri merkitys, eikä tällaisia vaihtoehtoja tuotu esille.

Ympäristöargumenteilla olisi ollut mahdollista ajaa myös uutta ydinteknologiaa, eli niin sanottuja neljännen sukupolven ydinvoimalaitoksia, jotka pystyvät hyödyntämään osittain vanhojen voimalaitosten käytettyä ydinpolttoainetta. Samalla ne pystyvät muuntamaan sen vaarattommaksi ja vähemmän aikaa vaarallisesti säteileväksi. Neljännen sukupolven reaktoreiden tuottama jäte on yleensäkin vaarallista satoja vuosia, kuin nykyään kaupallisesti saatavalla teknologialla jäte on vaarallista ainakin sata tuhatta vuotta.

Aineistoon sisältyi yhteispohjoismaiselta tutkijaryhmältä lausunto, jossa vaihtoehtona nykyiselle reaktoriteknikalle esiteltiin neljännen sukupolven ydinvoimalaitoksen tuomat edut turvallisena, edullisempänä ja hallittavampana vaihtoehtona. Mikäli Suomessa toteutettaisiin ensimmäisenä yhteispohjoismainen hanke neljännen sukupolven reaktoreista, voisi siitä tulla uusi menestystarina Nokian rinnalle. Tutkijaryhmän kanssa käymässäni kirjeenvaihdossa kävi ilmi, että fissiotuotteina saadaan muun muassa aineita, joita tutkitaan tällä hetkellä fuusiossa. Nämä olisi mahdollista myös varastoida siihen saakka, kunnes fuusioenergia pystytään kaupallistamaan. Tähän kuitenkin menee vielä aikaa, ja sitä ennen meidän on tuotettava energia jotenkin. Tutkijaryhmän esille tuoma neljännen sukupolven reaktori käyttäisi polttoaineena toriumia, mikä on edullisempaa kuin uraani, ja fission jälkeen olisi vaarallista vain satoja vuosia. Nykyisten voimalaitosten fissiotuotteet ovat vaarallisia jopa satatuhatta vuotta. Neljännen sukupolven ydinvoimala, heidän soveltamallaan tekniikalla, ei tarvitsisi säätövoimaa. Järjestelmä on niissä matalapaineinen, joten onnettomuustilanteessa ympäristöhaitat olisivat pienemmät. Tätäkään vaihtoehtoa ei tuotu esille ympäristönäkökulmat huomioivissa kannanotoissa.

Fukushiman jälkeen maailma on ehkä valmis myös tälle uudelle tekniikalle. Tosin poliitikkojen pitäisi ensin havahtua ja vaatia seuraavalta ydinvoimalaitosta Suomeen haluavalta, että se toteutetaan neljännen sukupolven reaktorina. Oman kokemukseni mukaan Norja on Pohjoismaista edelläkävijä ympäristöasioissa. Samankaltaisen kommentin sain tutkijaryhmältä, sillä he olivat varovaisen toiveikkaita sen suhteen, että Norjassa seuraava reaktori on niin sanottu neljännen sukupolven ydinreaktori. Mikäli näin tapahtuu, me menetämme edun. Fennovoiman hankkeen puolustajat eivät ole myöskään tätä tuoneet esille, sillä tuotantoon ottaminen kestäisi mahdollisesti enemmän aikaa kuin vanhemman tekniikan käyttöönotto. Uuden teknologian hyödyntäminen edellyttäisi viranomaisilta perehtymistä, eikä sitä ole myöskään kaupallisilla toimittajilla vielä tarjolla. Perustekniikka ja prosessit ovat näillä niin sanotuilla neljännen sukupolven reaktoreilla, peräisin reaktoreista jotka toimivat jo 1960-luvulla. Siten niiden voidaan sanoa perustuvan

koeteltuun ja toimivaan tekniikkaan, vaikka olisivat kaupallisessa toiminnassa uutta tekniikkaa.

Ydinvoiman vastustajat olivat huolissaan myös loppusijoitusratkaisista. Tulevaisuudessa käytetty polttoaine voi olla uusien ydinvoimalaitossukupolvien polttoainetta. Siitä syystä käytetty polttoaine tulee olla luokse päästävissä ja luolastojen sulkeminen ei tule kysymykseen. Mitä enemmän aikaa menee, sitä paremmin tulevaisuuden mahdollisuudet hahmottuvat. Polttoaine pitää kuitenkin välivarastoida ja jäähdyttää, johon esimerkiksi Olkiluodossa menee 40 vuotta. Tällä perusteella ydinvoimalaitoksen rakentamislupa voidaan antaa ilman loppusijoitusratkaisua.

Toinen ydinpolttoaineeseen liittyvä ympäristödiskurssi koski uraanin louhintaa. Diskursseissa tuotiin esille myös, että mikäli Fennovoimalle annetaan lupa rakentaa oma loppusijoituspaikka, johtaa se siihen, että tänne tuodaan jätettä Saksasta, Fennovoiman osakkaan E.ON:in muilta ydinvoimalaitoksilta. Tämä ei kuitenkaan ole mahdollista, sillä se on estetty poliittisin keinoin. Eduskunta on vuoden 1994 ydinenergialain muutoksella päättänyt, että ulkomailta ei ole mahdollista tuoda ydinjätettä Suomeen (Sandberg 1999, 60). Fortum ja Teollisuuden voima, eivät myöskään anna lupaa tuoda Fennovoiman jätteitä heidän omistamansa Posivan luolastoon Olkiluotoon, joten toinen sijoituspaikka on lähes varma. Selityksenä on käytetty sitä, että luolastoon ei mahdu kuin Loviisan ja Olkiluodon jätteet. Tämä voi kääntyä heitä itseään vastaan, ja vaikuttaa uusien lupien myöntämiseen. Voi olla, että Fennovoima saa oikeuden lisävoimalaitoksiin, tai markkinoille tulee neljäs ydinvoimayhtiö. Tällöin uuden luolaston kustannuksia saadaan jaettua. Ydinjätediskurssia ei ole Fennovoiman hankkeen puolustajatkään pystyneet oikein viemään nimiinsä, ja siksi tässä hankkeessa on käytetyllä ydinpolttoaineella osittaisen turvallistumisen mahdollisuus.

Käytetyn aineiston perusteella ei voida asemoida kauppa- ja teollisuusministeriön virkamiesten toimintaa, muutoin kuin sen perusteella mitä lausunnoissa ja mielipiteissä on tuotu julki. Ympäristödiskurssia leimaa sellainen seikka, että ihmisillä on paljon virheellisiä käsityksiä. Yksi sellainen on joditablettien syömisen tarpeellisuus ydinvoimalaitoksen normaalin käytön aikana. Toinen esimerkki virheellisistä käsityksistä on se, että saksalaisen tutkimuksen mukaan lapsilla on 50 km säteellä ydinvoimalaitoksesta suurempi mahdollisuus sairastua leukemiaan. Todellisuudessa joditabletteja ei pidä syödä ydinvoimalan normaalin käytön aikana, vaan silloin kuin viranomaiset sitä suosittavat.

Yleensä joditablettien syömistä suositellaan onnettomuustilanteessa. Mitä tulee saksalaiseen leukemiatutkimukseen, todellisuudessa viitatus saksalaistutkimuksen riskit koskivat 5 km vyöhykettä (MTV3, 8.12.2007).

Virheellinen tieto voi jäädä elämään omaa elämäänsä, ja siksi kaikki virheellinen tieto kannattaa lähtökohtaisesti korjata. Kuitenkin on totta, että joidenkin etua tällaiset virheelliset tiedot edistävät. Pelkoa voidaan hyödyntää omien intressien ajamisessa. Tutkijoiden näkemyksen mukaan yleisön huolet ja pelot ydinlaitoksista muodostuvat yhdistämällä erilaisia tietoja, suhteuttamalla kerättyjä tietoja omiin arvoihin sekä yhteisöllisellä riskitulkinnalla. Nämä kolme osatekijää muodostavat järkipärisen riskiarvion (Litmanen 1999, 78.) Riskiarvio voi muodostua vääräksi, jos sen muodostumiseen on vaikuttanut virheellinen tieto.

Luontoon ja ilmastoon liittyvät diskurssit eivät mielestäni ole nousseet Fennovoiman lupapäätösprosessissa merkittäviksi. Tämä voi johtua siitä, että viidennen ydinvoimalaitoksen menestyksekkääseen ajamiseen vuonna 2002 käytettyä diskurssia, ovat ydinvoiman kannattajat jatkaneet. Tuolloin kannattajat myivät ideansa siten, että positiivinen ydinvoimapäätös ottaa huomioon ilmastonmuutoksen ja luonnonsuojelulliset näkökohdat (Litmanen 2009a, 208-209.) Tätä varten vastustajat ovat kehittäneet Fennovoiman hanketta varten vasta-argumentit. Vastustajat pyrkivät puolestaan argumentoimaan, että ydinvoima ei ole täysin päästötöntä.

Ydinpolttoaineen louhinnasta ja kuljetuksesta syntyy hiilijalanjälki, samoin kuin voimalaitoksen rakentamisesta ja purkamisesta. Suuruusluokaltaan nämä ovat ilmeisesti niin vähäisiä, ettei asia ole lähtenyt politisoitumaan. Suojelluilla lajeilla ei tunnu myöskään olevan merkitystä, mikäli hanke on yhteiskunnallisesti merkittävä. Kustannus-hyöty näkökulmasta voisi todeta, että näihin asioihin ei kannata keskittyä. Näitä lajeja suojaavilla direktiiveillä tai sopimuksilla ei siis myöskään tunnu olevan merkitystä. Sama kehitys on Fennovoiman tapauksessa nähtävissä myös seuraavassa esimerkissä. E.ON aloitti oman ydinvoimahankkeensa Suomessa ennen Fennovoiman hanketta, missä oli tarkoitus sijoittaa ydinvoimalaitos lähelle Loviisan ydinvoimalaitosta. Tämä hanke kaatui kuitenkin paikalliseen vastustukseen. Vastustajat vetosivat 5 km suojavyöhykkeen evakuoinnin haasteisiin (Lampinen 2009, 42.) Nytemmin Fennovoiman hankkeessa tämä viiden kilometrin suojavyöhyke ei kuitenkaan ole muodostunut ongelmaksi, ainakaan siinä tapauksessa, että ydinvoimalaitos sijoitetaan Simoon.

Ydinonnettomuuksiin liittyvät puheenvuorot olivat varsin tunteikkaita, eivätkä sisältäneet muuta informaatiota kuin että tapahtuessaan onnettomuus aiheuttaa valtavia vahinkoja. Kuitenkin unohdetaan se tosiasia, että Suomessa toiminnassa olevat reaktorit ovat 70- ja 80-lukujen taitteesta. Iältään siis yli 30- vuotiaita. Tuolloin ei vielä ollut voitu hyödyntää voimalaitosten suunnittelussa Harrisburgin 1979 ydinonnettomuuden, saatikka Tshernobylin 1986 ja Fukushima 2011 onnettomuuksista saatuja kokemuksia ydinvoimalaitosten turvatekniikan suunnittelemiseen

Nykyisissä voimalaitoksissa suunnitteluperusta on 60 vuoden käyttöikä. Fortum pyrkii toimillaan takaamaan omille laitoksilleen 50 vuoden käyttöiän. Saman ilmiön on aikaisemmassa tutkimuksessa huomannut myös Litmanen, hänen mukaansa on lähes huomiotta jäänyt keskustelu ydinvoimalaitosten iästä ja vaihtoehdot tuotantokapasiteetin säilyttämiselle (Litmanen 2009, 23). Ydinvoimalaitosten ikä odottaa turvallistumistaan. Luontevinta on ehkä käsitelläkin sitä Fortumin ja TVO:n hankkeissa. Fennovoiman hankkeessa esitettynä se olisi mahdollisesti leimannut muut ydinvoiman tuottajat uhkaksi yhteiskunnalle, ja siten aiheuttanut lisää jännitteitä ydinvoimateollisuuden sisällä.

3.5 Poliittiselle sektorille kuuluvien teemojen poliittinen pohdinta

3.5.1 Yleistä

Poliittiselle sektorille on Kööpenhaminan koulukuntaa ja Boothia mukaillen sijoitettu asiat, jotka uhkaavat auktoriteetteja, hallintoa sekä valtion tunnustamista (Booth 2007, 162; Buzan, Waever and De Wilde 1998, 144). Tutkimusaihe tai vallitseva poliittinen tilanne ei aiheuta uhkia, jotka koskisivat Suomen kansainvälistä tunnustamista. Näin ollen tällaisia asioita ei myöskään nouse tässä esille. Perinteisesti poliittisella sektorilla uhka on koskenut valtion suvereniteettia sen ideologiaa (Buzan, Waever and De Wilde 1998, 22).

Myöhemmin myös Kööpenhaminan koulukunta on huomionut poliittisella sektorilla uhkat, jotka koskevat poliittisia elimiä. Tämä näkemys mahdollistaa asioiden laaja-alaisen sijoittelun tälle sektorille. Tulkintani mukaan tällöin voidaan hallitsevia puolueita koskevat uhkat sijoittaa poliittiselle sektorille. Huonot päätökset luonnollisesti uhkaavat hallitsevia

puolueita, ja siten vallassa olevia poliittisia elimiä. Toisaalta politiikassa on kyse retoriikasta, eli huono päätös voidaan taitavalla retoriikalla saada näyttämään hyvältä, ja hyvä päätös vastaavasti huonolta. Sama logiikka pätee myös turvallisuuden tunteeseen.

3.5.2 Väärää tietoa

Poliittiselle sektorille tulleita asioita leimaa mielestäni yleisesti se, että siellä liikkuu paljon virheellisiä käsityksiä tai muutoin vahvistamatonta tietoa. Aineiston perusteella ei voida kuitenkaan päätellä, onko niitä pyritty missään vaiheessa korjaamaan. Nämä käsitykset ovat koskeneet esimerkiksi Säteilyturvakeskuksen antamien ohjeiden oikeudellista velvoittavuutta, luonnonsuojelulakien velvoittavuutta, verovarojen kohdentamista ja Suomea radioaktiivisten jätteiden sijoitusmaana. Keskustelu ydinvoimalaitoksen ympärillä on saanut muutoinkin kolonialistisia piirteitä. Suomea pidetään Saksan sähköntuotantoalueena, ja mahdollisena saksalaisten voimalaitosten ydinjätteen sijoituspaikkana, johtuen Fennovoiman E.ON kytkennöistä.

Poliittisella sektorilla on hyvin havaittavissa, että saapuneet mielipiteet noudattelevat turvallistumisen kaavaa erinomaisesti. Kirjelmöijät pyrkivät retoriikallaan luomaan tulevaisuuteen viittaavia uhkakuvia, joihin kaikilla on helppo samaistua. Vaihtoehdoksi he esittävät sen, ettei ydinvoimalaitosta tule rakentaa. Tämä niin sanottu nollavaihtoehto ratkaisisi kaikki mainitut ongelmat. Sama pätee mielestäni myös keskusteluun Fennovoiman ydinvoimalaitoksen loppusijoitusratkaisun puutteellisuudesta. Todellista ongelmaa ei vielä ole, ja vaikka voimalaitos rakennettaisiinkin ilman valmista ratkaisua, olisi useampi vuosikymmen aikaa ratkaista loppusijoitus. Voimalaitoksen rakentaminen ottaa oman aikansa, polttoainetta käytetään reaktorissa myös oma aikansa, jonka jälkeen se välivarastoidaan vuosikymmeniksi, että polttoaine ehtii jäähtyä. Varovasti arvioiden aikaa olisi kuitenkin 30 vuotta.

3.5.3 Sähkömarkkinat

Poliittiset päättäjät ovat mielestäni hyvin taklanneet keskustelun, joka liittyy naapurimaiden aliomavaraiseen energiantuotantoon ja energiayhtiöiden mahdollisuuksiin manipuloida markkinoita. Fennovoimalle annettu periaatepäättös todistaa, että näihin asioihin suhtaudutaan Suomessa vakavasti. Energiaomavaraisuudesta käytävässä poliittisessa diskurssissa käytetään kuitenkin usein vääriä mittareita, eli vuotuista energian tarvetta, kun pitäisi seurata huippukulutuslukemia. Esimerkiksi 18.2.2011 kello 09-10 kulutus oli 14 800 MWh, ja Suomen oman sähköntuotannon vajoaus 2 800 MWh (Fingrid 4.5.2011). Tämä tarkoittaa noin kahden Olkiluotoon rakennettavan kolmosyksikön tuotantokapasiteetin suuruista vajousta. Täytyy muistaa, että helmikuussa 2011 mitattu kulutus ei saavuttanut kaikkien aikojen huippukulutusta, vaikkakin oli sitä lähellä. Suomessa voitaisiin harkita oman sähköntarpeen kattamista huippukulutuksen mukaan ydinsähköllä, ja viedä ylijäämä muuna aikana ulkomaille. Tutkimuksissa on todettu, että ulkomaankauppaan aktiivisesti painottunut talous tuottaa parempia taloudellisia tuloksia (Alho 2001, 85). Miksi sähkö olisi muita huonompi vientiartikkeli?

Kun Suomen aliomavaraiseen sähköntuotantoon lisätään Olkiluoto 1-2, sekä Loviisan 1 ja 2 reaktoreiden korvaustarve niin, tällä hetkellä vajousta olisi arvioni mukaan neljän uuden laitosesyksikön verran. Tätä ei kuitenkaan kukaan ole hanakasti pyrkinyt turvallisemaan. Tulevaisuudessa sähkön hinta tulee kallistumaan, ellei perustuotantokapasiteettia rakenneta lisää. Autoilu on myös murroksessa, ja tulevaisuudessa autot tulevat jossain määrin korvautumaan sähkökäyttöisillä. Tämä tulee aiheuttamaan sen, että yhä suurempi osa kokonaisenergian tarpeesta katetaan sähkövoimalla. Tätä mahdollisuutta diskursseissa ei mielestäni ole huomioitu suuntaan tai toiseen.

Sähkönhinnan kallistumisen estämiseksi on aloitettu keskustelut Euroopan laajuisista energiamarkkinoista. Esteeksi yhteisen energiamarkkinan toteutumiselle nähdään kuitenkin kansallisten markkinoiden sulkeutuneisuus, jäsenvaltioiden kesken olevat näkemyserot markkinan rakenteesta, energiateollisuuden hallinnoimat jakeluverkostot sekä hankintasopimusten avulla säännöstellyt hinnat loppukäyttäjille. Suomi on edelläkävijä näiden esteiden voittamisessa (Litmanen 2009, 17-19.) Lisätuotannon rakentamista lukuun ottamatta, on Suomessa edullisen sähkön turvaamiseksi pyritty tekemään kaikki voitava. Paineita sähköenergian kallistumiselle asettaa muun muassa

päätös sulkea kaikki saksalaiset ydinvoimalaitokset 2022 mennessä (Taloussanomat 30.5.2011). Viimeaikainen poliittinen paine ydinsähkön vähentämiseen on seurausta Fukushima ydinonnettomuudesta. Tämänkaltainen kehitys luo epätasapainoa sähkömarkkinoille, aiheuttamalla epätasapainoa kysynnän ja tarjonnan suhteen.

3.5.4 Kotimaiset poliittiset päätökset

Säteilyturvakeskuksen ammattitaitoa aineistossa kyseenalaistettiin myös. Oman näkemykseni ammattitaidon tasosta tuon esille tarkemmin taloudellisen sektorin analyysissäni. Suomessa ei ole poliittista halua rakentaa neljännen sukupolven reaktoreita. Syynä ovat viranomaisten mielipide siitä, etteivät neljännen sukupolven reaktorit perustuisi koeteltuun tekniikkaan. Taloudellisella sektorilla käyn enemmän läpi myös tätä problematiikkaa. Uraanin hinnan nouseminen, Ranskassa saadut hyvät kokemukset uusista reaktoreista 35 vuoden ajalta, fission hallittavuus, fissiotuotteiden vaarallisuus, fissiotuotteiden käyttäminen fuusiossa sekä turvallisempi laitosrakenne ovat mielestäni hyviä syitä aloittaa neljännen sukupolven reaktoreiden käyttäminen. Säteilyturvakeskuksen ja VTT:n sitouttaminen tähän antaisi hyvän perustan Suomalaisen tietopääoman kasvattamiseen asiassa, ja ruokkisi koko alaa. Kukaan ei ole vielä pyrkinyt turvallistamaan vanhentuneita reaktoreita. Turvallistaja ei mielestäni voi olla samalla teollisuudenalalla työskentelevä, sillä eihän kukaan halua toisista toimijoista vihamiehiä. Mikäli vanhentuneet reaktorimme yritetään turvallistaa, johtaa se siihen, että turvallistaja leimaa nykyiset tuottajat ”vaarallisiksi”.

Vuonna 2011 käydyt hallitusneuvottelut ovat olleet haastavimmat pitkään aikaan. Vihreän liiton tulo hallitukseen tarkoittaa, että uusia ydinvoimalupia ei tällä hallituskaudella myönnetä. Yhteiskuntamme turvallisuuden kannalta tämä voi olla pään laittamista pensaaseen. Venäjältä tuodaan koko ajan lähes yhden ydinvoimalaitoksen sähköntuotannon verran tuontisähköä Suomeen. Kesäkuun 19. 2011 uutisoitiin, että Suomen lähialueilla sijaitsevat venäläiset ydinvoimalaitokset ovat erityisen haavoittuvaisia maanjäristyksille, sillä mahdollisia maanjäristyksiä ei ole huomioitu reaktorien suunnitteluvaiheessa (MTV3 19.6.2011). Mikäli tällainen ongelma havaittaisiin kotimaisissa reaktoreissa, pystyttäisiin puutteet korjaamaan kuntoon. Nyt kun ongelmat ovat Venäläisissä laitoksissa, ei voida kuin toivoa, että puutteet korjataan. Vanhat

ydinvoimalaitokset ovat mielestäni myös todennäköisempiä sotilaskohteita kuin uudet. Tämä johtuu esimerkiksi siitä, että niiden suojarakennus on helpommin läpäistävissä. Vanhoissa ydinlaitoksissa varautuneisuus ytimen sulamiseen on myös alkeellisempi, kuin vastarakennetuissa.

3.6 Sotilassektoriin kuuluvien teemojen poliittinen pohdinta

3.6.1 Yleistä

Sotilassektorille luokittelin kuuluvaksi laaja-alaisesti siviilikriisinhallinnan, johon voi mielestäni kuulua esimerkiksi terrorismin, huoltovarmuuteen ja ydinmateriaalin leviämiseen liittyvät asiat (Sisäasiainministeriö 2006). Myös yhteiskunnassa esiintyvät niin sanotut lieveilmiöt luokittelin kuuluvaksi tälle sektorille. Kaiken kattavaa määritelmää siviilikriisinhallinnalle ei ole sisäasiainministeriön mukaan olemassa (Sisäasiainministeriö 2006). Periaatteessa kyse on siviili- ja sotilasorganisaatioiden toimivaltaan kuuluvista tehtävistä. Tällä perusteella pelastustoimen toimialaan kuuluvat asiat olisi ollut mahdollista sijoittaa sotilassektorille. Sotilassektorilla kyse on asioista, joihin liittyy voimallista pakottamista (Booth 2007, 162).

Vahvimmin teemoista esille on noussut huoltovarmuus, jota niin ydinvoiman vastustajat kuin kannattajat ovat käyttäneet. Kannattajat ovat käyttäneet diskursseissaan sähkönhuoltovarmuutta, kun taas vastustajat ovat puolestaan esittäneet kilpailevana diskurssina ruokahuoltovarmuuden. Huoltovarmuus on tärkeä teema, eikä sitä pidä väheksyä. Tutkijoiden mielestä Suomen on aina huolehdittava itse huoltovarmuudestaan kansallisin toimin, koska maamme sijaitsee logistisesti haastavalla alueella. Huoltovarmuuden tehtävänä on turvata puolustuksen, yhteiskunnan ja talouden elintärkeät toiminnot poikkeusoloissa (Alho 2001, 94-95.) Samoilla linjoilla on perinteisen turvallisuuden tutkimuksen edustaja. Suomessa energiantuotannon kriisinkestävyys on strategisesti tärkeää ja samalla haastavaa maamme pohjoisen sijainnin, suurten etäisyyksien ja teollisuuden suuren energian tarpeen vuoksi. Sähköntuotanto muodostaa energiahuollon perustan (Visuri 1997, 136.)

Puolustusvoimilla ei ollut lausunnossaan kuitenkaan mitään huomauttamista asiaan. Heidän kantansa on vähintäänkin mielenkiintoinen. Itselle herää kysymys organisaation ammattitaidosta lausua ydinvoimaan liittyvistä asioista. Puolustusvoimat elävät budjettitaloudessa ja kilpailevat resursseista muiden toimialojen kanssa. Mitä hyötyä meille on laitoksesta, jos se ei pysty ottamaan kantaa asiaan, jonka tutkijat asemoivat kuuluvaksi heidän toimialalleen? Lausunnoissa olisi voitu tuoda ilmi edes sen, että uusi ydinvoimalaitos huomioidaan sotilasorganisaatiossa ja varautumissuunnitelmissa. Perusteltua olisi ollut kommentoida myös sitä, että onko puolustusvoimilla resursseja suojella kolmea ydinpaikkakuntaa kahden sijasta, tai onko suunniteltujen paikkakuntien läheisyydessä todellakin merkittäviä ruoan huoltovarmuuteen liittyviä tuotantoalueita. Lisäksi puolustusvoimat olisivat voineet tarjota ammattitaitoa ydinvoimalaitoshankkeen suunnitteluun terrorismin ja kriisiaikojen varalta.

3.6.2 Terrorismi ja huoltovarmuus

Viranomaisdiskursseissa on tuotu esille varautuminen ilmasta tulevaan uhkaan, lähinnä matkustajalentokoneiden käyttämiseen terrorivälineenä. Tämä on harmillisesti viestitty huonosti. Säteilyturvakeskus on asettanut suunnitteluperusteeksi suuren matkustajalentokoneen törmäyksen reaktorin suojarakennukseen, määrittelemättä suurta sen tarkemmin. Koneen koko määritellään maksimi lentoonlähötpainolla (MTOW). Reaktorien koko määritellään esimerkiksi lämpöenergian tuotannon mukaan (MWthermal). Pohjois-Suomen ilmatilassa liikennöi säännöllisesti maailman suurin matkustajalentokone Airbus A380, MTOW 560 000 kg. Mahtaako tämä olla viranomaisille se suuri kone, vai onko se jo kenties paljon pienempi matkustajalentokone?

Ilmasta voi tulla myös muunlaisia uhkia voimalaitokselle. Tietojärjestelmät voidaan lamauttaa aiheuttamalla voimakas elektromagneettinen pulssi. NykYTEknikalla se on mahdollista jopa matkalaukun kokoisella laitteella (Halonen 2001, 202-203.) Turvallisuus on pitkälti teatteria, jonka tarkoituksena on näyttää tavallisille kansalaisille, että turvallisuudesta huolehtivat organisaatiot osaavat asiansa. Turvallisuusdiskursseissa on hieman pystytty käsittelemään maalta tulevaa uhkaa, vaikkakin turvallisuussuunnitelmista ei julkisesti keskustella. Tämä diskurssi on viety energiayhtiön ja viranomaisten taholta kohtuullisen hyvin maaliin, mutta uhka voi tulla myös mereltä. Aineistossa tuotiin esille

ydinvoimalaitokselle mereltä tulevia uhkia. Uhkina mainittiin mahdolliset kemikaalionnettomuudet ja ahtojää.

Terrorismi voi yhtä hyvin uhata laitosta maalta, mereltä ja ilmasta. En lähde tässä yksilöimään erilaisia skenaarioita, koska se olisi tutkijalta vastuutonta toimintaa. Haluan kuitenkin kiinnittää viranomaisten ja voimayhtiön huomion diskurssin kunnolliseen hoitamiseen. Muun muassa turvallisuuteen, ammattitaitoon ja osaamiseen liittyvät imagot rakentuvat diskursseissa. Voidaankin pohtia onko kukaan hoitanut diskursseja niin hyvin, että olisi käytävissä diskursseissa antanut ammattitaitoisen vaikutelman (identiteetin rakentumisesta McSweeney 1998, 137-138). Mikäli diskursseihin ei suhtauduta vakavasti ne voivat turvallistua. Näkökannasta riippuen se voi olla joko hyvä tai huono asia. Tässä tapauksessa ammattitaidosta käytävä diskurssi on menossa siihen suuntaan, että turvallistuminen olisi kielteinen Fennovoiman hankkeen kannalta.

Puolustusvoimien lähestymisessä ihmetyttää myös se, että se ei lausunnoissaan myöskään viitannut mahdollisiin ydinonnettomuuksiin. Ehkä onnettomuuksiin varautuminen aiheuttaa ihmisissä pelkoja, ja siksi ne halutaan hoitaa pöydän alla. Tämän rationaalisen suhtautumisen rinnalla, en voi olla miettimättä sitä, että onko puolustusvoimat laittanut pään pensaaseen? Onko heidän ympärillään kupla, jonka sisälle yhteiskunnan eri ilmiöt eivät vaikuta millään tavalla? Tshernobylin puhdistustöihin on osallistunut arviolta 800 000 ihmistä, suuri joukko asevoimista (OECD 1995, 11). Tällaisen väkimäärän saaminen kasaan Suomessa aiheuttaisi todennäköisesti laajan reserviläisten palvelukseen kutsumisen. Puolustusvoimilla on mielestäni iso rooli.

3.7 Taloudelliseen sektoriin kuuluvien teemojen poliittinen pohdinta

3.7.1 Yleistä

Yhteiskunnalla ja taloudella on merkittävä yhteys, sillä yhteiskunnan on huolehdittava siitä, että epätasa-arvoisuus ei lisäännä, ja että kaikilla on mahdollisuus osallistua yhteiskunnan elämään. Muutoin koettu yhteisöllisyys on vaarassa (Booth 2007, 270). Taloudellisen toiminnan motiivina on turvata kansakunnan materiaallinen hyvinvointi, jonka

saavuttaminen vaatii maan resurssien tehokasta organisointia. Teknologinen kehitys on perusta talouden tuotantoprosesseille ja määrää myös talouden kasvunopeuden (Alho 2001, 82.) Sotilaallinen voima on menettänyt merkitystään taloudellisen voiman kasvamisen vuoksi (Visuri 1997, 143). Tästä syystä taloudellinen sektori on mielestäni merkittävä. Sotilaalliselle sektorille linkitetty huoltovarmuus olisi hyvin voitu käsitellä myös tässä kappaleessa, sillä huoltovarmuudella tarkoitetaan taloudellisesta turvallisuudesta huolehtimista (Visuri 1997, 266). Kuitenkin terminä itse liitän sen käytön monopolin olevan sotilas sektorille kuuluvissa asioissa, ja siksi käsitelin huoltovarmuutta edellisessä kappaleessa.

Taloudelliselle sektorille luokittelin kuuluvaksi Boothin tulkinnan mukaisesti muun muassa kaupan, tuotannon ja rahoituksen suhteet (Booth 2007, 162). Taloudellisen uhkan kohde on Kööpenhaminan koulukunnalla kansallinen tai globaalitalous (Buzan, Waever and De Wilde 1998, 21-23). Kööpenhaminan koulukunnan elitistisyys on havaittavissa myös heidän uhkan kohteen valinnassa. Mielestäni uhkia liittyy ydinvoiman tapauksessa myös aluetalouteen, yksilötalouteen kuin yritystenkin talouteen. Jartti (2010, 25) käsittelee aikaisemmassa moraalitalouden tutkimuksessaan ydinteollisuuteen liittyviä ilmiöitä, jossa yksilötalouteen vaikuttavina ilmiöinä tuotiin esille esimerkiksi pelko kiinteistöjen arvon alentumisesta ja siitä, että alueiden lunastuksissa ydinteollisuuden käyttöön eivät maanomistajat saaneet käypää hintaa. Luonnollista oli sijoittaa myös tämänkaltaiset asiat kuuluviksi taloudelliselle sektorille. Kööpenhaminan koulukunnan jaottelu on suuntaa antava ja tutkijan tulee soveltaa omaa aihettaan koulukunnan näkemyksen kanssa, näin saadaan tutkimusongelman kannalta toimivin lopputulos aikaiseksi.

3.7.2 Mankala-periaate

Voimalaitosten sähköntuotannosta puhuttaessa, ei voi olla törmäämättä Mankala-periaatteeseen. Mankala-periaate tarkoittaa sitä että ydinvoimalaitoksen takana oleva osakeyhtiö tuottaa sähköä osakkailleen markkinasähköä edullisemmin, ja osakkaat puolestaan vastaavat kaikista sähköntuotantoyhtiölle koituvista kustannuksista. Mankala-periaatetta kritisoivat tulkitsevat sen olevan osakeyhtiölain vastaisen. Periaatteen sanotaan vääristävän kilpailua ja johtavan peiteltyyn osingonjakoon ja jopa veronkiertoon. Suomessa käytetystä Mankala-periaatteesta ovat vihreät europarlamentaarikot kannelleet

jopa EU komissiolle, joka on pyytänyt Suomelta lisäselvityksiä. Kuitenkin samaa periaatetta käytetään myös muiden energiahankkeiden toteuttamisessa (Verkkouutiset 17.6.2010.) Mikäli Mankala-periaatetta ei voi enää soveltaa, aiheuttaa se haittaa myös muille hankkeille.

Mankala-periaate on päättäjien mielestä keino tuottaa edullista sähköä. Verot sähkönmyynnistä maksetaan osakkaiden toiminnasta, joten valtio saa kyllä verotulonsa. Sähkönmyynnistä saatujen verotulojen suuruudesta voidaan sitten keskustella, eli olisivatko ne suuremmat tuotantoyhtiön myyntitoiminnassa vai sen osakkaiden myyntitoiminnasta kerättyinä. Toisaalta tuntuu, että keskustelu tämän suhteen on hiusten halkomista.

Kuntien kannalta Mankala –periaate on verotulojen osalta kiistanalainen, mikä ilmeni myös aineistosta. Kunnat saavat kiinteistöveron voimalaitoksesta sekä mahdollisesti työpaikkojen tuomat lisäykset kunnallisverokertymään. Kuntia kuitenkin kaihertaa se että, ydinvoimalaitosyhtiön toimiessa Mankala–periaatteella kunnallisverokertymä yhteisöverosta ohjautuu osakasyhtiöiden kotipaikkakunnille, eikä siihen kuntaan jossa voimalaitos pysyvästi sijaitsee.

Mielestäni poliittisesti merkittävin ja usein vaiettu haaste Mankala-periaatteeseen liittyen koskee mahdollisia onnettomuuksia. Yhtiön toimiessa Mankala-periaatteella, se ei siis kerää varallisuutta itselleen, vaan osakasyhtiöilleen. Toisin sanoen likvidoitavaa omaisuutta sillä on vain fyysinen voimalaitos, joka usein ydinvoimalaitosonnettomuuksissa tuhoutuu kokonaan ja käytännöllisesti sen arvo käyttökelvottomana on nolla. Alueen hoito, vartiointi, puhdistaminen ja mahdollinen sarkofagi vaativat taloudellisia resursseja, joten todellinen arvo on itse asiassa negatiivinen.

Onnettomuuksia voidaan suhteuttaa Tshernobyliä esimerkkinä käyttäen. Tshernobylin onnettomuuden seurauksena 100 000 ihmistä evakuoitiin saastuneimmilta alueilta. Ydinlaskeuma altistaa terveysvaikutuksille vielä 270 000 ihmistä, jotka asuvat alueilla joille myös tuli laskeumaa. Näin ollen onnettomuus vaikutti suoraan ainakin 370 000 ihmisen elämään (OECD 1995, 11-12.) Mikäli maksimi korvaussumma 1,5 miljardia euroa (700 miljoonaa vakuutuksesta, 500 miljoonaa valtiolta ja 300 miljoonaa kansainväliseltä korvausyhteisöltä), jaetaan 370 000 asukkaan kesken, tulisi jokaiselle korvausta noin 4000 euroa vakavasta onnettomuudesta, jossa koko omaisuus ja terveys voitaisiin menettää.

Suomessa käytävä keskustelu rajoittamattomasta vastuusta on teatteria Mankala-periaatteen vuoksi, sillä ydinvoimayhtiön ainoa omaisuushan on voimalaitos.

Poliittiset päättäjät eivät ole myöskään halunneet nostaa vastuuta ydinonnettomuuksissa rajoittamattomaksi, mihin heillä olisi mahdollisuus. Tätä on perusteltu sillä, että vakuutuksia ei ole saatavilla, ja rajoittamaton vastuu merkitsisi edullisen perussähkön kuolemaa, sillä kustannukset vakuutuksista siirrettäisiin luonnollisesti kuluttajille sähkönhinnassa. Tämä on mielestäni vahva argumentti, varsinkin kun ottaa huomioon Suomen teollisuuden tarpeet, ja sitä kautta niiden luomat työpaikat. Vakuutusyhtiöt ovat katsoneet, että he voivat vakuuttaa ydinvastuutapauksissa 700 miljoonaan euroon saakka, edellyttäen, että terroriteosta aiheutuvat vahingot suljetaan pois vakuutuksesta korvattavista vahingoista (KTM 2003, 46). Haluttomuudella nostaa ydinvastuuta rajoittamattomaksi on myös ohjaavia vaikutuksia. Nähdäkseni tulevaisuudessa Suomeen voi tulla entistä enemmän yrityksiä tuottamaan ydinenergiaa tämän seurauksena. E.ON on jo tullut, ja katsotaan miten käy jos Saksa sulkee kaikki voimalaitoksensa 2022 mennessä. Mielenkiintoista ydinvastuutoimikunnan mietinnössä vakuutuksista vuodelta 2003 on huomio, että vakuutusyhtiöt eivät halua korvata vahinkoja, jotka aiheutuvat terrorismista. Tämän voi tulkita kahdella lailla, joko niin että terrorin uhka on ilmeinen, tai sitten niin että valtion perustehtävä on huolehtia kansallisesta turvallisuudesta. Mikäli valtio ei huolehdi turvallisuudesta, niin tällöin se on vakuutusyhtiöiden mielestä luonnollinen maksaja terrorin aiheuttamissa vahingoissa. Olisi mielenkiintoista selvittää kumpi olettamuksista on oikeampi.

3.7.3 Ydinvoimalaitoksen vaikutus yksityistalouteen

Fennovoiman hanke tuo kaivattua kilpailua sähkömarkkinoille. Suomalaiset päättäjät ovat mielestäni tehneet kotiläksynsä hyvin, eivätkä päätöksillään mahdollista tai edistä tuotannon keskittymistä harvojen käsiin. Tällöin on aina vaara, että markkinoita voidaan manipuloida.

Haasteelliseksi koetusta naapuruudesta huolimatta ydinvoimalaitos tuo työpaikkoja ja lisää asukkaiden ostovoimaa, ja sitä kautta lisää myös palvelujen tarjontaa. Laitoksella itsellään

on myös tarpeita, laitos tarvitsee ruokalan, pesulapalveluita ja monia muita palveluita. Tämä kysyntä luo mahdollisuuden perustaa uusia yrityksiä.

On totta, että tietyllä alueella tonttien arvo voi laskea. Lopullinen hinnankehitys saadaan kuitenkin selville vasta laitoksen tultua toimintaan. Käyttöhenkilöstöä ydinvoimalaitoksessa tarvitaan ja heidänkin on asuttava jossain. Hankeen vastustajat eivät näe tätä mahdollisuutena tonttien hintojen myönteiselle kehittymiselle. Mökkeily on osa suomalaista kulttuuria, ja kaikenlaiset vaikutukset mökkeilyyn ja virkistäytymiseen ovat enemmänkin kulttuurisia kuin taloudellisia. Näyttäisi siltä, että oman elämäntyylin turvaaminen verhotaan muilla syillä, jotta ne menestyisivät paremmin poliittisissa diskursseissa.

Mielestäni on totta, että yksityisten taloudellisiin vaikutuksiin liittyy ikäviä piirteitä. Nämä ovat seurausta puheista pakkolunastuksista. Kapitalistisessa taloudessa valtion tehtävä on turvata omistus, mutta maa tulisi nähdä myös vaihdannan välineenä. Mielestäni kaikella on hintansa, ja on vain neuvottelukysymys millä hinnalla maat vaihtavat omistajaa. Tietenkään tätä tietä ei haluta kulkea, mikäli on olemassa järjestelmä, jolla maat saadaan edullisemmin hallintaan.

3.7.4 Alue- ja kuntataloudellinen vaikutus

Aineistossa tuotiin esille se, että Loviisan seutu ei ole kehittynyt voimalaitoksesta huolimatta. Kuitenkin Pyhäjoki ja Simo kilpailevat siitä, kumpi ydinvoimalaitoksen saa alueelleen. Tämä kertoo siitä, että molemmat kunnat ovat tyytyväisiä kiinteistöverotuloihin ja kunnallisverokertymän kasvuodotuksiin työtulojen kasvaessa. Alueen yrityksille laitos luo mahdollisuuksia, sillä kuten aikaisemmin todettiin, laitoksella on myös tarpeensa.

Laitos voi olla vahingollinen muille elinkeinoille, kuten matkailulle (KTM 1999, 91). Laitoksella voi olla heijastinvaikutuksia myös naapurikuntiin ja jopa aluetalouteen. Mielestäni aluetaloudellisia vaikutuksia ei ole tutkittu tarpeeksi, varsinkaan mahdollisia imagovaikutuksia matkailulle. Työ- ja elinkeinoministeriö olisi voinut asian selvityttää, sillä siellä tehdään muutoinkin kaikenlaisia asiaan liittyviä selvityksiä. Ihmetystä herätti myös se, ettei edes Lapin liitto kiinnittänyt tähän mitään huomiota omassa lausunnossaan, vaikka huolehtii Lapin matkailun strategian kehitystyöstä.

Mikäli voimalaitos sijoitetaan Simoon, tulee se Lapin läänin alueelle, jolloin Lapin omaleimainen matkailuimago voi kärsiä. Alueen saama negatiivinen julkisuus voi vaikuttaa matkailualueen kiinnostavuuteen (KTM 1999, 80.) Tutkimuksessa puhuttiin negatiivisesta julkisuudesta, joka on syytä erottaa itse voimalaitoksen rakentamisesta. Negatiivisella julkisuudella voi siis olla enemmän merkitystä kuin itse voimalaitoksella.

Eri alueiden rajat, kuten Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin, ovat aina jokseenkin teennäisiä. Imago asiaan on olemassa helppo ratkaisu, jolla lyödään kaksi kärkeä yhdellä iskulla. Kuusamo haluaa kovasti hyötyä Lapin matkailun eteen tehdystä työstä, ja haluaa olla osa Lappia. Aivan hyvin Lapin matkailuimagon säilyttämiseksi voitaisiin Kuusamo ottaa osaksi Lappia ja luovuttaa Simo Pohjois-Pohjanmaalle. Tällöin Oulun seutu olisi entistä vahvemmin teknologia painottunutta aluetta ja Lappi säilyisi puhtaana matkailualueena.

Laitoksella voi olla myös positiivisia vaikutuksia matkailulle. Tulojen kasvaessa on todennäköisesti myös matkailun kehittämiseen käytettävissä enemmän rahaa. Myös laitos itsessään nähdään mahdollisuutena matkailulle (KTM 1999, 80.) Tästä käy hyvin ilmi se, että kolikolla on kaksi puolta, ja osittain huolet matkailulle ovat aiheellisia. Eri viranomaisilla, joihin kuuluviksi luen myös kunnat, olisi mahdollisuus taivutella Fennovoimaa ottamaan matkailunäkökulmat huomioon laitoksen suunnittelussa. Ydinteollisuuden ympärille voisi kehittää vaikka niin sanottua mustaa matkailua, jolla turisteja vietäisiin tutustumaan loppusijoitusluolastoihin, uimaan lauhdevesissä tai muuta vastaavaa. Itsestään selvää on, että sijoituspaikkakunnalla työmatkustus lisääntyy huomattavasti, ja sitä kautta vaikuttaa positiivisesti matkailijamääriin. Selvimmin ilmiö on nähtävissä vuosihuoltojen aikaan.

Tuotantoaloille ei voida sanoa koituvan haittaa, ja tästä on olemassa aikaisemmin julkaistua tietoa. Suomen sisällä tuotteen alkuperällä ei ole merkitystä, koska sitä eivät kuluttajat edes usein tiedä. Elintarviketeollisuuden edustajat vahvistavat tämän käsityksen. Alkuperällä voi olla merkitystä siinä tapauksessa jos alkuperästä on luotu brändi tai sillä halutaan saada lisäarvoa tuotteelle (KTM 1999, 42.) Poikkeuksen tästä tekee ydinvoimalaitoksen mahdollisten radioaktiivisten päästöjen vaikutukset. Esimerkiksi norjalaiset poronhoitajat joutuvat yhä nykyäänkin tuhoamaan poronruhoja Tshernobylin onnettomuuden aiheuttaman laskeuman johdosta.

3.7.5 Vaikutukset valtiontalouteen

Tässä tutkimuksessa on useaan otteeseen sivuttu ydinvoimalaitoksen tuomia positiivisia vaikutuksia valtion talouteen. Vakaa ja edullinen sähkö mahdollistaa osaltaan teollisuuden kehittymisen ja elpymisen laskusuhdanteesta. Tätä kautta se luo työpaikkoja ja vaurautta koko Suomeen. Ydinvoimalaitosten tuottamalle sähkölle ollaan nyt puuhaamassa uraaniveroa, koska ne eivät ole mukana päästökauppajärjestelmissä. Tämä tietenkin nostaa osaltaan energian hintaa ja syö valtion käyttämiä argumentteja ydinvoimalaitosten tuottaman sähkön edullisuudesta.

Suomen sijainti kylmässä Pohjolassa edellyttää mielestäni sitä, että Suomi on energian suhteen täysin omavarainen. Omavaraisuutta laskiessa tulee tuotantokapasiteetti määrittää huippukulutusten mukaan, eikä vuotuisen energian tarpeen mukaan. Muun kaltainen laskentatapa antaa valheellisen hyvän olon tunteen. Tulevaisuudessa energia on myös hyvä vientiartikkeli, jota varten markkinoita ei tarvitse erikseen synnyttää, vaan sen hoitavat muut maat puolestamme.

Suomalaisilla olisi mahdollisuus olla edelläkävijä neljännen sukupolven reaktoreiden käyttöön ottamisessa. Poliitikkojen, ja varsinkin vihreiden kansanedustajien, tulisi mielestäni tutustua tähän tekniikkaan tarkemmin. Esimerkiksi Ranskassa uuden sukupolven nopea reaktori on ollut käytössä jo 35 vuotta (YLE TV1 12.4.2010). Näin ollen puheet siitä, että neljännen sukupolven reaktorit eivät perustu koeteltuun tekniikkaan, voidaan lopettaa. Pohjoismaissa kehitetystä kaupallisesta neljännen sukupolven reaktorista voisi tulla uusi Nokia jonka kaltaista vientituotetta Suomi kaipaa. Valmistuvat ydinvoimalaitokset korvaavat myös menetettyä teollisuutta Suomessa. Suomalaisille länsimaisen elämäntavan edellytys on jo kauan ollut ulkomaankauppa ja länsimainen huipputekniikka (Halonen 2001, 191). Ydinvoimalaitos jos mikä on mielestäni huipputekniikkaa. Teknologinen kehitys on myös perusta talouden tuotantoprosesseille ja määrää myös talouden kasvunopeuden (Alho 2001, 82.) Reaktoritekniikkaa pitää siis kehittää, ja Pohjoismaisen tutkijaryhmän aineistoon kuuluvassa kirjelmässä ehdottamat neljännen sukupolven reaktorit käyttäisivät polttoaineenaan thoriumia. Thorium on edullisempaa kuin uraani, ja siitä syntyvät fissiotuotteet olisivat vaarallisia vain satoja vuosia, kuin nykyiset fissiotuotteet ovat sitä yli satatuhatta vuotta.

Valtion tulee myös olla valmis maksamaan korvauksia ydinvoimalaitosten mahdollisesti aiheuttamista onnettomuuksista. Tämä on osaksi seurausta siitä, ettei vastuita sähköntuottajalle ole määritelty rajoittamattomiksi. Toisaalta puhe rajoittamattomasta vastuusta on Mankala-periaatteen vuoksi Suomessa vain poliittista jargonia.

Kasvava ydinvoimalaitosten määrä nostaa myös viranomaistyön määrää, joka katetaan verovaroista. Suomalaiset viranomaiset ovat mielestäni tehneet työnsä pääasiassa hyvin. Nähdäkseni viranomaisten ja ydinvoimateollisuuden dialogin seurauksena Suomessa ydinteknologia alalla on positiivisuuden kierre, jota mielestäni ilmentää laitosten korkeat tuotantoasteet, jotka ovat huomattavasti korkeammat kuin esimerkiksi länsinaapurissamme. Luonnollisesti tällä on energian hintaa alentava vaikutus, sillä voimalaitoksemme ovat kytkettyinä kantaverkkoon. Toisaalta suuremmat tuotantomäärät tarkoittavat myös korkeampia verotuottoja valtiolle. Voidaankin sanoa, että viranomaistyö ja siihen laitettavat panostukset ovat Suomelle kannattava investointi.

Ydinvoimalaitoksen aiheuttamat mahdolliset negatiiviset vaikutukset heijastuvat aluetaloudesta myös valtiontalouteen. Mikäli matkailu jollain alueella kärsii, on sillä vaikutusta luonnollisesti myös kansantalouteen. Sama pätee luonnollisesti myös muille talouden aloille. Kustannus-hyöty näkökulmasta pitää tällöin kuitenkin laskea, onko laitoksesta saatavat hyödyt haittoja suuremmat, jotta kansantaloudellinen kokonaisvaikutus saadaan lasketuksi.

3.8 Yhteiskunnalliselle sektorille kuuluvien teemojen poliittinen pohdinta

3.8.1 Yleistä

Tämä sektori on luokiteltavien asioiden osalta suppein, ja ehkä siten myös selkein. Sektorille kuuluvat asiat eivät juuri ole linkittyneitä toisten sektoreiden asioiden kanssa. Kööpenhaminan koulukunnan myöhemmässä tuotannossa yhteiskunnallinen sektori onkin nostettu valtion turvallisuuden rinnalle, johon muut neljä sektoria yhä heidän mielestään viittaavat (McSweeney 1999, 68-70). Tämä havainto osaltaan puolustaa Kööpenhaminan koulukunnan näkemystä, vaikka en muutoin jaa heidän käsitystään.

Tämän sektorin merkitystä asioiden hoitamisen kannalta ei kannata vähätellä. Yhteiskunnalliselle sektorille voi kuulua paljon turvallistuvia asioita, joilla voi olla todellista merkitystä hankkeen menestymisen kannalta. Booth ja Kööpenhaminan koulukunnan edustajat sijoittavat yhteiskunnalliselle sektorille kuuluviksi asioiksi kaikki, jotka liittyvät kollektiivisen identiteetin välisiin suhteisiin (Booth 2007, 162; Buzan, Waever and De Wilde 1998, 21-23; Buzan and Waever 2003, 70). Näin Kööpenhaminan koulukunnan teoria turvallistumisesta, identiteetti ja eri sektorit nivoutuvat yhteen, ja ovat merkityksellisiä tutkimukseni kannalta.

3.8.2 Identiteetit Suomessa

Vaikka suomalaiseen identiteettiin kuuluu mökkeily, ja mökkialueille voi syntyä omia kollektiiveja, ei tämä kuitenkaan ole tarpeeksi merkittävä asia, jotta se voisi esimerkiksi estää yhteiskunnallisesti merkittävän hankkeen toteutumisen. Taloudellisen sektorin yhteydessä käsittelemme porotaloutta, eikä sekään muodostunut aiemman tiedon valossa asiaksi, joka voisi turvallistua ja estää hankkeen toteutumisen.

Yhteiskunnallisella sektorilla porotalouden turvallistuminen voisi olla toisin. Porotalous on myös osa saamelaiskulttuuria. Ylä-Lapin metsäkiistat osoittavat, että kansainvälisillä luontoarvoja puolustavilla järjestöillä ja saamelaisilla on yhteys. Molemmat voivat hyötyä toisistaan ajaessaan omia intressejään, saamelaiskulttuuri ja kansainväliset järjestöt ovat siis symbioosissa keskenään. Greenpeace tarvitsee saamelaisuutta kansainvälisen huomion saamiseksi ja saamelaiset Greenpeacea laidunmaiden säilyttämiseksi, mitä myös tässä yhteydessä luonnoksi kutsutaan.

Saamelaiskäräjät eivät olleet tuoneet esille omia näkemyksiään ydinvoimalaitokseen liittyen proaktiivisesti, toisin sanoen heillä ei ilmeisesti ole intressiä edustettavana tässä asiassa. Yhteyden saamelaisuuteen kuitenkin loi Norjan valtion antama lausunto ja yksityishenkilönä annetut mielipiteet. Tämä kortti on siis ydinvoiman vastustajilla vielä hihassaan. Mikäli ydinvoimalaitos päätetään sijoittaa Simoon, en olisi hämmästynyt siitä, että saamelaisuutta lähdetään asiassa turvallistamaan ydinvoimalaitoksen vastustajien toimesta. Vuonna 2011 tehtyyn hallitusohjelmaan on kirjattu pyrkimys ratifioida ILO:n (International Labour Organization) alkuperäiskansoja koskeva yleissopimus 169. Vihreän

liiton läsnäolo hallituksessa ja heidän ydinvoimavastaisuutensa sekä into edistää saamelaisasiaa antaa viitteitä siitä, että asiasta voi tulla ongelma ydinvoimalaitosta ajavien tahojen kannalta. ILO:n yleissopimuksen 169 ratifioimiseen Suomessa liittyy kuitenkin niin paljon epäselvyyttä ja ratkaisemattomia juridisia ongelmia, joten sen ratifioiminen ei voi olla muuta kuin poliittinen pyrkimys.

Mikäli saamelaisuus yritetään turvallistaa, voi hanketta ajavat tahot pyrkiä kehittämään tästä itselleen vasta-argumentin. Lapissa alkuperäisimmät elinkeinot ovat olleet metsästys, kalastus ja keräilytalous. Näitä ovat Lapissa harjoittaneet lappalaiset. Paikallisesti ydinvoimalaitos estää myös näiden historiallisesti tärkeiden kollektiivisten perinteiden harjoittamisen, siltä alkuperäiseltä kansalta, jonka valtio on tehokkaasti toimillaan integroinut yhteiskuntaan. Saamelaisten identifoitua itsensä saamelaisiksi, he käyttävät tästä alkuperäiskansasta nimeä valtaväestö. Saamelaiset ja valtaväestö liittyvät, puolin ja toisin, eri diskursseissa toiseen pahuuden. Kun näin tehdään, on asia kuin asia yritetty turvallistaa.

4 TULOSTEN ESITTELY

4.1 Turvallistamisen prosessi ja sen soveltaminen

Tässä tutkimuksessa ei ole tarpeen kannattaa tai olla kannattamatta turvallistamista, ja sitä, miten se käsitetään akateemisessa maailmassa. Ilmiö on yhteiskunnassa kuitenkin havaittavissa. Turvallistamista ja turvallistumisen prosessia voidaan hyödyntää esimerkiksi yhteiskunnallisesti merkittävien investointihankkeiden viestinnässä. Turvallisuus on usein retoriikkaa, ja siten viestinnän ammattilaiset voivat sitä parhaiten tuottaa tai tulkita.

Turvallistumisen prosessin avulla, joka esitetään kuvassa 7, voidaan seurata hankkeiden yhteiskunnallisia riskejä. Prosessin avulla voidaan luoda mittaristo, joka kertoo argumentin poliittisesta menestymisestä ja mahdollisista uhkista omille poliittisille pyrkimyksille. Tästä voidaan käyttää myös nimitystä riskianalyysi. Paikallisen kulttuurin tuntemus on välttämätöntä luotettavan analyysin kannalta, jota korosti esimerkki porotalouden

sijoittumisesta eri sektoreille. Vaikeaselkoisissa systeemeissä riskien arvioiminen on tarpeellista omien päämäärien saavuttamiseksi (Shaw 1993, 171). Yhteiskunnallisesti merkittävät investointihankkeet linkittyvät erittäin monelle tasolle, joten ne ovat osa vaikeaselkoista systeemiä.

Riskianalyysi voidaan rakentaa helpoksi työkaluksi, mutta siitä voidaan saada monipuolisempi, ottamalla siihen mukaan eri asteita. Mikäli yhteisö on vain joukko yksilöitä ja politiikan muoto on normaalia hallinnointia saa käytetty argumentti mittaristolla arvon yksi. Arvo tarkoittaa, että käytetty turvallisuusargumentti ei ole menestynyt. Turvallisuusargumentilla politikoiminen saa arvon kaksi, ja tällöin yhteisö jakaantuu ja toinen ilmentyy. Asian turvallistuminen puolestaan saa arvon kolme, joka tarkoittaa että argumentti on oman poliittisen päämäärän kannalta menestyksenkäs. Turvallistuneessa asiassa argumentin suhteen noudatetaan erityispolitiikkaa ja toiseen on liitetty pahuus, jolloin siitä on tehty vihollinen.

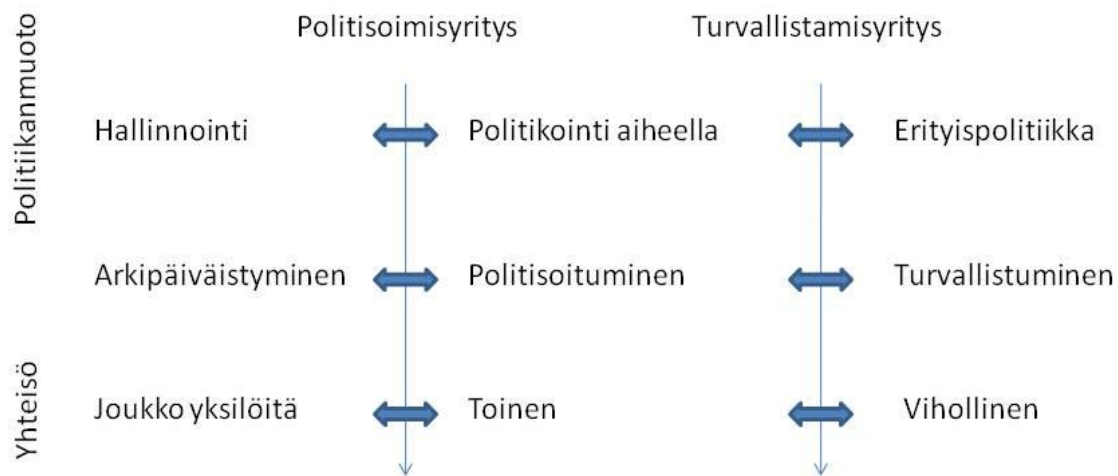
Turvallistunut asia on taitavalla retoriikalla mahdollista palauttaa poliittiseksi, joten peli ei vielä tällöinkään ole täysin menetetty. Korhosen mukaan turvallistuminen tarvitsee retoriikkaa toteutuakseen (Korhonen 2008, 249-250). Tämä voidaan tulkita myös siten, että taitavalla vastaretoriikalla voidaan asia palauttaa, tai pitää poliittisella agendalla. Suomessa tästä käytetään jossain määrin vakiintuneesti termiä arkipäiväistäminen. Arkipäiväistäminen kuvaa mielestäni hyvin prosessia, mutta ei sen vaiheita. Turvallistumista edeltää politisoituminen ja politisoitumista puolestaan edeltää asian oleminen arkipäiväisenä, eli arkipäiväistyminen.

Olen tullut siihen tulokseen, että ydinvoimalaitos- ja loppusijoitusratkaisut ovat valtion taholta valmiiksi politisoituja. Tämä johtuu niihin liitetystä periaatepäätösmenettelystä. Riskianalyysin kannalta ydinvoimaan liittyvät turvallisuusargumentit saavat aina minimissään arvon kaksi. Arvo tarkoittaa sitä, että jonkinlainen uhka hankkeen toteuttamiselle on aina olemassa, mikäli vastapuoli pystyy taitavasti tuomaan oman kantansa esille.

Turvallistumisprosessin eri asteita voidaan seurata yhteisön ilmentämän identiteetin ja politiikan muodon avulla. Poliitiikan muodossa arkipäiväisessä tilanteessa tapahtuu normaalia hallinnointia. Politisoitunutta tilannetta implikoi politikointi turvallisuusargumentilla, ja lopuksi turvallistuneessa tilanteessa astuu kuvioon erityispolitiikka. Erityispolitiikalla voidaan tarkoittaa sitä, että asia nousee politiikan

yläpuolelle ja julkinen keskustelu esimerkiksi mediassa loppuu (Korhonen 2008, 249-250). Esimerkiksi periaatepäätösmenettelyyn liittyvässä eduskuntatyössä tämä tarkoittaa, että myös oppositio hyväksyy hanketta ajavan tahon argumentit, ja lopettaa vasta-argumenttien käyttämisen politikoinnin välineenä.

Yhteisössä arkipäiväinen tilanne ilmenee siten, että joukko yksilöitä tunnustaa yhtä yhteistä identiteettiä. Tämä voi olla esimerkiksi suomalaisuus, eikä tällöin esiinny kilpailevia identiteettejä sen rinnalla. Politisoituneessa asiassa ilmenee jo toinen, eli me/he asetelma on olemassa. Ydinvoiman tapauksessa tämä voi tarkoittaa esimerkiksi yhteisön jakautumista kannattajiin ja vastustajiin. Turvallistuneessa tilanteessa toiseen liitetään pahuus, jolloin se ilmenee vihollisena. Vihollisuus ydinvoiman tapauksessa voi tarkoittaa mielestäni tilannetta, jossa ydinvoiman tuottajaan yhdistetään hankkeen vaarallisuus esimerkiksi lapsille. Teoria identiteetin ilmentymisen suhteen on peräisin Harlelta ja McSweeneyltä, mutta olen soveltanut sen turvallistumisen logiikkaan (Harle 1991; Harle 2000; McSweeney 1996, 89-90). Prosessi havainnollistetaan kuvassa 7.

Kuva 7: Turvallistumisen (arkipäiväistymisen) prosessi ja heijastumat eri tasoilla

4.2 Median rooli

Suomalaisessa yhteiskunnassa vahvan kolmiyhteyden muodostavat hallitus, työmarkkinaosapuolet sekä media. Näiden tahojen ollessa hankkeen takana, on sillä todellista merkitystä sen onnistumisen kannalta (Nissinen 2004, 101). Medialla on tärkeä rooli, ja erityisesti siinä, miten se kuvaa osapuolet ”me-ne” retoriikalla (Buzan, Waever and De Wilde 1998, 124). Julkinen mielipide ei ole myöskään vaatimus, ellei sitä välitetä päättäjille esimerkiksi etujärjestöjen, puolueiden, yritysten, median tai painostusryhmien välityksellä (Suominen 1999, 19). Litmasen mukaan hallinto, media, tiedeyhteisö ja painostusryhmät voivat vaikuttaa ihmisten riskikuvien muodostumiseen (Litmanen 2009a, 195). Lehdet, radio, televisio, internet ja sosiaaliset mediat ovat riskianalyysin suorittamisen kannalta tärkeitä lähteitä.

Tarpeeksi suuri yritys voi välittää itse tietoa päättäjille. Suuret yritykset pystyvät siis itse tekemään politisoimisyrityksiä. Viestiä vahvistaakseen yritykset voivat saada mukaansa etujärjestöjä, painostusryhmiä, median tai jopa puolueita. Tällöin asian poliittinen painoarvo kasvaa. Valtio-omisteisilla yhtiöillä on etu samalla toimialalla toimiviin muihin yrityksiin nähden, sillä hallintoneuvostot ja osingot takaavat sen, että näiden etu tulee politiikassa huomioiduksi. Kuitenkaan tämä ei yksistään riitä. Fortumin esimerkki osoittaa, että yhtiöissä on koettu tärkeäksi suora puheysteys poliitikkoihin. Fortum joutui taannoin luopumaan hallintoneuvostoista, mutta perusti tilalle neuvottelukunnan. Neuvottelukunnassa on mukana maamme kärkipoliitikkoja.

Yksilöillä on puolestaan vähemmän resursseja käytettävään perinteisessä mediassa. Yksilöillä ei yleensä ole mahdollista, tai järkeä, ostaa mainostilaa lehdistä, jolla suoraan tai välillisesti, voi vaikuttaa tiettyyn mediaan ja sitä kautta julkiseen mielipiteeseen. Tällöin on saatava mukaan paljon samoin ajattelevia ihmisiä, ja siinä astuu kuvaan sosiaalinen media. Sosiaalisessa mediassa vain omat henkilökohtaiset ominaisuudet ovat rajoitteena asian esiin nostamisessa. Nykyään kenelläkään ei ole varaa olla poissa sosiaalisesta mediasta. Lontoon mellakat 2011 ja MENA- alueen(Lähi-Itä ja Pohjois-Afrikka) kansannousut 2011 todistavat joukkojen voimaa.

Mitä tulee perinteiseen mediaan, on paikallislehtien kiinnostus helpompi herättää kuin niiden jotka ovat isojen mediatalojen lehtiä. Paikallislehtien kiinnittämä huomio voi johtaa siihen, että myös alueellinen media ottaa asian esille, tosin kanta voi olla epämieluisen tai neutraali. Nyt on vallalla käytäntö, jossa mediatalot toimittavat lehteä yhteistoimituksista, ja iso osa eri alueellisten lehtien sisällöstä tuotetaan keskitetysti. Tämä on mielestäni demokratian kannalta haitallinen ilmentymä. Tätä vajetta paikkaa kuitenkin pienten paikallisten lehtien esiinmarssi. Hankkeissa joissa kunnilla on hankkeen toteutumisen estävä veto-oikeus, on paikallisella lehdellä mielestäni suuri vaikuttamisen paikka.

4.3 Paikallinen vaikuttaminen

Kunnallispoliitikot ja virkamiehet ovat usein myös hyödyntämätön voimavara. Näin ainakin hankkeissa, joissa kunnan päätöksillä on todellista merkitystä. Kunnallispoliitikot ja virkamiehet joutuvat usein myös itse elämään tekemiensä päätösten kanssa. Valitettavasti

kunnan resurssit hoitaa ydinvoimalaitosten kaltaisia huipputeknologisia hankkeita ovat rajalliset, ja tällöin päättävät virkamiehet ovat paljolti tuotetun materiaalin varassa. Materiaalin tuottajana on puolestaan usein hankeen takana oleva taho. Aikaisemmissa tutkimuksissa on todettu, että esimerkiksi periaatepäättöshakemuksissa esitetyistä puutteellisista tai vääristä tiedoista ei hakijaa aseteta vastuuseen. Tämä johtaa siihen, että hakija tuottaa poliittisesti sopivaa hakemusmateriaalia idean myymiseksi, eikä pyrkimys ole tuottaa tiedollisesti tarkkaa materiaalia (Lampinen 2009, 65).

Perustellusti voidaan kysyä, onko turvallistumista tapahtunut Fennovoiman lupapäättösprosessissa. Mielestäni on. Ympäristöjärjestöt voivat puolestaan olla toista mieltä. Hankkeesta on tippunut pois paikkakuntia, ja esimerkiksi Ruotsinpyhtään tapauksessa Fortumin intressit ovat voineet vaikuttaa siihen. Fennovoimalle ei periaatepäättöksessä annettu lupaa myöskään toteuttaa voimalaitosta suurimpana vaihtoehtona. 2500 MWe sijasta päätöksellä annettiin mahdollisuus toteuttaa vaihtoehto, joka on sähköteholtaan noin 1800 MWe. Tällöin lämpökuorma ympäristölle on pienempi, joten ympäristön osittaisen turvallistumisen voidaan katsoa tapahtuneen. Tarkempi tutkimus asiassa voidaan tehdä sitten, kun Fennovoiman kaikki viranomaisluvut ovat annettu ja täydellinen konsepti on selvillä.

Ympäristösektorin asioita tarkasteltaessa havaitaan, että turvallistuminen ei välttämättä ole täydellistä, vaan se voi tapahtua myös rajoitetusti tai alueellisesti (Korhonen 2008, 252). Tällaisesta ilmentymästä on mielestäni kyse vaiheissa, jotka liittyvät Fennovoiman ydinvoimalaitoshankkeen tähänastisiin tapahtumiin. Turvallistumista ympäristön osalta ei jaa tai tuomitse yksikään taho, vaan sitä voi tapahtua eri toimijoiden toiminnan seurauksena. Ympäristön kannalta Fennovoiman vetäytyminen tietyltä paikkakunnalta voidaan nähdä turvallistumisena. Ympäristöjärjestöt eivät toimi yritysmäisesti, ja aseta vaihtoehtoisia strategioita. Ympäristöjärjestöillä tuntuu olevan ainoana tavoitteena niin sanottu nollavaihtoehto. Tämä tarkoittaa sitä, että pyrkimys on saada koko hanke kaadetuksi.

Aikaisemmin toin ilmi ydinvoimapäätöksen turvallistumisen prosessin arvioinnin haasteellisuuden. Turvallistumisen prosessin arvioinnin haasteellisuus johtuu PAP-menettelystä ja siitä, että turvallistumisprosessi ei esiinny ydinvoimapäätöksissä puhtaimmillaan. Poliitiikan muoto ei ole normaalia hallinnointia, vaan käytetyillä argumenteilla politikoidaan alusta alkaen. Samaa ilmentää myös yhteisö, jossa joukko

yksilöitä ilmentää yhteisen identiteetin rinnalla muita identiteettejä. Näitä rinnakkaisia identiteettejä ovat jakautuminen kannattajiin ja vastustajiin. Perustan väitteeni valmiiksi politisoituneesta tilanteesta sillä, että uuden ydinvoimalaitoksen rakentaminen edellyttää Suomessa valtioneuvoston tekemää periaatepäätöstä, jonka eduskunta hyväksyy (KTM 1997, 40).

Vuoden 1987 ydinenergialaki toi tullessaan periaatepäätösmenettelyn, joka koskee ydinvoimalaitoksia sekä ydinjätteen loppusijoituslaitoksista tehtävää päätöksentekoa. Suomen hallinnollisessa järjestelmässä tämä on poikkeuksellinen menettely. Ydinenergialaki on tuonut myös muita poikkeuksia hallinnolliseen järjestelmään, kuten kuntien ehdottoman veto-oikeuden suhteessa valtioneuvoston yleistä toimivaltaa. Normaalisti kuntien veto-oikeus on vain lykkäävä. Periaatepäätöksestä ei voi myöskään valittaa, mikä on sinänsä loogista, koska päätöksen tekee eduskunta. Näin siksi, että eduskunta on Suomessa ylintä valtaa käyttävä elin.

Periaatepäätösmenettely on myös kansainvälisesti katsottuna poikkeuksellinen menettely. Menettelyllä suojataan hankkeeseen ryhtyvän intressejä, kun hyväksyntä annetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Suomessa ei haluta Itävallan tapahtumien toistuvan. Itävallassa valmiin voimalaitoksen käyttöönotto kiellettiin kansanäänestyksellä vuonna 1978 (Sandberg 1999, 47-48). Edellisestä seuraa, että paikallistason politiikalla on ydinvoimalaitoksen rakentamishankkeessa erittäin merkittävä rooli. Kunnan kieltävä päätös estää hankkeen toteuttamisen kyseisellä paikkakunnalla. Fennovoiman strategiana oli edetä yhtä aikaa useilla vaihtoehtoisilla sijoituspaikkakunnilla, jotta yhden kunnan negatiivisella päätöksellä ei olisi koko hanketta kaatava vaikutus. Usealla paikkakunnalla yhtäaikaaisesti eteneminen koettiin demokratian vastaisena, yksilöiden voimavaroja koettelevana, mutta yrityksen edun kannalta se on mielestäni perusteltu malli.

Lampinen kirjoittaa, että näennäisesti Suomen päätöksentekomalli ydinvoimaan liittyvissä hankkeissa on laaja ja demokraattinen. Hänen mielestään käytännössä valta on kuitenkin keskittynyt muutamille virkamiehille sekä ydinvoimahankkeiden takana olevien sidosryhmien edustajille (Lampinen 2009, 65.) Virkamiesten rooli asioiden valmistelussa yleensä mahdollistaa asioiden suodattumisen viranomaisessa, mutta sillä ei nähdäkseni ole niin suurta merkitystä ydinvoimahankkeissa, kuin hankkeissa joissa ei ole PAP-menettelyä. Asiat ovat valmiiksi poliittisia, joten virkamiesten rooli politisoimisyrityksenä jää vähäisemmäksi. Hyvät argumentit pääsevät poliittisessa retoriikassa esille, kyse on vain

siitä, kuka sellaisia tuottaa. Yksilöiden spontaanit perustelemattomat mielipiteet eivät täytä hyvän argumentaation tunnusmerkistöä, sillä niihin ei voi kukaan samaistua. Lampinen (2009, 41) perustaa väitteensä havainnolle, että TVO:n hankkiessa lupaa Suomen viidennelle ydinvoimalalle, sen PAP- menettelyssä esitetyt perustelut hyväksyttiin hallituksessa ja eduskunnassa, sekä toistettiin ne hyväksymispäätöksissä. Mielestäni TVO:n tapaus poikkeaa Fennovoiman tapauksesta oleellisesti, sillä TVO haki lupaa paikkakunnalle, jossa on jo olemassa olevaa ydinvoimatuotantoa. Tällöin on jokseenkin varmaa, että sijoituspaikkakunta antaa myönteisen päätöksen. Tuolloin vain valtiotasolla tehtävillä päätöksillä on merkitystä.

Oman näkemykseni mukaan varsinkin ydinvoimalaitoshankkeissa on merkityksellistä seurata niin kunnallista tasoa kuin valtiotason politiikkaa. Ainoastaan siten saadaan selville hankkeen kokonaisvaltainen poliittinen uhkakuva. Hankkeen eteneminen voi päättyä kummankin tason päätösten seurauksena. Korhonen kirjoittaa, että turvallistamisyritykset hyötyvät siitä helposti huomaamatta jäävästä seikasta, että niissä poikkeuksesta viitataan tulevaisuuteen. Niissä ei myöskään käsitellä todennettavissa olevia faktoja, vaan vaihtoehtoisia, hypoteettisia tulevaisuuksia (Korhonen 2008, 251.) Menestyksekkään turvallistamisen juoni rakentuu olemassaolon uhasta, peruuttamattomuuden pisteestä sekä keinosta uhan torjumiseksi (Vuori 2004, 8-9). Tätä silmällä pitäen rakensin lausuntojen ja mielipiteiden teemoittelun siten, että siinä on neljä ajallisesti selkeästi erotettavaa jaksoa ydinvoimalakeskusteluissa. Näitä ovat lupapäätösvaihe, rakentaminen, käyttö ja käytöstä poisto. Korhosen mukaan siis periaatteessa olisi mahdollisuus turvallistaa rakentamis-, käyttö-, ja käytöstä poiston aikaisia uhkia. Asia ei mielestäni ole ihan näin yksiselitteinen, sillä usein myös lupapäätösvaiheeseen liittyvistä uhkista on usein rakennettavissa uhkaskenaario, hypoteettinen uhka, joka viittaa tulevaisuuteen.

4.4 Teorioiden vakiinnuttaminen

Turvallisuuden tutkimuksessa ei mielestäni tehdä tarpeeksi selkeää eroa turvallistamisyrityksen ja turvallistumisen välille. Turvallistamisessa on mielestäni kyse turvallistamisyrityksestä. Vasta onnistunutta turvallistamisoperaatiota seuraa turvallistuminen. En pidä todennäköisenä, että turvallistuminen on mahdollista yhdessä

puheessa. Diskurssia tulee vahvistaa, ja sen rinnalle tulee luoda tukevia diskursseja, jotta menestyminen on mahdollista.

Turvallistajalta edellytetään arvovaltaisuutta ja tilaisuuteen sopivia viestinnän argumentteja. Kohdeyleisön tulee olla toimintakykyistä ja vastaanottavaista. Turvallistumista tuskin tapahtuu tilanteessa, jossa poliitikko pitää puheen vankilassa, jossa hän vetoaa yleisöön ydinvoiman lisärakentamista vastaan. Perusteena hän käyttäisi retoriikassa uhanalaisten kasvilajien esiintymää aiotulla ydinvoimalan sijoitusalueella. Tällöin käytetty retoriikka ei todennäköisesti anna yleisölle mitään samaistumisen mahdollisuutta. Lisäksi se on fyysisesti kaukainen ja kuulijoiden toimintakyky niin rajattu, että mitään kollektiivista minää ei asian taakse synny.

Uraanikaivoshankkeista on Suomessa tehty tieteellisiä tutkimuksia, joita lukiessani havahduin kohdassa, jossa kuvailtiin paikallisten reagointia uraaninetsintään. Paikalliset toimijat kokivat uraaninetsinnän ja tutkimustoimenpiteiden olevan ensiaskeleksi kohti uraanikaivosta. Paikalliset siirtyivät ajatuksissaan jo ajattelemaan itse uraanikaivosta, ja sen mukanaan tuomia ongelmia (Karasti 2008, 51–52.) Samaan aikaan työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehillä oli hyvin erilainen näkökulma uraaninetsintään. Heidän mukaansa se oli lain sallimaa malminetsintää, jota ei tulisi sekoittaa kaivoksen perustamiseen (Karasti 2008, 50, 60). Paikallisten reaktiot ilmentävät mielestäni yritystä turvallistaa asia, jotta toimintaa ei sallittaisi aloittaa. Tämän he pyrkivät tekemään luomalla tulevaisuuteen viittaavia uhkakuvia. Turvallistaminen ei ole mielestäni aina tietoista toimintaa, vaan se on usein tiedostamatonta, mutta ilmiönä se on kuitenkin olemassa. Tällöin sen tutkimiseen on perusteltu syy. Turvallisuuspolitiikka voi siis auttaa selittämään osaltaan yhteiskunnallisesti merkittäviin investointihankkeisiin liittyviä ilmiöitä. Turvallisuuspolitiikka on mielestäni myös sovellettavissa kansalliseen kontekstiin, sen perinteisestä kansainvälisen politiikan orientaatiosta huolimatta.

Pohjois-Suomessa viritellään tällä hetkellä uudelleen keskustelua Vuotoksen altaasta. Hanke kulkee nyt nimellä Kemijoen monitoimiallas. Talvella 2011 media uutisoi hankkeesta, ja siitä kuinka se voisi estää Ounasjoen tulvien aiheuttamien tuhojen toistumisen Rovaniemellä (Pohjolan Sanomat 18.1.2011). Mielestäni tämä oli politisoimisyritys. Onnistuminen olisi tarvinnut Lapissa vaikeahkon tulvakevään vuonna 2011, ja sen suhteen uutinen tuli oikeaan aikaan ulos. Allasprojektia yritetään vaihtoehtoisesti viedä diskursseissa eteenpäin uusien voimalaitoshankkeiden kanssa.

Tämän lisäksi allashanketta ajetaan myös omana projektinaan. Rinnakkaisprojektina diskursseissa on politisoitumassa säätösähkö, joka voi turvallistua sen jälkeen kun esimerkiksi Fennovoiman ydinvoimalaitoshanke saa rakennusluvan, tai aikaisintaan kun Olkiluoto 3 otetaan tuotantoon. Turvallistuminen tässä tapauksessa tarkoittaisi myönteistä päätöstä allashankkeelle.

Mediatiedotteessaan Kemijoki Oy virallisesti kaavailee allasta säätösähköksi tuulivoimalle, jonka on määrä valmistua vuonna 2020 (Kemijoki Oy 2011). Säätösähkökortti on mielestäni pelattava juuri nyt, sillä tulevaisuuden neljännen sukupolven ydinvoimalaitokset eivät tarvitse säätösähköä. Niiden alasajo ja takaisin tuotantoon ottaminen ovat prosesseina paljon yksinkertaisempia, kuin aikaisempien sukupolvien ydinvoimalaitoksilla.

Omana projektinaan allashankkeen diskursseista on politisoitumassa Kemijoen tulvasuojelu, ja mahdollisuudet matkailuelinkeinon kehittämiseksi allasalueella. Uudistetussa allashankkeessa matkailun intressit on huomioitu ja viranomaiset toistavat niitä diskursseissaan, rinnakkain säätösähkön tarpeellisuuden kanssa. Tämä oli oiva lähestymistavan muutos allashanketta ajavalta voimayhtiöltä. Lapille matkailu on tärkeä elinkeino, johon jokainen voi jollain astetta samaistua. Työ- ja Elinkeinoministeriölle, Fennovoiman hankkeeseen, tullessa aineistossa Lapin liitto ei lausunut mitään matkailusta, vaikka johtaa muun muassa Lapin matkailun strategian kehitystyötä. Monissa muiden lähettämissä lausunnoissa ja mielipiteissä mahdolliset vaikutukset matkailulle kuitenkin nostettiin esille.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Alun perin kansainvälisen politiikan teoriaksi luotu teoria turvallistumisesta on mielestäni sovellettavissa yhteiskunnallisesti merkittäviin hankkeisiin. Yhteys aiheeseen luotiin talouden, globalisaation ja identiteetin kautta. Yhteyden luomisessa ja sen perustelussa käytettiin kriittisen koulukunnan edustajien ajankohtaista teoretisointia turvallisuuspolitiikan murroksesta.

Teorian avulla voidaan tietoa jäsentää ja luoda jäsenneltynä strategioita hankkeen edistämiseksi. Soveltamalla tätä käytäntöön, voidaan turvallistumisen prosessin hallinnalla saada enemmän tietoa yhteiskunnasta. Yhteiskuntatieteilijöiden pyrkimys on saada koko ajan parempi kokonaiskuva yhteiskunnan tilanteesta, jotta voidaan esimerkiksi arvioida sitä miten yhteiskunnan ilmiöt voivat vaikuttaa hankkeen menestymiselle. Osaltaan tämä tutkimus ja sen tulokset auttavat hahmottamaan yhteiskunnan tilanteen yhä täydellisemmin.

Turvallistuminen on yhteiskunnassamme todellisuudessa esiintyvä ilmiö. Turvallistumisen prosessia voidaan seurata yhteisön ilmentämän identiteetin ja politiikan muodon avulla. Nämä kolme tekijää korreloivat keskenään. Arkipäiväisessä tilanteessa politiikan muoto on normaalia hallinnointia ja yksilöt ilmentävät yhtä yhteistä identiteettiä. Asian politisoituessa yhteisö alkaa ilmentää rinnakkaisia identiteettejä, jolloin toinen erottautuu. Poliitiikan taso muuttuu puolestaan siten, että politisoituneella asialla aletaan politikoida. Tämä on yleensä havaittavissa mediassa. Asian turvallistuessa politikointi aiheella loppuu, tai sillä operointi on vain harvojen käsissä. Turvallistuneessa tilanteessa yhteisö yhdistää toiseen pahuuden, jolloin se näkee sen vihollisena. Tämä prosessi on kuvattu kuvassa 7.

Mikäli uhka pystytään torjumaan aikaisemmassa vaiheessa erityispolitiikkaa tai toisen kuvailemista vihollisena ei tarvita. Pienillä resursseilla operoitaessa unohdetaan usein paikallisen vaikuttamisen mahdollisuus. Ydinvoimahankkeissa varsinkin, kunnilla on erityisen paljon valtaa ja ne voivat jopa estää hankkeen toteutumisen alueellaan. Suomessa tyylinä on mennä heti valtakunnan politiikan tasolle, ilman että pyritäisiin paikallisesti toteuttamaan omat poliittiset päämääränsä. Hanketta ajavat tahot ovat kuntien roolin sisäistäneet, mutta vastustajat eivät tätä mahdollisuutta hyödynnä. Yhteiskunnallisesti merkittävien investointihankkeiden takana olevien tahojen kannalta tämä on tietenkin hyvä ilmentymä yhteiskunnassamme.

Asian politisoiminen ja turvallistaminen tarvitsevat yrityksen toteutuakseen. Toteutuakseen nämä yritykset pitävät tulla yleisössä hyväksytyksi. Yritysten tekijältä, kuin myös yleisöltä, tarvitaan arvovaltaisuutta ja halua kuunnella. Akateemisessa maailmassa turvallisuuden tutkimuksen koulukunnilla on erilainen näkemys siitä, onko turvallistaminen kannatettavaa vai ei. Mikäli turvallistamista ajatellaan tiukasti Kööpenhaminan koulukunnan kontekstissa, asioiden militarisoimisena, en itsekään sitä kannata. Nykyään turvallistamisen käsite on

lähtenyt elämään omaa elämäänsä ja mielestäni se on aivan muuta kuin asioiden militarisointia.

Turvallisumisenprosessia voidaan soveltaa eri hankkeiden viestintästrategian luomiseen ja hankkeiden yhteiskunnallisten riskien seuraamiseen. Turvallistumisen prosessista voidaan tehdä riskikartoitusmittaristo, jolla havaitaan reagoimista vaativat muutokset yhteiskunnassa, suhteessa käytettyyn argumenttiin. Turvallisuudessa on kyse retoriikasta, näin ollen viestinnän ammattilaiset ovat niitä, jotka pystyvät parhaimmin seuraamaan argumenttien yhteiskunnallista menestymistä. Yhteiskunnallisesti merkittäviä investointihankkeita vastustavilla tahoilla on viestinnässä paljon kehitettävää, jotta he pystyvät kilpailemaan hankkeita ajavien organisaatioiden kanssa. Vastustajat kokevat usein kilpailijansa ylivoimaiseksi, ja kun vastustajat toimivat vapaaehtois pohjalta on luonnollista, että käytettävissä olevat resurssit eivät ole tasavahvoja.

Tapaustutkimus tehtiin ydinvoimahankkeesta, ja sen suhteen tehtiin mielenkiintoinen havainto. Turvallistumisen prosessi ei aina esiinny puhtaana. Prosessin puhtaus tässä tarkoittaa sitä, että argumentti ei ydinvoimahankkeissa esiinny koskaan arkipäiväisenä. Ydinvoimahankkeissa turvallisuusargumentit ovat vähintäänkin politisoituneita, jolloin turvallistamisen yrittäminen on helpompaa. Tämä johtuu poliittisten päättäjien luomasta periaatepäätös menettelystä. Sen vuoksi kaikki esille tuotavat asiat ovat heti poliittisia, ja taitavalla retoriikalla nopeasti turvallistettavia. Hankkeissa, joihin liittyy periaatepäätös menettely, tulee viestintään kiinnittää huomiota jo suunnitteluvaiheesta alkaen.

Turvallistumista voi tapahtua myös osittain tai kokonaan. Tapaustutkimuksen kohteena olleessa ydinvoimahankkeessa, voidaan osittaista turvallistumista katsoa tapahtuneen. Fennovoiman ydinvoimalaitosta ei saa toteuttaa hakemuksessa olleen suurimman vaihtoehdon mukaan. Osittaista turvallistumista on tapahtunut myös siinä, että osa laitospaikkakunnista on prosessin aikana tippunut pois. Joidenkin mielestä osittainen turvallistuminen ei ole merkityksellistä. Esimerkiksi ympäristöjärjestöillä ainoana tavoitteena tuntuu olevan nollavaihtoehto. Tällöin he eivät koe minkäänlaisiksi voitoksi sitä, että osa paikkakunnista on tippunut pois. Ympäristöjärjestöt eivät koe voitoksi myöskään sitä, että laitosta ei saada toteuttaa suurimman vaihtoehdon mukaan. Motivoinnin kannalta olisi mielestäni tarpeen huomioida myös osittainen turvallistuminen.

Turvallistuminen ei välttämättä tarvitse poliitikkoja. Turvallistuminen voi tapahtua myös poliittisen areenan ulkopuolella. Turvallistuminen tarvitsee taakseen kuitenkin niin vahvan tahon, että se voi toteuttaa argumentin mukanaan tuomat päämäärät.

KUVALUETTELO

Taulukko 1: Aineiston teemoittelu turvallisuussektoreittain	41
Kuva 1: Hankkeen kannatus tutkimusaineistossa	42
Kuva 2: Lausuntojen ja mielipiteiden lähettäjien jakauma	43
Kuva 3: Lausuntojen ja mielipiteiden sisältämien viittausten jakautuminen turvallisuussektoreittain	44
Kuva 4: Lähettäjäryhmien sisäisen kannatuksen jakautuminen	45
Kuva 5: Lausunnoissa ja mielipiteissä ilmenneiden luokiteltavien asioiden määrä lähettäjäryhmittäin	47
Kuva 6: Lausunnoissa ja mielipiteissä ilmenneiden asioiden jakautuminen sektoreille eri lähettäjäryhmittäin	48
Kuva 7: Turvallistumisen (arkipäiväistymisen) prosessi ja heijastumat eri tasoilla	75

LÄHDELUETTELO

Kirjat

Alho, Kari (2001). Talous ja turvallisuuspolitiikka. Teoksessa Visuri, Pekka (toim.). *Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan linjaukset*, ss.82-97. Helsinki: Otava.

Beck, Ulrich (1999). *Mitä globalisaatio on?: Virhekäsityksiä ja vastauksia*. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Berg, Annukka (2009). The Discursive Dimensions of a Decent Deal: How Nuclear Energy Evolved from Environmental Enemy to Climate Remedy in the Parliament of Finland. Teoksessa Kojo, Matti and Tapio Litmanen (edit.). *The Renewal of Nuclear Power in Finland*, ss.91-125. Hampshire, UK: Palgrave Macmillan.

Booth, Ken (2007). *Theory of World Security*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Brown, Chris (2001). Borders and Identity in International Political Theory. Teoksessa Albert, Mathias (toim.). *Identities, Borders, Orders: Rethinking International Relations Theory*, ss.117-136. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.

Buzan, Barry (1991). *People, States & Fear: an agenda for international security studies in the post-Cold War era (Second Edition)*. New York: Harvester Wheatsheaf.

Buzan, Barry, Ole Waever and Jaap De Wilde (1998). *Security: A New Framework For Analysis*. London: Lynne Rienner Publishers.

Buzan, Barry and Ole Waever (2003). *Regions and Powers: The structure of International Security*. Cambridge: University Press.

Brown, Chris (2001). Borders and Identity in International Political Theory. Teoksessa Albert, Mathias (toim.). *Identities, Borders, Orders: Rethinking International Relations Theory*, ss.117-136. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.

Halonen, Kyösti (2001). Teknisen kehityksen haasteet Suomen puolustukselle. Teoksessa Visuri, Pekka (toim.). *Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan linjaukset*, ss.190-212. Helsinki: Otava.

- Harle, Vilho (1991). *Hyvä, Paha, Ystävä, Vihollinen*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Harle, Vilho (2000). *The Enemy with a Thousand Faces: The Tradition of the Other in Western Political Thought and History*. Lontoo: Praeger.
- Heisler, Martin O. (2001). Now and Then, Here and There: Migration and the Transformation of Identities, Borders and Orders. Teoksessa Albert, Mathias(toim.). *Identities, Borders, Orders: Rethinking International Relations Theory*, ss.225-248. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.
- Holsti, Kalevi Jaakko (1992). *International Politics: A Framework for Analysis (Sixth Edition)*. New Jersey: Prentice Hall.
- Jarti, Tuija(2010). *Suomalaiset arvottamassa ydinvoima- ja uraanitaloutta: Ydinvoima- ja uraanikaivosasenteiden tarkastelua moraalitaloudellisesta näkökulmasta*. Jyväskylä:Jyväskylän yliopisto.
- Kantola, Ismo (1999). Ydinjätteiden SVA Yhteiskunnallisena haasteena. Teoksessa Litmanen Tapio, Pekka Hokkanen ja Matti Kojo(toim.). *Ydinjäte käsissämme: Suomen ydinjätehuolto ja suomalainen yhteiskunta*, ss.108-131. Jyväskylä: SoPhi.
- Karasti, Outi. (2008). *Uraania Kuusamon Kouervaaralta?: Tutkimus uraanin etsinnästä Kuusamossa paikallisten asukkaiden ja työ- ja elinkeinoministeriön virkamiesten näkökulmista*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Korhonen, Pekka (2008). Barry Buzan: Valtion käsite kansainvälisessä politiikassa. Teoksessa Kia Lindroos & Suvi Soininen (toim.), *Politiikan nykyteoreetikkoja*, ss. 235-279. Tampere: Gaudeamus.
- Kuusela, Janne(2004). *Threat perceptions and the military response in Finland*. Teoksessa Sipilä Joonas and Erko Mikkola(toim.), *Terrorism and counter-terrorism: Impact on Defence and other Security Systems*, ss.73-76. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Lahtinen, Sanna (1999). Riskiyhteiskunnan nuoret: Eurajoen, Kuhmon, Loviisan ja Äänekosken nuorten ydinjäte asenteet. Teoksessa Litmanen Tapio, Pekka Hokkanen ja Matti Kojo (toim.). *Ydinjäte käsissämme: Suomen ydinjätehuolto ja suomalainen yhteiskunta*, ss.86-107. Jyväskylä: SoPhi.

Lampinen, Ari (2009). An Analysis of the Justification Arguments in the Application for the New Nuclear Reactor in Finland. Teoksessa Kojo, Matti and Tapio Litmanen (edit.). *The Renewal of Nuclear Power in Finland*, ss.41-68. Hampshire, UK: Palgrave Macmillan.

Litmanen, Tapio (1999). Tunteilevat vastustajat ja järkeilevät kannattajat: Ydinjätekiistan sosiaalisten kategorisointien purkaminen. Teoksessa Litmanen Tapio, Pekka Hokkanen ja Matti Kojo (toim.). *Ydinjäte käsissämme: Suomen ydinjätehuolto ja suomalainen yhteiskunta*, ss.65-85. Jyväskylä: SoPhi.

Litmanen, Tapio (1999). Tunteilevat vastustajat ja järkeilevät kannattajat: Ydinjätekiistan sosiaalisten kategorisointien purkaminen. Teoksessa Litmanen Tapio, Pekka Hokkanen ja Matti Kojo (toim.). *Ydinjäte käsissämme: Suomen ydinjätehuolto ja suomalainen yhteiskunta*, ss.65-85. Jyväskylä: SoPhi.

Litmanen, Tapio (2009). The Transillumination of Finnish Nuclear Policy: Seeking a Shortcut to a Low Carbon Society. Teoksessa Kojo, Matti and Tapio Litmanen (edit.). *The Renewal of Nuclear Power in Finland*, ss.3-37. Hampshire, UK: Palgrave Macmillan.

Litmanen, Tapio (2009a). The Temporary Nature of Societal Risk Evaluation: Understanding the Finnish Nuclear Decisions. Teoksessa Kojo, Matti and Tapio Litmanen (edit.). *The Renewal of Nuclear Power in Finland*, ss.192-217. Hampshire, UK: Palgrave Macmillan.

McSweeney, Bill (1999). *Security, Identity & Interests: A Sociology of International Relations*. Port Chester, NY:Cambridge University Press.

Nissinen, Jouni (2004). Valtavirran vastarinta. Teoksessa Matti Kojo (toim.), *Ydinvoima, valta ja vastarinta*, ss.87-105. Keuruu:Like.

Park, Chris C. (1989). *Chernobyl: The Long Shadow*. London: Routledge.

Sandberg, Jorma (1999). Päättikö Eduskunta geologisesta loppusijoituksesta jo vuonna 1994?: Käytetyn ydinpolttoaineen huoltoa koskeva lainsäädäntö ja viranomaispäätökset. Teoksessa Litmanen Tapio, Pekka Hokkanen ja Matti Kojo (toim.). *Ydinjäte käsissämme: Suomen ydinjätehuolto ja suomalainen yhteiskunta*, ss.43-64. Jyväskylä: SoPhi.

Suominen, Petteri (1999). Ydinjätepolitiikan muotoutuminen Suomessa. Teoksessa Litmanen Tapio, Pekka Hokkanen ja Matti Kojo (toim.). *Ydinjäte käsissämme: Suomen ydinjätehuolto ja suomalainen yhteiskunta*, ss.15-42. Jyväskylä: SoPhi.

Tuomi, Jouni ja Anneli Sarajärvi (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki:Tammi.

Törnudd, Klaus (2001). Globaalistuva maailma Suomen turvallisuuspoliittisena ympäristönä. Teoksessa Visuri, Pekka (toim.). *Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan linjaukset*, ss.57-81. Helsinki: Otava.

Visuri, Pekka (1997). *Turvallisuuspolitiikka ja strategia*. Juva: WSOY.

Waever, Ole(1995). Securitization and Desecuritization. Teoksessa Lipschutz, Ronnie D. *On Security*, ss.46-86. New York: Columbia University Press.

Artikkelit

Ahvenainen, Sakari (2004). Turvallisuuden tulevaisuus – kompleksisuuden hallintaa globaalilla tasolla. *Futura 04* (3), 62-74.

Booth, Ken (1991). Security and emancipation. *Review of International Studies* 17 (04), 313-326.

Hietanen, Olli (2008). Sisäisestä ja ulkoisesta turvallisuudesta kokonaisturvallisuuteen ja proaktiiviseen ennakointiin. *Futura 08* (4), 57-65.

Huru, Jouko (2004). Mitä tekemistä identiteetillä on turvallisuuden kanssa?: McSweeney vastaan Buzan ja Waever. *Kosmopolis* 34 (2), 29-50.

Laitinen, Kari (2005). Kansainvälisen politiikan imperatiivit: Kansallinen turvallisuus, järjestys ja turvallistaminen Yhdysvaltain globaalin valtapolitiikan selittäjänä. *Kosmopolis* 43 (2), 43-57.

Laitinen, Kari(2009). Muuttuva turvallisuusympäristömme ja keskustelu turvallisuudesta. *Kosmopolis* 39(2), 39-53.

McSweeney, Bill (1996). Identity and security: Buzan and the Copenhagen school. *Review of International studies* 22 (01), 81-93.

McSweeney, Bill (1998). Durkheim and the Copenhagen School: a response to Buzan and Waever. *Review of International Studies* 24 (01), 137-140.

Newman, Edward(2010). Critical human security studies. *Review of International Studies* 39(10), 77-94.

Shaw, Martin (1993). There is no such thing as society: beyond individualism and statism in international security studies. *Review of International Studies* 19 (02), 159-175.

Vuori, Juha (2004). Turvallistaminen totalitaarisessa poliittisessa järjestelmässä: Makrotason mallin ja mikrotason analyysin yhdistämisestä. *Kosmopolis* 34 (3), 4-28.

Williams, Michael C.(1998). Modernity, identity and security: a comment on the 'Copenhagen controversy'. *Review of International Studies* 24(03), 435-439.

Muut julkaisut

Fingrid: Osavuositarkastus Q1 1.1.-31.3.2011. Helsinki:Fingrid.

KTM: Tutkimus loppusijoituslaitoksen vaikutuksista kuntien imagoon(1999). Helsinki: Edita.

KTM: Ydinvastuutoimikunnan mietintö(2003). Helsinki:Edita.

OECD: Chernobyl: Ten Years On Radiological and Health Impact (1995). Paris:OECD.

STUK: Alustava turvallisuusarvio Fennovoima Oy:n ydinvoimalaitoshankkeesta: LIITE2 vaihtoehtoisten sijaintipaikkojen soveltuvuuden arviointi. Helsinki:STUK.

Internet lähteet

Kemijoki Oy 18.1.2011.

http://www.kemijoki.fi/kejo-fi/sp_ContentCB50F&template=print. Katsottu 5.5.2011.

MTV3 8.12.2007.

<http://www.mtv3.fi/uutiset/ulkomaat.shtml/2007/12/589752/saksalaistutkimus-ydinvoimala-lisaa-lasten-leukemiaa>. Katsottu 4.5.2011.

MTV3 14.2.2011.

<http://www.mtv3.fi/uutiset/kotimaa.shtml/2011/02/1273586/sahkonkulutus-talven-huippulukemissa>. Katsottu 6.5.2011.

MTV3 19.6.2011

<http://www.mtv3.fi/uutiset/ulkomaat.shtml/2011/06/1348012/suomea-lahella-olevissa-venalaisydinvoimaloissa-vakavia-puutteita>. Katsottu 19.6.2011.

Pohjolan Sanomat 18.1.2011.

<http://www.pohjolansanomat.fi/cs/Satellite/PS-Uutiset/1194662729477/artikkeli/kemijoki+oy+altaalla+voidaan+pienentaa+tulvariskia.html>. Katsottu 5.5.2011.

Rampp, Benjamin. Insecurity by Impreciseness: Towards a Specific Concept of Security (2009). www.inter-disciplinary.net/ptb/www/www5/Rampp%20paper.pdf. Katsottu 11.3.2011.

Savon Sanomat 22.2.2010.

<http://www.savonsanomat.fi/uutiset/talous/s%C3%A4hk%C3%B6n-markkinahintak%C3%A4vi-rajussa-hintapiikiss%C3%A4/535743>. Katsottu 5.5.2011.

Sisäasiainministeriö 2006.

<http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/skh/home.nsf/pages/indexfin>. Katsottu 6.5.2011.

Taloussanomat 30.5.2011

<http://www.taloussanomat.fi/energia/2011/05/30/saksa-sulkee-ydinvoimalansa-vuoteen-2022-mennessa/20117616/12>. Katsottu 20.6.2011.

Verkkouutiset 17.6.2010

http://www.verkkouutiset.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=32933%3Ajohn-meni-mankalaksi&Itemid=8. Katsottu 20.6.2011.

Vihreä liitto 24.3.2010

http://www.vihreat.fi/files/liitto/vihrean_kasvun_malli_final_1.pdf. Katsottu 25.8.2011.

YLE 20.5.2011

http://yle.fi/uutiset/ulkomaat/2011/05/venaja_jatkaa_ydinvoimaohjelmaansa_fukushimasta_huolimatta_2604192.html. Katsottu 20.5.2011.

Muut lähteet

Yle TV1 12.4.2010, VidenOm: Tulevaisuuden atomivoimalat.